

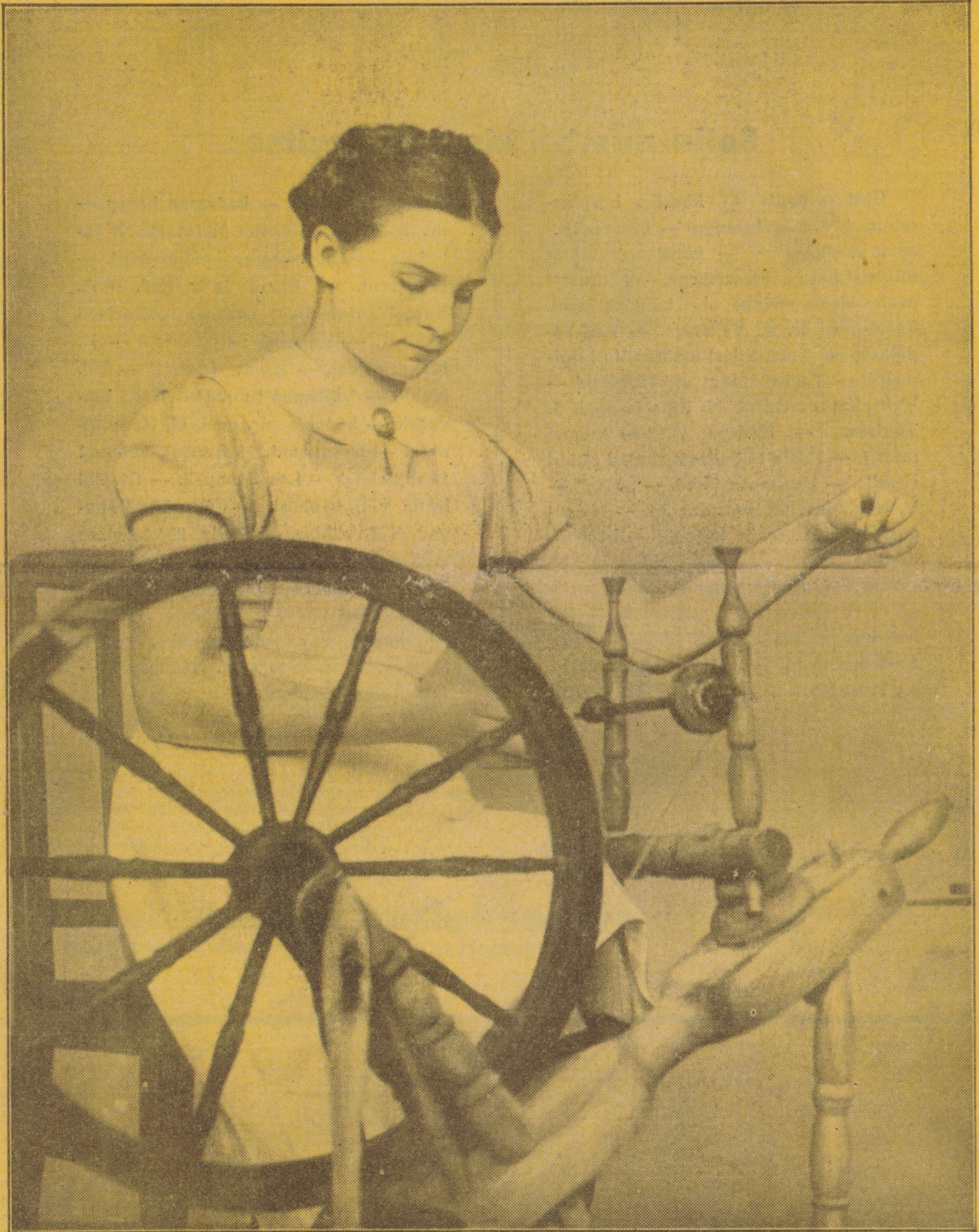
VALJAVAADE

Nr. 2
1939

Riigiraamatukogu.

№. 55238

Hind
30 s.

EESTI
KIRJASTUS
MAJANDUS

Selle numbri sisust märgime:

Uhtluse poole — kõnelus haridusminister A. Jaaksoniga. — Põuakahjustest saadakse üle — kõnelus põllutöoministri abi N. Terasmäega. — Näitustel peab olema eriilme — kõnelus van. kaub.-insp. dr. A. Vendtiga. — Keskööpäikese all — E. Ellori matkapilte Lapimaalt. — Tartu linna aukodanikud — Vabariigi president K. Päts ja prof. J. Tõnisson. — Millega esineme Lwowi messil. — Poola üliõpilaste soojad sõnad Eestile. — Uusimat filmist. — „Jälg“ — Y. Naelapea põnevusromaan. — Missugust talinisu sorti külvata — M. Pill, Jõgeva sordikasvanduse juhataja. — Härra Punnkile on tige — Aldo Tammsaare veste. — Kalakaubandus. — Talud, kus poeleib on laual (järg). — Metsahinnad. — Häda suvitamisega — veste. — Talundite uus pärimisseadus. — Ko-

dumaa tööstusele — kodumaa kanep — dr. A. Miljan, Jäneda põllutöökooli juhataja. — Eesti-Soome kaubasuhted. — Kunstvill. — Mood ja käsitöö. — A. Speegi ajalooline romaan „Muistsed hääled“. — Vaimlisi väljaveateid — R. Kangro-Pool. — Kolm trioletti — Ed. Nukk. — Välismaa tunnustus Eesti teadusele — kõnelus dr. med. H. Normaniga. — Geeniuusest, käsitööst, vaimust ja diplomist — Leo Soonpää. — Otepää linna väljavaateist — Otepää linnavanem J. Niklus. — Poola ühistegelase muljed Eestist. — Kartaliinia ja selle hukk. — Lühiteateid, kõigest kõigile, uusi leiutusi jm. — Kuulutuste osas tööpakkumisi, vajatakse osanikke, soovitakse osta, müüa-rentida. Kaanepilt — foto Triefeldt-Sarap.

Ühtluse poole

Kõnelus haridusminister A. Jaaksoniga

Jutleme ministri kabinetis, kuhu akna kaudu voogab päikeselõõska, aga kus siiski tunda ka idüllilisse aeda varjatud haridusministeeriumi tellishoone karastavat jahedust. Hr. haridusminister on tulvil tööindu ja energiat. Ta on otsekohene ja vastutulelik.

Räägime haridustöö väljavaadetest ning haridusminister vihjab ka valitsuse kaudu riigikogule esitatavale neljale uuele seadusele — õpetajate teenistusseadusele, kooliametite, muuseumide ja rahvamajade seadustele.

„Koolireform, mis 3—4 a. eest algatati,“ ütleb siis hr. minister Jaakson, „on nüüd arenenud nii kaugele, et koolide tüübid on kujundatud ja loodud reformile n-ü. raamistik. Jääb järele anda raamile sisu, s. o. teostada õppekavade viimistlus ja lõplikult lahendada õpperaamatute, ms. standard-õpikute probleem ja õpetajate oma kutsele ettevalmistamise küsimus. Muidugi, õpperaamatute alal on meil seni valitsenud teatav vabadus.

Püüdluseks jääb standard-tüübi kujundamine, et kergendada tööd õpilasele ja õpetajale ning vältida lastevanematele kulutusi raamatute peale. Undiseks on, et kolonel Traksmaa sulest ilmub juba sel sügisel „Lühike Vabadussõja ajalugu algkoolidele.“ Seni ju üldse puudus meie koolides selline aine õpperaamat. Nüüd võime oma alg- ja keskkoolidelegi Vabadussõja ajalugu õpetada.“

Jutuaamine kaldub nüüd õpetajaskonnale. Hr. minister on temaga rahul, ütleb aga:

„Õpetajaid oleme saanud peamiselt seminaridest, Tartust ja Tallinnast, ja Pedagoogiumi klassidest. Seminarid töötavad rahuldavalt, kahjuks — algkoolide osas — on ruumid puudulikud.“

„Mida mõtlete, härra minister, õpetajate oma kutsele ettevalmistamise seaduse all, kas on teoksil näit. gümnaasiumide õpetajate ettevalmistamise küsimuses mingeid mundeid?“

„Kavatsusel on õpetajate Instituudi ellukutsumine. Seni toimus õpetajate saamine ülikoolist nii, et üliõpilane kõigepealt lõpetas ülikooli ning astus siis või ka enne lõpetamist n. didaktilismetoodilisse seminaris. Ta oli oma töö teinud ja tema sihiks oli nüüd — saada õpetajaks. On vajalik, et üliõpilane, juba ülikooli astumisel, kohe jõuaks enda kohta selgusele, kas peab ja võib temast saada näit. õpetaja. On eriküsimused — ülikooli lõpetada suutmise ning

Haridusminister A. JAAKSON

õpetajaks-saada-tahtmine. Üks hiilgavalt lõpetab ülikooli, kuid tal tõesti puuduvad pedagoogile vajalikud omadused. Teisel näiliselt puuduvad viimased. Vene ajal ülikooli lõpetanu sai kindlasti õpetaja koha, küsimata, kas ta oli kõigiti kõlvulik ja sobiv sellele vastutusrikkale noorsoo — rahva tuleviku — arendaja ja kasvataja kohale. Kavatses õpetajate Instituut peab peale muu andma noorele inimesele võimaluse varakult selguse saamiseks, kas ta rühkigu õpetaja kutse saamise poole või mitte. Seal lahendatakse üliõpilase kohasus või mitesobivus õpetajaametile ning, kui noore siht on õige, si arendatakse tema andeid ja talle ollakse abiks. Instituut töötaks ülikooliga paralleelselt. Ta ei pikenda üliõpilasele teaduskonna lõpetamiseks vajalikku normaalset õpingute aega mitte üle ühe aasta.“

„Täna! Aga küsimus on niisiis ka andekusest. Kui rääkida õpilastest, siis paljud lastevanemad kurdavad, et meie kooli nõuded on liiga kõrged ja et nn. andekaid lapsi võib olla ei sünni ühegi rahva juures nii palju, kui eeskirjad seda nõuavad ja eeldavad. Kas on tõtt selles, et meie koolinoored arenevad kahe äärmuse — vaimse

ülepingutuse ja tapva spordihullustuse suunas?“

„Pinge esineb koolitöös,“ vastab hr. minister, „üleminekua ja negatiivse nähtena, see on õige. Nähet põhjustavad aga kõigepealt ka näit. need rikkad vanemad ise, kel raha käes ja kes maksu mis maksab tahavad oma lapsi diplomaadidega varustada. Aga mis teha, kui sama laps, ütleme, on haaratud spordihullust, nagu ütlesite, ja kui ta ei ole juba seetõttu edukas oma edasijõudmises! Ta kaotab palju aega sportides, igasugustes ringides kaasa töötamisel jne. Siis palgatakse järeleaitajad ja õpilane loomulikult tunneb pinget ja vanem näeb seda. Sportimine, kui sellest rääkida, on läinud õpilaste keskel moodi. Paljud on teinud endile auküsimuseks sportimise. Neil on kahjuks sportlase negatiivne tüüp silma ees, mitte sport kui ilu ja tervise allikas. Ei olda parajaski. Siit peale muu ka terviserike, südamehäired j. m. s. Selle negatiivse sportimisenähte vastu tuleb võidelda. Aga — pinget õpilaste koolitöös on tingitud teadagi veel ka teistest nähetest. Mõned õpetajad näit. ehk on teinud endile prestiižiküsimuse oma õpilaste töös kõrge tasemega edukuse saavutamiseks.“

„Kas Tell, hra minister, on kavatsusi parandada ka koolihügieenilist külge? Muide, kuulub, et kooliarstid liiga vähe tähelepanu pühendavad õpilaste tervisliku seisukorra selgitamisele ja järelevalvele. Koollaasta sees kord või kaks kaalutavat ja mõõdetavat lapsed ja see olevat peaaegu kõik. Täidetavat formaliteeti.“

„Aga kui esineb epideemia, siis virgutakse. Arstid kurdavad, et nad oma väikese tasu — 50 krooni juures — ei saa õpilastele palju aega pühendada. Kuid muidugi ei ole see õige vaatekoht ja õpilaste tervislik seisukord tuleb koolides võtta kindlama kaitse alla. Ministeerium on omalt poolt samme astunud, et koolid saagu ja koolides loetagu ajakirja „Tervis“.“

„Veel üks küsimus, hr. minister: Kas ei tuleks nii õpilaste kui ka õpetajate kohta hügieeniliselt ühesugused nõuded esitada? Võib-olla vajab ka õpetajate tervislik seisukord kindlat kontrolli. Kui esineb näit. tiisikuse juhtumeid õpetajate peres ja haige õpetaja köhib noorte suunas?“

Hr. haridusminister on melega ühel arvamisel, lisandab aga omalt poolt: „Õpetajad peavad igati õpilasi aitama, kaitsma, kasvatama ja neile kõiges eeskujuks olema. Ka habemenuga olgu nell olemas.“

Meie jutuaamine lõpeb hr. ministri sõnadega: „Õpilaste hindamine on siis ühtlane, kui õpetajaskond hindamise mõttes ühtlaseks kujuneb. Aeg parandab kõik ja seda lootkem kindlasti!“ Y. N.

Põuakahjustest saadakse üle

Kõnelus põllutööministri abi N. Terasmäega

Autoriteetse informatsiooni saamiseks põllumajanduslike päevaküsimuste kohta pöördusime põllutööministri abi hr. N. Terasmäe poole, kes andis meile lahkesti seletusi praeguse olukorra kohta põllumajanduses.

Küsimise kõigepealt, kuidas on lood põuakahjuste heastamisega?

„Põuakahjustest saadakse üle!“ kinnitab usutletav. „Valitsus omalt poolt teeb kõik, et talupidajail ei tarvitseks mõelda piimakarja vähendamisele! Vastavad abinõud on juba teatavaks tehtud ja on rakendamisel!“

„Kohati,“ lisab usutletav, „ongi juba hakatud karja vähendada, välja praakides kõige halvemat osa! See näitab, kui suurt muret ja rahutust tuntakse mõnel pool loomasööda nappuse üle!“

„Millal jõuab jõusoot turule?“

„Mõistagi, et võimalikult kohe. Riigi viljasalvele on see pakilisemad ülesanded!“

Põuakahjuste kohta ütleb veel usutletav, et pöud on end vähem tunda annud kultuurhumaadel, kuna aga kuivemal ja kõnnusemail niitudel on kahjud märksa suuremad ja valmistavad talupidajatele väga tõsist muret. Üldse on pöud kahjustanud peamiselt rohu- ja heinamaid. Seevastu on teravili kohati heagi, kuigi tera on jäänud üldiselt peenikeseks. Väheseks töötab kujuneda veel põhusaak.

Esitame veel küsimusi. Küsimise, kas on kuulda midagi uuemat linamonopoli suhtes?

„See asi on nii, nagu ta kevadel jäi riigivolikogusse. Sügisel, siis näeb, mis sest välja tuleb!“

„Põllumeeste konventidel on vaheti juttu tehtud taluperemeeste pensioniseadusest. Kas on midagi ses suhtes liikvel?“

„Ei, see küsimus ei ole arutuse all olnud. Lahendamisel on pakilisemad küsi-

mused, näiteks talundite pärimiseseadus — selle seaduse eelnõu on üldjoontes juba välja töötatud. Taluperemeeste pensioniseadust on seni konventidel soovitatud ja arutatud vaid mõttevahetuse korras.“

Küsimise veel, kas on mõningaid uusi kavatsusi ministeeriumil?

Selgub, et praegu ei ole neid ette näha. Suvises jooksvas töös ei ole neid igatahes esile kerkinud.

Väljavaade „Väljavaate“ aknast vanale Tallinnale

Näitustel peab olema eriilme

Dr. A. Vendt,
majandusministeeriumi van. kaubandusinspektor.

Meie näituste kavakindlale sisustamisele ja tehnilise külje korraldamisele on majandusministeeriumi algatusel hakatud erilist rõhku panema. Üldiseks juhtlauseks seejuures on: näitused olgu eriilmelised.

Senine kõikehaarav esinemine peab aset andma meie majanduse üksikharude väljatõstmisele, eriti aga nende alade propageerimisele, mis meie majanduselu huvides suuremat populariseerimist nõuavad ja milliste arendamine senisest kiiremas tempos vajalik.

Meie ei seisa enam küsimuse ees — kas põllumajandus, või tööstus, vaid meie peame alati selgusel olema küsimuses, millist eriosa neist meid toitvaist aladest peame üldist konjunktuuri arvestades sel või teisel juhul erilisel välja arendama ja võistlusvõimeliseks muutma.

Selt seisukohalt omavad näitused meie majanduspoliitika suuna avaldamiseks ja uute ülesannete propageerimiseks suure tähtsuse.

Eesti järjest elavnevat väliskaubandust arvestades oleme hakanud hoolitsemata ka selle eest, et kõike seda, mis meil majandusalal väärtuslikku, tutvustada ka väljaspoole kodumaa piire. Selles mõttes on meie esinemised välismaa näitusmessidel omanud järjest

suurema tähtsuse ja meie oleme suutnud Eesti töö saadustele võita välismaal juba head nime ja korralikku turgu.

Majandusministeeriumi vanema kaubandusinspektoriga dr. A. Vendtiga enne tema välismaale sõitu vesteldes, kuulame, et peale äsjalõppenud Königsbergi messi võtab Eesti osa ka Lvovi (Poola) näitusest, mis algab 2. sept. Edasi pakub meile teatud määral huvi Helsingis oktoobris s. a. korraldatav elamute-näitus. Tuleval aastal toimuvad suured näitused Kölnis (maailma esimene liiklemisnäitus) ja Leipzgis, 1942. a. Roomas j. m. Neist kõigist võime mõndagi õppida ja neil näitustel endale vajalikku reklaami teha. Kuigi New Yorgi maailmanäitusel ei saanud meie algul kavatsatud ulatuses esineda, suudeti dr. Vendti arvates, kes majandusministeeriumi ülesandel ka seal käis, mõndagi teha Eesti nime ja Eesti töö tutvustamiseks.

Meie oma üleriikliku suurnäituse eeltööd on käimas juba mõnda aega. See näitus, mis toimub 1943. a. seoses Eesti vabariigi 25 a. juubeliga, peab andma täieliku pildi kogu meie arengust

ja saavutustest Iseseisvuse aastate kestel. Selle suurnäituse jaoks loodetakse saada ka väärikat hoonet — võib-olla selleks ajaks valmivat kehakultuurihoonet, mis mahutaks ära kõik, mis lageda taeva alla mahutada ei sobi.

Majandusministeeriumi juure on loodud ka eriline näituste arhiiv ja ladu, milles leidub juba hulgaliselt materjali ka meie muude eluvalduste propageerimiseks (suuri ülevõtteid, esemeid, kirjandust jne.).

Dr. Vendti ütelusel on näitused suureks propagandaks ka meie turismi alale ja vastava kontakti korral turismi organisatsioonidega võime näituste kaudu kõige paremat reklaami teha oma vaatamisväärsustele ja rahvuslikule omapärale.

Kindlat rõhku pannes näituste eriilme ja maitselise külje tõstmisele arendame neist välja tegurid, mis pakuvad meile õppust seni tehtud tööst ja annavad meile hoogu edaspidisteks saavutusteks.

Äsjalõppenud Tallinna põllumajanduse näitusega koos korraldatud esimene hobuste erinäitus on värskeks tõenduseks sellest, et kindla süsteemiga saavutamise ülesseatud sihte ja nähtud vaev tasub end heade tulemustega peagi.

Peremees oma „silmatraga“ teel näitusele.

Kesköö-päikese all

Elmo Ellori matkapilte Lapimaalt.

Üheks omapärasemaks nähteks on Lapimaa imelühike ja intensiivne suvi kaugel põhjas. Kesteb oma ehtsuses vaid paar kuud, juunist augustini, see lühike aeg toob taga-Lapimaale ja Lapi eelpostidele — Oulusse, Rovaniemesse ja ja Avasaksale tuhandeid turiste, kes ruttavad nägema ning nautima kesköö-päikest, päikest, mis üldse ei looju, püsides silmapiirilt kadumata kuni 6 nädalat ühtesoodu taevast.

Ametlikult hinnati tänavu Soomes Lapimaad ja põhjapoolsemaid linnu jaanipäeva ümber ning Oulu-koski külastanud välisturistide arvu 20.000 inimesele. See on suur vägi, kes toob ka välisvaluutat sisse! Kuna Soome mitmeti on kujunenud ja kujunemas suureks turistide jaoks, siis on siin turismi soodustamiseks ka väga palju tehtud. Need sadu kilomeetreid pikad, sirged autoteed asustamata, lagedates Lapi tundrates, turistide peatuskohad ja matkakodud maksavad ränku rahasid. Nii nagu maailma põhjapoolsemaid, nooblimaid hotelle Pallastunturi jalal, mis võib korruga vabalt mahutada kuni 600 turisti, pakkudes mõnususid, mida nõutakse korralikult hotellilt. Need on riiklikud ettevõtted ja nad peavad aegamisi

Lapi poiss.

neisse investeeritud kapitalid just turistide arvel tasuma.

Lahkudes Lapimaa pealinnast Rovaniemist, ületades polaarjoone, muutub maastik asulate-kehvaks ning taimedevaeaseks. Puudest näeb veel vaid kuuske, mändi ja kaske. Ilmneb tundrate maastik, kõrgete, kauguses sinises viinas seisvate kaljumägedega; rohked, taevavärvilised järved ja jõed ning oma ulatuselt tohutud soomadalikud jõuetute mändide ja kaskedega. Mida enam sadu kilomeetreid põhja, seda viletsamaks jäävad puud, muutudes härjapõlvlasteks.

Esimesena kaob teiste hulgast kuusk, mis ei näi polaarimaa tingimustele pidades vastu. Kaugemale ulatuvad mänd ja kask, pidades tasavägist võistlust, põhimõttel: ei tea, kumma närvid ja loomus kannavad kaugemale trügida?! Näib siiski, et kask jääb võitjaks. Pärast tundras, mägede külgedel polegi see enam puu, vaid roomav põõsas. Meenutades kangesti meie karukollasid või reburakaid, kuna ta samuti roomab kaljul, alandlik ning hale. Leidsime sellise kase, mis oli meeter pikk, kuid ei tõusnud üle 2 sentimeetri maapinnast üldse kõrgemale! Tuleb ju pikem osa aastast kanda rasket lumekoormat.

On endastmõistetav, et siin ei kasva enam kultuurtaimed. Kõige põhjapool kasvatatav vili on oder. Kuna siin päike lühikese suve kestel üldse ei looju, siis

President oma poja-poegadega Toila-Oru mererannal.

President K. Päts ja prof. J. Tõnisson Tartu aukodanikeks

28. augustil oli Tartu linnavalikogu kokku kutsutud erakorralisele koosolekule. Raekoja ruumid ja volikogu saal olid pidulikus rüüs. Linnapea kutsel võtsid koosolekust külalisina osa ka üle poolsesaja kutsutud võõra. Nii külalised kui ka volinikud ja linnavalitsuse liikmed olid ilmunud kohale tumedas riietuses.

Linnapea teatas koosolekut avades, et see on erakordne ja päevakorras on vaid üks punkt: vabariigi esimese presidendi Konstantin Pätsi ja Tartu ülikooli professori Jaan Tõnissoni valimine

Tartu linna aukodanikeks. Edasi linnapea tutvustas kumbagi suuri teeneid Tartu linnale ja rahvale, esitades siis linnavalitsuse ettepaneku valimise asjus volinikele kinnitamiseks.

Volikogu valis mõlemad rahvategelased Tartu aukodanikeks üksmeelselt, millele järgnesid üldised ovatsioonid. Hiljem pidulik koosolek pildistati. Diplomid antakse mõlemale valitule üle 3. septembril, mil president külastab Tartut, kus temale korraldatakse pidulik vastuvõtt raekojas, kuhu ilmub ka prof. Jaan Tõnisson.

Vabariigi presidendi K. Pätsi vastuvõtt Tartus

Koostatud kava kohaselt vabariigi president K. Päts saabub Tartu näitusele 3. sept. Tartu kaitseliidu hoonele nurgakivi panemise toimingule kella 13-ks. Presidenti võetakse näituseväljakule saabudes vastu erilise pidulikkusega. Raudteest kuni näituseväljakuni on üles seatud tihedad read spaleere. Samuti on spaleerid seatud üles näituseväljakul ümber kõnedeväljaku, kus toi-

mub presidendi ametlik vastuvõtt. Presidendi tervitatakse näitusväljakule jõudes orkestri helidega ning selle järele laulab presidendile „Vanemuise“ muusikaosakonna laulukoor koorijuht R. Ritsingi juhatusel.

Näitusväljakul ütleb presidendile tervitussõnu Tartu põllumeeste seltsi esimees H. Lauri, millele arvatavasti president vastab. Järgneb ringkäik näitusel, mille järele president näitusväljakult lahkub, sõites linnavalitsuse poolt korraldatud einele „Vanemuises“.

Uued määrused augustikuu teisel poolel

Augustikuu teisel poolel ilmunud uutest määrustest tuleb märkida eeskätt ettevõtetes tagavaraks hoitavate tarbeainete pidamise ja andmete esitamise korda. See määrus on avaldatud R. T. nr. 68 — 1939 ning sisaldab üksikasjalikke eeskirju kaubanduslikes ja tööstuslikes ettevõtetes seaduse alusel hoiduvate tagavarade arvestamise ning aruandmise korra kohta.

Edasi R. T. nr. 69 sisaldab saksa rahvuse kultuurnõukou valimismääruse muutmise määrused, millega on loodud kultuurnõukogu valimiseks on üle riigi üksteist valimisringkonda ja määrus kooskõlastatud põhiseaduse nõuetega.

Siis tuleb märkida: Töövõtjate kutseühingute ja nende liitude seaduse teostamise määrust ja nende ümberkorraldustetahtaega.

Töövõtjate kutseühingute ja nende liitude ümberkorraldamiseks esitavad kutseühingute ja nende liitude juhatused siseministri poolt määratud tähtajaks registreerimiseks vastavalt ühingu või liidu uue põhikirja, mis peab vastama sotsiaalministri poolt kinnitatud normaalpõhikirjale. Uute põhikirjade esitamise tähtajaks on määratud 1. oktoober 1939. a.

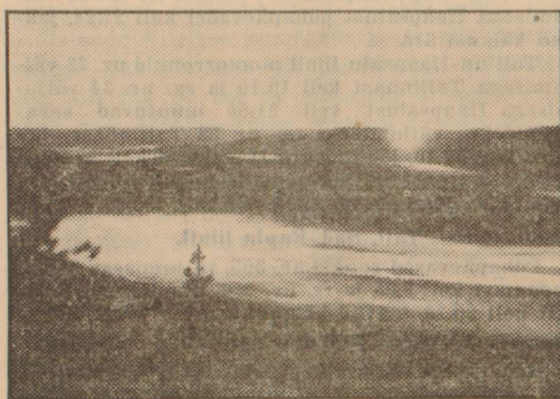
Prof. Jaan Tõnisson

tänu ultra-violett kiirte intensiivsusele, suudab oder isegi enne külmasid ja lund valmida.

Vaadeldes tundrate omapärast, tühja ja elutut mastikku, tundes seda otsatut, absoluutset vaikust, kus tuul ei liiguta isegi puulehte, sest siin pole ju puud, aina kaljurahnud, kiviprügi ja nende vahel vähe sammalt, elustub lapsepõlves raamatute-raamatust loetud maailma loomise lugu: „Ja maa oli tühi ning paljas...“ Vist samasugune, kui tundrad, kus keegi pole peale loomisetöö näppugi liigutanud ja vist mille laiades osades seda kunagi ei juhtu, sest see maapind pole võimeline midagi tootma ega andma peale oma põlise pärisosa — graniidi ja kalju.

Ometi elatakse siin. Ligemale 2000 soome laplast umbes 7,5 milj. põhjapõdraga asuvad ses Soomele kuulavas polaarvöös, rännates oma poolmetsikute, hallide ja vagusate loomadega põhja poolt lõunasse ja taas tagasi, ikka ühes lume piiri ja jahedega. Et kuum ja sääsed nii laplasele enesele kui ta hoolealusele põhjapõdrale — või kuidas siin nimetatakse porole — liiga ei teeks. Sääski on siin tuulitud ilmal õhus nagu meil vihma ajal piisku. Nad on kuidagi suuremad, tigidamad. Katmatu nagu või käsivars kattub mõne minuti jooksul nagu halli sametiga. Siinsed elanikud käivadki nii: ühel puusal soomlase rahvuslik riist — p u u k k o, s. t. puss ja

teisel puusal — pigiõli pudeliga. Selle haiseva vedelikuga määritud need vastikud insektid meeleldi ei ründa. Turistidele aga hakatakse juba Helsingis matkatoimistutest soovitada sääsevõrkusid, millistesse pugununa ei tarvitse karta sääskede tagakiusamist.

Keskõine päike.

Põhjapõder on laplasele kõik. Temaga ta sõidab ja veab, rõivastub poro nahkadesse, ehitab sest telgigi, sööb poro liha küll leivana ja leivakõrvasena, küll keedetult ja suitsetatult ning porode müük annab talle ta ainsa tulu. Liha läheb tavaliselt Rootsi, nahad jäävad Soome ümbertöötamiseks. Sügisel, loomade tapmise ajal, võtab vaesemgi laplane vähemalt 300 põdral naha. Kuna

siinne elu toimub suure osa aastast talve tingimustes, siis võis näha isegi nüüd, Lapimaa suvel sõitjaid, kes sörkisid regede ette rakendatud põtradega.

Tõustes keskööks tundramägede tipudele nautima keskööl silmapiirilt kaldumata päikest, — võib nautida teistki omapärast nähet. Pilved lähevad jalgade alt, mööda madalaid soiseid orge ning all järve pinnal näib tibavat vihma. Kaugemale alla läbi pilvede ei näe. Unustamatult värvidepuhas, sinakas-punane aga on tundramägede kaljune kuplistik, mis särab keskööpäikese verekaates helkides, milline omakord pealtpoolt kuldb pilvede tihedaid servi, pannes need vikerkaartena särama. Seda kõike võib vaadelda tundide viisi, ilma, et märkaksid tõttavat aega, seda väärtust, mida siin ei nimetata rahaks ega mille kasutamise kiiruse tarvidust ei tunta.

Tuhandete ruutkilomeetritena laiub ümberringi tühi, kaljune tundur oma taoliste soode, järskude mägede, järvede ja all orgudes vireleva jõetu taimestikuga. Kuidagi ühetaoline ja monotoonne, omapärane kõrb. Olles sellisele tundramäele pilvedest ja udust eraldatuna üksi jäänud, väristad tahtmatult õlgasid, meenutades all hotelli juures olevaid plakateid surnu-pealuu kujutlusega ja tekstiga: Ära mine udus, sajus ega tuisus tundrasse, sest seal ootab sind surm...

Avaliku-elu korraldusi

Omavalitsus

Petseri ümberplaneerimine

Viimasel Petseri linnavolikogu koosolekul selgus, et ümberplaneerimise alla arvatud 251 krundiomanikust jääb esialgu ilma krundita 24. Ühtlasi linnapea teatas, et neile, kes jäävad ilma krundita, juhul, kui neil leidub võimalusi ehitamiseks, linnavalitsus katsub vastu tulla, andes neile võimaluste piires ehituskrunte linna tagavaramaadest. Ümberplaneerimise tagajärjel 24 krundiomaniku arvel on tänavate ja avalike platside alla arvatud maa-ala suurenenud 3—4 ha võrra, kusjuures on arvestatud ka omnibustejaama alla minev maa-ala. Uute kruntide väljaandmisel kodanikele, kel olid päriskrundid, antakse ka uued krundid välja päriskrundidena, kuigi krundid on mõõdetud linna maa-alal. Sellisel juhul aga, kui uus krunt osutub suuremaks kui oli endine, tuleb omanikul uue krundi kättesaamisel tasuda vaheeraha krundi suurenemise arvel sellekohaste hindamiste alusel. Ümberplaneerimise komisjoni poolt kutsutakse käesoleval nädalal välja viimane grupp krundisaajaid, kellele näidatakse kätte nende uued asukohad. Seega võidakse esialgse ehitustööga Petseris alustada. Siiani on ehitustegevust alustanud umbes 20 krundiomanikku. Seni on piiratud ainult alusmüüride rajamisega. Ehitusmaterjali on platsidele veetud peamiselt selles rajoonis, kus on lubatud puuehitusi, kus loodetakse ehitustega juba sügiseks nii kaugele saada, et neis võiks leida peavarju. Korterikriis on muutunud Petseris kaunis teravaks.

Pikendati Petseri ümberplaneerimise tähtaega.

Vabariigi valitsus otsustas mahapõlenud Petseri linnaosas asuvate kruntide ümberplaneerimise lõpuleviimise tähtajaks määrata 15. novembri 1939. a. enne määratud 15. augusti 1939 a. asemel.

Uute ehituste püstitamiseks ehituslubade väljaandmine algab lähematel päevadel, kuigi uus planeerimiskava ei ole veel kinnitatud. Teised ümberplaneerimisega seoses olevad küsimused nõuavad lõplikku lahendamiseks siiski veel aega, mille pärast senist tähtaega pikendati 2 kuu võrra.

Lõpp lapitaludele Kihnus.

Lähemal ajal jõuba Kihnu saarel lõpule maa-korraldustöö, mis on kestnud ligemale neli aastat ning mille lõppemisega saare põllumajanduslikus arengus algab uus ajajärk.

Märksa suuremaid lootusi viljasaagile pannakse Kihnus tulevate aastale, sest varsti algav rukki-külv võib teostuda juba uute piiridega põldudele. Suurem osa talundeid saavad nüüdsest peale põllumaad ühte tükki, kuna nad olid seni laiali paisatud lapimaa süsteemis.

Nõmmel kogukonnamaks sissenõudmisele.

Nõmme linna maksuosakond otsustas asuda seni tasumata jäänud kogukonnamaksu sundkorras sisse nõudma, alates 2. septembrist. Kuni tähendatud kuupäevani saab maksu tasuda 25-sendilise lisamaksu juuremaksimisel, kuid hiljem seda tähtpäeva nõutakse kogukonnamaks sisse poolteisekordselt arvates maksu algsummast.

Liiklemine

Uued laevad.

Kapten M. Uto v ostis välismaalt taani auriku „Riga“, mis praegu asub Taanis. Laev pannakse varsti Eesti lipu alla.

Aurik „Riga“ on 1180 DW tonni suur ja ehitatud 1906. a.

Tallinna jõudis äsja Tallinna laevaühisuse poolt ostetud aurik „Corbank“, mis nüüd ristitud „Viikiks“. Laev tuli Gdyniast sütega ja jääb siia remonti. Laeva juhiks on kapten Tonberg.

Maanteede tegelaste kongressi seisukohti.

Eesti, Läti ja Leedu maanteede tegelaste nõupidamisel asuti järgmistele seisukohtadele:

1. Tulevane olümpia paneb meile uusi ja tõsiselt ülesandeid ja kohustusi peamagistraalide korraldajate ja heaoleku kohta, kuhu kavatakse juhtida autode liiklust, mis sõidavad olümpiamängudele.

Teede seisukorra järele otsustatakse ka meie riikidest, sellepärast meie huvide seisukohast tuleb peamagistraalid korda seada, vaatamata kuludele ja suurele tööle.

Tuleb eriti panna rõhku tolmuga võitlusele mainitud teedel, sest ainult säärasel juhul oleksid meie teed suutelised läbi laskma 4000—5000 autot, millist läbisõitu Soome tuleb oodata meie riikide kaudu. Samuti tuleb kontrollida teede hoiatusmärkide korrasolekut.

2. On soovitatav kirjastada skemaatiline teedekaart, mis oleks üks kolme riigi kohta. Kaardil tuleb näidata rahvusvahelised magistraalid, mis on korraldatud olümpiaadile läbisõiduks, autoparanduskogjad, bensiini-automaadid j. m. s.

3. On soovitatav võtta tarvitusele kõik abinõud, et autosportlaste läbisõit olümpiaadile läbi Leedu, Läti ja Eesti oleks mugav ja passi- ning tollikontroll oleks kergendatud.

Postiveo juubel aurikul Tallinna ja Helsingi vahel.

26. augustil möödus sada aastat sellest ajast, kui Helsingi ja Tallinna vahel hakkas kehtima postiveo korraldus aurikul.

Postiveodu Eesti-Soome vahel on tõeliselt palju vanem kui sada aastat. See oli toimunud juba 17. sajandil, Porkala ja Tallinna vahel, kuid oli lakanud 1720 a., kui venelased valitsesid Tallinna. 1839. a. anti siis määrus postiveo uuesti korraldamiseks Eesti ja Soome vahel.

Muudatusi rongide liikumises alates 1. septembrist s. a.

Tallinna-Narva liinil.

Rong nr. 9 väljumisega laupäeval Tallinnast kell 14.35 ja rong nr. 10 väljumisega pühapäeval Narvast kell 20.20 jäävad käigust ära.

Rg. nr. 205 ja 206 laupäeval ja pühapäeval Kehra-Aegviidu vahel jääb käigust ära.

Rg. nr. 205 laupäeval ja pühapäeval väljub Tallinnast kella 13.40 asemel kl. 14.10 ja on käigus kuni Kehran.

Tartu-Petseri liinil.

Pühapäevased rongid nr. 511 Tartu-Põlva vahel, mis väljub Tartust kl. 8.00 ja rg. nr. 512 Põlva-Tartu vahel, mis väljub Põlvast kell 19.30, jäävad käigust ära.

Tallinn-Paldiski liinil.

Pühapäevased rongid nr. 413 Tallinn-Paldiski vahel, väljumisega Tallinnast kl. 9.50 ja rong nr. 414 Paldiski-Tallinna vahel, väljumisega kell 19.40 Paldiskist, jäävad käigust ära.

Rg. nr. 41 Tallinn-Paldiski vahel väljub Tallinnast kell 15.09 asemel iga päev kell 14.23.

Tallinn-Haapsalu liinil.

Rg. nr. 37 väljumisega Tallinnast laupäeval kell 14.43. ning Haapsalust Tallinna rg. nr. 38 väljumisega Haapsalust pühapäeval kell 21.24, jäävad käigust ära.

Tallinn-Haapsalu liinil mootorrongid nr. 33 väljumisega Tallinnast kell 19.10 ja rg. nr. 34 väljumisega Haapsalust kell 21.50 muutuvad segarongideks väljumisega rg. nr. 33 Tallinnast iga päev kell 19.10, jõudmisega Haapsallu kell 22.59 ja segarnog nr. 34 väljumisega Haapsalust iga päev kell 16.30, jõudmisega Tallinna kell 20.53.

Tall. Sad.-Rapla liinil.

Pühapäevased rongid nr. 305, väljumisega Tall.-Sadamast kell 9.05 ja rg. nr. 306 väljumisega Raplast kell 20.10, jäävad käigust ära.

Tall. Sad.-Pärnu liinil.

Rg. nr. 21 väljumisega Tall. Sad. laupäeval kell 14.35 ja rg. nr. 22, väljumisega Pärnust pühapäeval kell 20.25, jäävad käigust ära.

Rapla-Virtsu liinil.

Rg. nr. 315 ja 316 Rapla-Virtsu vahel, mis olid käiku määratud kuni 31. augustini, jäävad edasi käiku kuni 30. septembrini.

Üksikasjalikud andmed nende muudatuste kohta on sõiduplaanis.

Riia raudteeline hakatakse elektrifitseerima.

Lätis elektrifitseeritakse raudtee, mis viib Riia randa, raudteeliinid Riia ja Saulkrasti, Vidzemi rannal, Riia ja Ogresse, Väina ääres, ja Riia ja Miitavisse.

Tuletõrje

Tulekaitse-nädala eeltööd Nädala patroniks peaminister K. Eenpalu.

3.—10. septembrini toimuvad tulekaitse-nädala eeltööd on täies hoos. Tulekaitse-nädala peakomitee, kuhu kuuluvad tuletõrjeliidu, haridusministeeriumi, sõjamineisteriumi, kaitseliidu, omavalitsuste ja teiste organisatsioonide esindajad, otsustas pöörduda peamin. K. Eenpalu poole, et tema võtaks korraldava tulekaitse-nädala oma patronaazi alla. Peale selle otsustati avaldada üleskutsed rahvale, milles selgitatakse tuletõrjete hädahoitu ja kutsutakse üles laiemaid hulki tuleohtu vastu võitlema. Nimetatud üleskutsesse kirjutasiid alla kõigi suuremate organisatsioonide juhid, eesotsas kaitseliidu ülema, piiskopi ja teistega.

Tulekaitse-nädala eeltööd edenevad hoogsalt. Kõikjal on loodud juba tuletõrje-nädala maa-komiteed ja samuti valla-komiteed, kes on asunud kokku seadma nädala kava kohtadel. Haridusministeerium on saatnud laiali ringkirja koolidele korraldada tulekaitse-nädala puhul vastavaid aktusi ning selgitavaid koosolekuid, Sõjamineisterium, kaitseliit ja piirivalve on teinud korralduse, et nende allüksused astuksid kontakti kohapealsete komiteedega ning korraldaksid demonstratsioone ja teisi üritusi.

Tulekaitse-nädala puhul toimuvad Tallinnas suuremad demonstratsioone. Nimelt reserveeritakse selleks puhuks „Estonia“ teatrimaja, kuhu kogutakse rahvast ning siis püütakse teatrimaja oletatava põlemise puhul publikut korrapäraselt teatrimajast välja viia. Selle sisulisi demonstratsioone ja õppusi korraldatakse kõigis suuremais keskustes.

VÄLJAVAADE

Kodukaitse

Kaitseliidu manöövrid 29. septembrist 1. oktoobrini.

Üleriiklikud kaitseliidu manöövrid toimuvad tänavu Elva ümbruskonnas 29. septembrist kuni 1. oktoobrini, viimane päev kaasa arvatud. Väljasõit üksikutest malevatest sünnib manöövrissse nii, et manöövri esimesel päeval, s. o. 29. septembril, on kõik üksused manöövri rajoonis kohal. Suurtükiväe-, ratturite ja motomeh.-osade koondumine manöövri rajooni lõpeb tähendatud päeval kell 11 homm. ja teiste ülejäänud osade koondumine kell 2 p. l.

Merekindluste laskeharjutused.

Meie merekindlusted on asunud oma igaaastaste õppelaskmiste teostamisele. Laskmised jätkuvad mõningate vaheaegadega kogu septembrikuu kestel.

Muudatus riigivolikogu koosseisus

Riigivolikogu juhatus ja koosseisu komisjon on otsustanud lõppenuks tunnustada riigivolikogu liikme A. Abeni volitused, kes teatavasti mõisteti riigivastase tegevuse pärast sunnitööle. See tingib uute valimiste toimumist A. Abeni valimisringkonnas.

Uus kohtupristav.

Tallinna ringkonnakohtu esimehe käskkirjaga on Rapla jaosk. kohtupristavi kohustetäitjaks nimetatud Arnold K r i m m.

Kodukaunistamist juhib nüüd

Loodushoiu- ja Turismi-instituut, kelle alluvusele on viidud kõik kodukaunistamise maa-, linna-, valla- ja alamkomiteed. Otseselt alluvad Loodushoiu- ja Turismi-instituudile kodukaunistamise linnakomiteed, kuna valla- ja alamkomiteed alluvad instituudile maakomiteede kaudu.

Millega esineme Lwowi messil?

Meie väljapanek rikkalik ja mitmekesine

Tänavu esmakordselt esineb Eesti ka Lwowi näitusmessil Lõuna-Poolamaal, millest võtavad osa ka Ungari, Rumeenia ja Balkani riigid. Kuna ka meil on viimasel ajal hakatud tundma huvi Balkani turu vastu, osutus osavõtt Lwowi mustermessist meie äriühingutele väga soovitatavaks.

Näitusmess algab 2. septembril ja kestab kuni 12. septembrini. 320 tuhat elanikuga Lwow (end. Lemberg) kannab õigusega Poola „mõnusaima“ linna nimetust, mis on peamiselt tingitud sealse rahva sõbralikust ja huumorikast iseloomust. Seda Lwowi mõnust kehtastab kujukalt populaarne naljapaar Szczepko ja Tonko (lug. Štšepku ja Tuonku), kelle tüübilisi Lwowi murra-kus anekdoote toovad ajakirjad, ja kes on jõudnud isegi raadiosse ja kinolinale.

Eesti osakonna väljapanekud on juba välja saadetud ja peaksid nüüd juba kohal olema. Osa kaupu esines juba Königsbergi Idamessil ja läks veel viimase rongiga Poolasse edasi, enne kui piir su-

leti. Loota on, et need veel õigel ajal Lwowi jõuavad. Eesti osakonna üldkorraldus on usaldatud majandusministeeriumi kaubandusosakonna inspektori dr. A. Vendi hoolde, kellele abiks saadeti veel kunstnik Hendrik Vitsur ja prl. M. Grossholm kaubandus-tööstuskojast. Väljapanekutega esinevad alljärgnevad firmad:

A.-s. Esimene Põlevkivitööstus, Gold Fields Ltd. ja A.-s. Kiviõli (bensiin, naftapetrooleum, mootorpetrooleum, diiselnäfta, kütteõli, immutusõli, maanteetõli, raskeõli, esto-asfaltemulsioon, estokarbolineum, viljapuukarbolineum, estobituumen, katuselakk jne.) Kalaeksport (kalakonservid), Lihaeksport (lihakonserevid), Riigi Viinatehased (lauaviin, Eesti vodka, kartulipiiritus 96,6°), Seemneviljauhisus (seemned ja vihud: „Sangaste“ talirukis, „Luunja“ talinisu, pelusk, kahetahuline oder „Jõgeva nr. 453“, lipukaer „Dr. Eisenschmidt“, kaer „Kotkas“, päris aruhein, punane aruhein, hiline nurmik, aasrebasesaba, lamba aruhein, kerahein, aasnurmik, ohtetu luste,

beckmannia), a.-s. Eesti Paber (rotatsioonipaber), a.-s. Eesti Diatomiit (kaks diatomiidi (Kieselguri) proovi), Balti Puuvillavabrik (puuvillase lõnga proov), J. Johanson paberivabrik (kirjutus-, trüki-, joonistus- ja jõupaberid, karton), paaditööstus J. Kiil, Tallinnas (mootorpaadi ja purjejahi joonised ning fotod), o.-ü. „Kodukäsitöö“ (rahvariided, jakid, Haapsalu rätid, tikandused, koetud esemed ja muud käsitööd), Eduard Taska (nahast ilu- ja tarbeasjad), Narva linaketramise ja manufaktuuriühisus (linased purje- ja preendiriided, linased lõngad), Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuur (üle 100 lõngaproovi), kammivabrik „Estico“, Tartus (kunstmassist kammid, nõöbid ja juukseklambrid), Standard-Raadio (J. Rammul), Tallinnas, (4-lambiline patareivastuvõtja RP 62, 5-lambiline maailmise silmaga võrkvastuvõtja RV 65), kondiitriari J. Lill, (mitmesugused mesi-koogid), A. Andersoni ja J. Leesmani konservitööstused (Tallinna kilud) ja Eesti Punane Rist (ravimuda).

Nagu ülaltoodud loetelust nähtub, on Eesti kollektioon Lwowi näitusmessil eriti rikkalik ja mitmekesiselt koostatud ning võime seetõttu lootuda näituse kordaminekut.

Vabariigi presidendi kari ja kapsapäid tema talust.

Poola üliõpilaste soojad sõnad Eestile

16 üliõpilaspäevade töötasid suvel meie asutustes.

Poola ja Eesti õppiva noorsoo hulgas valitseb vastastikune sümpaatia, mis pole tärganud hiljuti, vaid juba möödunud sajandi keskpaigas, mil Tartu ülikool oli Poola õppiva noorsoo eelistatult haridustempliks. Sest ajast on pärit ka Poola-Eesti üliõpilaspäevade organisatsioonide venestus, sest esimesed poola korporatsioonid nagu „Polonia“ j. t. asutati Tartus. Alles iseseisvuspäevil siirdusid nad kodumaale, kui asutati Poola rahvuslikud ülikoolid ja ei olnud enam vaja pageda venestamise eest kaugesse Tartu.

Saavutades iseseisvuse, Poola muretses esimeses järjekorras õppivale noorsoole eeskujulikke ülikoolid. Ei unustatud ka sõpra — Eestit, kellel polnud tollal veel võimalik anda oma noortele kodumaal tehnilist haridust. Poolakad sirutasid abivalmis käe ning andsid 1931./32. aastal 25 stipendiumi eesti üliõpilastele Warssawi politehnikumis. Kui vanasti poola panid saatsid oma pojad Eestisse edasi õppima, siis nüüd ümberpöörduvalt mõnedki eestlased on saanud oma lapsed Poolamaale. Kui meie võtsime möödunud sajandil lahkelt vastu noori poolakaid, siis Poolamaal tänapäev igaüks hellitab õppima tulnud eestlasi, kelle arv kokku kõikides ülikoolides püsib pidevalt 30–40 piirides.

Üheks parimaks abinõuks kahe rahva lähenemisel ja teineteise tundmaõppimisel on suvised üliõpilaspäevade vaheta-

mised, milliseid teostatakse alates 1932. aastast ka Eesti ja Poola vahel. Kui alul tuli võidelda mitmesuguste takistustega ja praktikantide arv ei ületanud 6 isikut kumbagilt poolt, siis tänavu eestlasi läks Poolasse üle paarikümne ja poolakaid tuli siia 16, kes on huvialade kohaselt jaotatud meie tähtsamatesse riiklikesse asutustesse. Möödunud aastatel käisid siin enamasti ainult tehnikaülikoolide praktikandid, kuna tänavune koosseis on juba õige kirju. Allpool toome poola praktikantide täieliku nimekirja, kusjuures töökoht Eestis on märgitud klambrites:

Warssawi politehnikumist:

Zygmunt de Hauke (projekteeris raudteede talituses Kehra uue jaama sisemust).

Hieronim Purowski (töötas teedeministeeriumis maanteede asfalteerimistööl).

Jerzy Strzelecki ja Tadeusz Kakolewski (Tallinna linnavalitsuses).

Stanislaw Banka ja Feliks Wojcik (raudteetalituses).

Warssawi Wawelbergi tehnikumist — Jerzy Rykowski (postipeavalitsuses).

Lwowi politehnikumist — Jan Seroka (töötas turba elektrijaamas).

Poznani politehnikumist — keemik prl. Zofja Jaukzowna (Kehra sulfaattselluloosi tehaste laboratooriumis).

Wilno Batory ülikoolist — prl. Jadwiga Wiewiorowska (Kehtna kõrgemas majapidamiskoolis) ja keemik Modest Gramz (Kehra sulf. tselluloosivabrik laboratooriumis). Samast ülikoolist veel arstiteaduse üliõpilane Zbigniew Rymkiewicz (töötas Tartu 2. haavakliinikus) ja poliitiliste teaduste osakonna lõpetanud Edmund Jozefowicz (Eesti Pangas).

Warssawi Põllumajanduse ülikoolist — Witold Radomski (Vaeküla põllutöökoolis) ja metsateadlane Sylwester Zebrowski (metsade peavalitsuses).

Viimasena veel magister Roman Seidel, kes lõpetanud Poznani ülikooli ühiskaubanduse alal, töötas Eesti Ühistevuskojas.

Kõik poola praktikandid jõudsid Eestisse juuliku esimestel päevadel, mille järele asusid neile antud praktikakohtadele. Et võimaldada neile selle lühikese praktikaaja jooksul tutvuda põhjalikult ka meie rahva ja kultuuriga, selleks oli antud igaühele pikemaajalise maksusega tasuta reisikaart meie raudteede 2. klassis. Kuidas noortel külalistel meeldis Eestis, sellest rääkis praktikantide esindaja hr. Zygmunt de Hauke meie lehe kirjasaatjale järgmist:

„Ma kõnelen kõikide kaaspraktikantide südamest, kui kinnitan teile täna, et vaatamata vaevale kahekuulisele siinviibimisele oleme saavutanud teie rahva ja kultuuriga nii lähedase kontakti, et ärasõidu tunnil nii mõnigi pisar veereb meie palgelt. Teie rahvas ja meie rahvas on kaks sõpra, keda ühendavad ühised minevikukannatused ja keda ühendavad ühised püüded saavutada oma töö ja püsivusega õnnelikumat tulevikku. Nii nagu Eesti rahval ei ole muud sihti, kui elada rahu oma naabritega, maitsta oma palehigis teenitud ausat leiba — nõnda ka Poola rahvas ei soovi kellegagi vaenu ega viha, ei taha ilalgi võtta kellelki midagi, mis talle ei kuulu. Meid kõiki kutsub praegu kodumaa ja rõõmuga järgneb meist igaüks sellele kutsele.

Väikesest Eestist võtame kaasa unustamata muljeid, sest teie hulgas veedetud lühike suvi kuulub ilusamate hulka meie elus. Kes teab, kas võime veel kunagi veeta nii muretu tunde, kui tänavu suvel teie lõbusate neidude, teie toredate meeste hulgas? Kas kunagi leiame kusagilt veel ilusamaid kuurorte kui Pärnut, Narvat ja Haapsalut, kus veetsime päikeseküllaseid päevi palavas rannaliivas ja karastavas merevees? Igal sammul kohtasime inimestega, kes otse liigutava südamlikkusega võtsid meid vastu ja hoolitsesid meie eest. Kui tulime Eestisse, et tutvuda teie rahva ja kultuuriga, siis oleme saavutanud selle sihi ja veel palju rohkemgi — oleme saanud teie sõpradeks! Ärasõidutunnil saadame kõigile, keda siin tundma õppisime ja kes meile osutasid nii võrratult lahkelt vastutulekut, südamlikke tervitusi ning täname veel kord teie lahkuse eest. Elagu Eesti!“

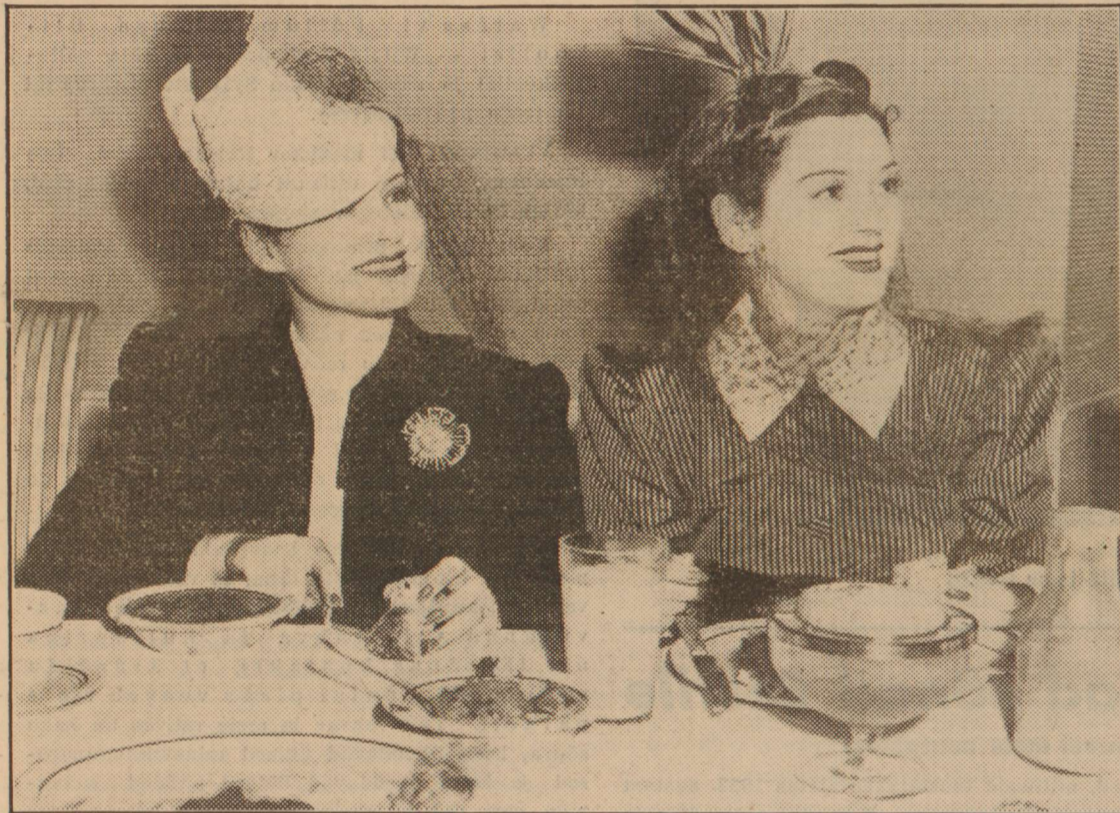
Muusimat filmist

Zarah Leander (Katharina Aleksandrovna Murakin) ja Hans Stüve (Peter Iljitsch Tschalkovsky).

Carl Froehlich'i suurfilmis „Oli uimastav palliöö“. Marika Röck (antsijatar Nastassja Petrovna Jarova osas). Fotod: „Ufa“.

Ülal vasakul: Sybille Schmitz ja Albrecht Schoenhals filmist „Naine minevikuta“. Režii: Nunzio Malasomma. Foto a/s. „Estofilm“.

Kõrval: Naistegelased uuest M. G. M. filmist, staaridega Norma Shearer ja Rosalind Russel. — Siin miss Shearer ja Russell kuulavad einetamisel huvitavaid teateid maailma sündmustesj. Foto: M. G. M.

Arvmoistatus

1.	1	2	3	4	5	6	7	7		
2.	8	4	9	10	11	12	13	11	14	
3.	11	5	1	5	11	10	15	15	5	
4.	16	5	17	13	18	3	13	4		
5.	5	19	2	10	7	14	2	14	2	
6.	1	2	3	2	4	1	5	6	7	8
7.	9	10	7	8	2	6	3	9	10	
8.	9	11	3	2	6	12	5	13	13	
9.	3	9	4	9	3	14	2	6		
10.	2	2	11	13	9	4	15			

I Eesti luuletaja. II Linn Lõuna-Rootsis. III Malta saare pealinn. IV Eesti kirjanik. V Opett „Estoniast“ minevikus. VI Raudsepa näidend. VII Linn Hollandis. VIII Eesti end. minister. IX Prantsuse riigimees. X Eesti riigimees. Õigel lahendusel saame esinumbrite kohal olevaid tähti ülalt alla lugedes huvitavaima ja sisukama ajakirja Eestis.

Mõistatus laheneb arvmoistatuse meetodil, mis kummagi 5-e rea kohta on omaette maksev. Sarnaseile numbritele vastavad sarnased tähed.

Lahendused saata „Väljavaatele“ kuni 15. skp. Õigete lahendajate vahel jagatakse: „Väljavaate“ kaks 3 kuu p. tellimist ja 1 ilukirjanduslik teos.

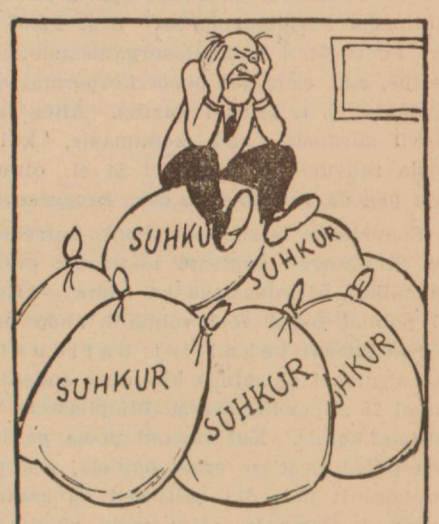
Nagu „Seltskonna kroonika“ kirjutajad teatavad, on mõned rahvusvaheliselt tuntud tegelased lõpetanud oma suvepuhkuse ja astunud uuesti tegevusse — otsima väiksemaid või suuremaid töötusi.

Tartu kandist teatatakse, et seal on viimasel ajal nooremas generatsioonis tulnud massiliselt ette kummalisi hambahaigusi. Nagu nüüd selgub, on noortele tuldengitele antud nii kõvu pähklaid pureda, et paljud oma hambad pikemaks ajaks ära on rikkunud.

Ilmajaam ennustas lähemaks ajaks pilvitust. Nüüd ongi poliitilisse taevasse kerkinud niisugused rängad pilved, et paistab kahtlasena, kas seal isegi rahvusvaheliste poliitikameeste vihmavarjud suudavad kaitset pakkuda.

Paljud kodanikud tahtsid oma elu mitmeks aastaks magusaks teha ja tassisid sõjahirmus suhkrukotte koju. Nüüd selgub aga, et see magus aine on nende elu üpris kibedaks teinud — peale selle teatati, et kohe tuleb odavam suhkur müügile.

Missugust talinisu sorti külvata?

M. Pill, Jõgeva sordikasvanduse juhataja

Talivilja külviaeg on ukse ees. Tuleb nõutada külviks seeme niisugusest sordist, mis meil kasvatamiseks kohane, mõeldes kohase all niisugust sorti, mis annab suure saagi, mille saak on väärtuselt hea ja mis seda suureväärtusega head saaki annab igal aastal. Saagikindlus oleneb taliviljadel esmajoonel talvekindlusest, siis seisukindlusest, vastupanust haigustele ja muust. Ennemalt, enne iseseisvust, kui meil katseasutused puudusid, tuli põllumeestel enestel katsetada, s. o. olemasolevate sortide hulgast kasvatamiseks katsete teel välja valida kohane sort. Katsetöö on aga kulukas, katse korralik, täpne läbi viimine pole ka igal pool võimalik. Sellest siis tuli, et paljude viljalikide sordiküsimus polnud meil selge.

Praegusel ajal, kus meil katseasutused töötanud juba parkümmend aastat, oleme viljalikide sordiküsimuses märksa rohkem jõudnud edasi. Katseasutused on võrdluskatsete abil olemasolevate sortide hulgast leidnud meil kasvatamiseks kohased head sordid, katseasutused ise on ka aretanud häid sorte või on parandanud vanu, kõrvaldades valikuteel nende vigu ja puudusi.

Võtame siin kõne alla talinisu sordid ja peamiselt Sordiaretus- ja Katseinstituudi Jõgeva Sordikasvanduse katsete andmeid.

Jõgeval on talinisu sortidega korraldatud võrdluskatseteid kauemat aega, rohkem on tegutsenud sordiaretuse alal ja palju vaeva ja kulu on kantud meie nisu väärtuse tundmaõppimisele, mis osutub tähtsaks eriti sest ajast peale, kus meil jäeti ära väärtuselt hea välisnisu sissevedu.

Võrdluskatsete tulemuseks tuleb märkida, kõigepealt, et jämedapealiste, squarehead tüüpi nisusordid pole meil talvekindlad ja nende saak on väärtuselt halb. Välimuselt meeldivad nad kasvatajale küll, aga saagilootus äpardub sagedasti.

Teiseks tähtsamaks sordivõrdluskatsete tulemuseks tuleb lugeda talinisu sorte Kuusiku ja Luunja, mis talvekindlusest, saagiannilt ja saagiväärtuselt on osutunud võrdluses olnud sortide hulgas parimaiks. Sordiparanduse tulemuseks tuleb lugeda talinisu „parandatud Luunja“, mis on mitu aastat kestnud valiku teel saadud Luunja kohalikust nisust. Parandatud Luunja talinisu kahe viimase aasta andmeil, kus parandatud Luunja võrdluses on olnud Luunja kohalikuga, näib olevat viimasest saagiannilt mitme protsendi võrra parem.

Et parandatud Luunja nisu ainult paaril viimasel aastal on võrdluses olnud, siis toome kat-

seandmed Kuusiku ja Luunja kohaliku kohta, mis on kõrvuti võrdluses olnud pikemat aega.

Et näha, missuguste omadustega jämedapealised nisud on, siis toome Kuusiku ja Luunja nisu andmetega ka samas katses olnud Svea II nisu võrdlusandmed.

Algame nimetatud sorte hindama talvekindluse poolest, mis hinnatud 10-pallilise kava järel, kus 10 täh. „väga hea“ ja 1 „väga vilets“. 5 aasta keskmiste järel on hindamise numbriid saanud: Kuusiku — 9,1, Luunja kohalik, lühidalt Luunja — 9,0 ja Svea II — 7,4. Viimasel on talvekindlus kõige halvem.

Seisukindlus, mis omab eriti nüüd, kus kombaine (niitajid-peksjaid) tungib meie maale, suure tähtsuse, on kõige parem Svea II, mille kuue katse aasta keskmine hinnang on 10-pallilise kava järel 9,7, temale järgnevad üheväärsed Luunja — 8,2 ja Kuusiku — 8,1 hindamise numbriga.

Teraannilt tuleb esikohale kuue katse aasta (1932.—1938. a.) keskmiselt Kuusiku, andes ha-lt 3514 kg teri, temale järgneb Luunja kohalik, 3334 kg, andes seega Kuusikust 5 protsendi võrra teri ha-lt vähem. Teraannilt neist kolmest tuli viimasele kohale Svea II, 2789 kg, andes Luunjast 16% võrra teri ha-lt vähem.

Põhuand on parem Kuusikul — 78,2 kv. ha-lt, temale järgnevad Luunja — 68,4 kv. ja Svea II — 52,1 kv.

Väärtuselt on saaki mitmeti hinnatud, küll 1000 tera- ja mahukaalu, küll kesta rohkuse, tera klaasisuse, teraliimi (kleepaine) ja üldproteini sisalduse ja prooviküpsetuse abil küpsetusomaduste poolest.

1000 tera kaalult järgnevad sordid: Luunja — 38,8 g, Kuusiku — 35,0 g ja Svea II — 34,7 g.

Kesta on kõige vähem Kuusiku nisul — 11,7%, rohkem sellest on Luunjal — 12,5% ja Svea II — 13,1%.

Mahlakaalult on parim Luunja — 135,7 n., hollandikaaluda, temale järgnevad Kuusiku 132,9 n ja Svea II — 128,2 n.

Tera klaasisuse protsent on suurem Luunjal — 42,3, sellest märksa madalam Kuusikul — 19,8 ja Svea II — 15,7. Klaasisema teraga nisud peavad olema proteiinirikamad ja küpsetusomaduste poolest paremad. Klaasisust teradel näeme, kui terad risti pooleks lõikame — klaasisust teradel on lõikepind nagu sarve lõikepind, jahustel — jahune.

Söelameister Avinurmest

Üldproteini sisalduse poolest tuleb esikohale Luunja — 13,2%, temale järgnevad Kuusiku — 12,7% ja Svea II — 12,4%.

Kuiva kleepainet (teraliimi) sisaldab kõige rohkem Luunja nisu — 10,4%, temast natuke vähem Kuusiku — 9,8% ja märksa vähem Svea II — 8,3%. Kahe esimese kleepaine on viimase omast ka sitkem.

Värvuselt hindamisel on jahu saanud 5-pallilise kava järel hinnatult järgmised punktid: Luunja — 4,3, Kuusiku — 4,0 ja Svea II — 2,8.

Küpsetusomaduselt on Svea II Luunjast ja Kuusikust märksa halvem. Tema pätsi maht on märksa väiksem, tema pätsi koorukese ja sisu ehitus ning värvus on Luunja ja Kuusiku omadest märksa halvemad. Luunja ja Kuusiku on küpsetusomadustelt peaaegu võrdsed, kus üks on ühede, teine teiste omaduste poolest teisest natuke parem.

Niipalju Jõgeva Sordikasvanduse talinisu sortide võrdluskatsetest saadud võrdlusandmeid. Nagu (Järg 12. lk.)

Härra Punnkile on tige...

Tammasaar Aldo.

Härra Punnkile lamas unetult hotellitua voodis. Tõusva päikese esimesed kiired tungisid läbi allalastud rullkatte pragude. Üksik kärbes pirsises lae all.

Härra Punnkile ei saanud magada. Härra Punnkile on tige. Seks oli ka põhjusi. Kas või unepuudus. Öö on teatavasti magamiseks. On kord juba niisugune komme. Öhtupoolse osa võib ehk veel mujal ära kasutada, hommikupoolse mitte. Korralik inimene, kes ei taha elupõletaja nime teenida, ei pummelda hommikuni.

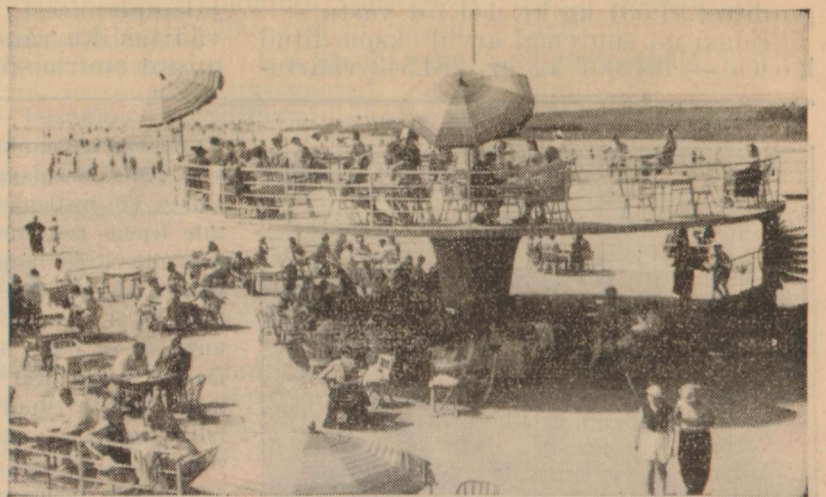
Ja üldse kogu see suvitamine. Suur pettumus. Suurte lootustega sõidetakse suvitama. Oodatakse ei tea mida. Seiklusi ja unistusteprintsessi. Lehed kirjutavad rikastest rootslannadest, kes hulgana Pärnus liiguvad ja peigmeest otsivad, kogu suve. Näe, päästejaama juhatajasse armus kohe niisugune daam, kelle miljonid ja luksusauto jäid järele tulema. Suvel kihlus, sügisel abielu. Miks härra Punnkilel ei peaks niisugust õnne olema?

Mõttelend katkes viivuks. Mitte, et härra Punnkile oleks mõtlemisest loobunud. Vastupidi. Kujutelm oli ilus, kuid hotellitua nälgane kärbes tuli segama. Istus ninale ja tegi tualetti.

On palju elulisi probleeme. Ka see, kuidas peletada kärbes nii, et ta enam tagasi ei tule. Ka selle üle võib pead murda. Härra Punnkilel ei olnud aga tarvis pead murda, sest kärbes lendas ise minema. Põrsises lae all edasi.

PÄRNU RANNAL.

Hooaja lõpp on ilusa hilissuve tõttu veel küllaltki vilgas...

Heakene küll! Rootslannad. Tont neid võtaks! Mitu kuud neid igapäev luuratud, tagajärge ei mingisugust. Isu neist ammuigi täis. On selleks ka põhjusi, kas või keelelise. Kui sa ei oska muud keelt kui eesti keelt — tekivad raskused. Ka rootslannade juures. Ei wõi ju ütelda, et härra Punnkile ei oleks tahtnud õppida võõraid keeli; et oleks uhke. Ei, seda küll mitte. Kogu talve oli käinud hoolikalt rootsi keele kursustel. Kui midagi pähe ei hakanud, siis puht füsioloogilistel põhjustel. Kes julgeks väita, et härra Punnkile oleks rumal. Seda kindlasti mitte, oma lokiis pead ta kandis suure uhkusega. Just niisuguse tuleks armuda rootslannadel, vähemalt tema enda arvates.

Miks seda veel ei juhtunud? Kärbes kurinahk! Muudkui nina kohal põriseb. Äkilise nõksuga härra Punnkile peletas kärbes, sealjuures torkas endale kogemata silma. Vesise silmaga mõtles edasi.

Jah, keelekõne. See siiski ei tohiks armumist takistada. Armuda peaks ikka kuidagi saama. Aga kuidas sa trehvad niisugust, kellesse armuda saaks, ja kui trehvadki armuma, kuidas trehvata temaga tuttavaks saama. Ei olnud seks kindlat süsteemi, nagu näiteks oli sel härral Kraapsmannil ülejoelt. Kel rootslannasid igapäev jalaga segada. Kõige värskemad, kes alles laevaga tulnud. Jgalt poolt tõi endale uusi. Ka vee seest. Tulid välja ja olid juba vanad tuttavad.

Härra Punnkile ei osanud ujuda. Ta vihkas vett, jõge, järve, merd... Kõike, mis vähegi vett meele tuletas. Välja arvatud teevesi, sest seda ta armastas. Võib isegi ütelda, et härra Punnkile oli kirglik teejooja. Ühe klaasi tee juures võis ta istuda kogu öhtu rannasalongis. Isegi kasiinos, kui see oleks võimalik. Kuid teejoomisel, nii ilus ja kasulik kui see ka on, on ka omad varjuküljed. Teejoojaid ei loeta lokaalides teiste

Kalakauba väljavedu ületab väärtuselt 3-kordselt sisseveo

Rändangerjas kujunemas meil tähtsamaks ekspordikalaks

Käesoleva aasta kala- ja kalakauba väljavedu näitab järjekindlat tõusu, kuna sissevedu seevastu on tublisti vähenenud.

Juba aasta esimesel kolmel kuul veeti meilt välja värsket kala ja kalasaadusi 489.905 kg 290.363 kr. väärtuses, kuna möödunud aastal samal ajavahemikul oli see vaid 252.372 kg 133.651 kr. väärtuses. K. a. teine veerand tasakaalustas enam-vähem neid vahekordi, kuid siiski väljavedu on tänava esimesel poolaastal olnud 1.169.425 kg 779.881 kr. väärtuses möödunud aasta esimese poole väljaveo koguse 958.343 kg 561.789 kr. vastu.

Aasta esimesel veerandil eriti soodsalt arenenud väljavedu oli tingitud möödunud talve Peipsi erakordsest heast kalasaagist. Ei saa ka nimetamata jätta Peipsi tindipiügi vähenemist ja tindikuivatustööstuse väljasuremist, mis soodsalt mõjub vääriskala saagi suurenemisele. Tihedate tindinootadega püüti koos tindikalaga välja ka vääriskala maimud, mis läbi miljonite viisi latikat ja koha hävines.

Vaadeldes andmeid üksikute kalaliikide väljaveo kohta, näeme, et meie väärtuslikumat kala — lõhet — on tänava esimese poole aasta jooksul veetud välja ligemale 1000 kg võrra vähem kui eelmisel aastal samal ajavahemikul. Lõhe saak on meil tänava eriti väikene, kuna tähtsam lõhepiügi paik Narva jõgi ja Narva laht ei ole annud viimaste nädalate jooksul pea sugugi lõhet.

Saksamaalt saavad meie eksporditavad lõhe eest Rmk. 2.50 per kg cif Stettin, mis oleks ametliku kursi järgi (1 Rmk = Ekr. 1.43) Ekr. 3,57. Selle hinna järgi maksavad eksporditavad siseturul lõhe kg eest kr. 3.30—3.50.

Siseturul aga maksab lõhe kuni 450 senti kg, kuid selle peale vaatamata ei ole seda müügil näha. On vaid suitsutatud soolalõhet, mis müüakse hinnaga kuni 12 kr. kg.

Angerjasaak on praeguste ilmastikuolude tõttu samuti keskmine, kuid seda on eksporditud siiski suuremal arvul. Tänavune ekspordi üldkogus on 118.761 kg kr. 201.946 väärtuses, möödunud aasta sama ajavahemikul eksporditud 81.531 kg kr. 141.151 vastu.

Edasi on suuremal arvul eksporditud koha — 350.007 kg kr. 284.543 väärtu-

ses, haugi — 336.387 kg kr. 155.020 väärtuses, ja latikat 294.052 kg — kr. 106.763 väärtuses.

Väljaveomaadest seisavad esikohal endiselt vabaturgude maad Soome ja Rootsi, edasi Poola, kus meie värskkala jaoks on antud kontingent ca 300.000 kg, mis juba täidetudki, ja Saksa, kus meie angerjakontingent on Rmk 600.000 suurune, seega ca 500.000 kg angerja peale, s. o. pea kogu meie loodetav angerjasaak, ja värsket koha peale ca 50.000 kg.

Poola turul sissetöötamine pakub teatavat huvi, kuna poolakad ei ole harjunud merekalaga, eriti kohaga.

Saksamaale eksporditakse kõik meie angerjad. Meie eksporditavad saavad angerja eest: kollase paigaangerja eest elusalt Rmk. 1.10 per kg franko Eesti sadamas ja väärtuslikuma rändangerja eest Rmk 1.30.

Saksamaale eksporditava koha ja lõhe hinnad määratakse kindlaks sõltuvalt meie saagist enam-vähem lühema või pikema aja peale.

Praegu on lõhe hind, nagu eelpool mainitud, Rmk. 2.50 per kg cif Stettin, ühes pakiste kuludega, koha aga I valik — Rmk. 0,80 ja II valik — Rmk. 0,60 cif Stettin.

Vaadeldes meie kalakaupade sissevedu, näeme, et see on vähenenud võrreldes möödunud aasta sama ajavahemikuga koguselt ja väärtuselt pea poole vähemaks. Nii on käesoleval aastal esimesel poolel veetud sisse kalakaupa, peamiselt heeringat, 1.680.718 kg kr. 253.537 väärtuses, möödunud aasta sama ajavahemiku 2.251.757 kg kr. 432.297 vastu. Seega ületab sisseveetud kalakuba kogus poole miljoni kg võrra väljaveetud kalakauba koguse, kuid selle väärtus on suhteliselt kolm korda väiksem kui väljaveetud vääriskalal.

Meie rahvas tarvitab aastas ca 8000 tonni väljast sisseveetud kalakaupa, mille hulgas on esikoht heeringal ja soolasilgul.

Andmed näitavad, et ajajooksul paraneb kalakaubanduses sisse- ja väljaveo vahekord meie kasuks, mis on tingitud ühelt poolt soodsamate hindade väljakauplemisest, meie vääriskala, eriti väärtusliku rändangerja piügi suurenemisest suurte sügavvee mõrdade (botten-

garne) tarvitusele võtmisega, mille läbi keskmine väljaveetud kalakauba hind on tõusnud 1938. a. 21% võrra, ja on loota, et see veelgi tõuseb.

Vaadeldes töötletud kalasaaduste väljavedu, näeme, et seegi on tõusnud võrreldes möödunud aasta sama ajavahemikuga. Nii on välja veetud töötletud kalasaadusi üldkoguses 27.805 kg kr. 24.407 väärtuses, möödunud aasta 13.802 kg — 11.854 kr. väärtuse vastu.

Preemiaid ka metsatöölisele.

Viimasel aastakümnel on preemia mõiste meie majanduselu avaldusis väga laialt levinud.

Ka metsamajapidamises tuntakse preemiaid, nimelt maksab A.-s. Eesti Metsatööstus oma kohapealsetele ametnikele ning metskonna ametnikele hoolsuse ja korralikkuse eest metsamaterjalide valmistamisel, väljaveol ja realiseerimisel preemiaid. Paremate metsatöölise premeerimiseni meil seni veel jõutud pole, kuid seda vääriski meilgi kasutada kui üht võimalust tööjõudluse tõstmisel.

Üheks algatuseks selles suunas on Voltveti katsemetskonnas 1938./1939. a. talvel teostunud paremate metsatöölise premeerimine.

Premeeriti 3 töölisi, kellele jagati tööriistu vastavalt 11.15, 8.75 ja 6.05 kr. väärtuses. („E. Mets“.)

Võõrandati 13 talu.

A.-s. „Esimese Eesti põlevkivitööstuse“ nõudel võõrandati Kohtla-Järvel 13 majapidamisüksust. 9 taluga jõuti vabatahtlikule kokkuleppele, kusjuures põllumaa ha arvestati 350 kr.

(Algus 43. lk.)

neist näha, pole Svea II, mis on üks parimaist jämedapealiste hulgas, meil kasvatamiseks kohane. Küll on seda Kuusiku ja Luunja, eriti parandatud Luunja, mis on meil talvekindel, rahuldava seisukindlusega, küllalt suure saagianniga ja väärtuselt hästi saagiga. Neist kahest on Kuusiku natuke suurema saagianniga kui Luunja kohalik ja umbes samasuure saagianniga kui parandatud Luunja. Luunja, niihästi kohalik kui ka parandatud, on Kuusiku talinisust 1000 tera ja hollandi kaalult, teraklaasisuse, kleepaine ja üldproteiini sisalduse poolest paremad. Küpsetusomaduste poolest on nad peaaegu võrdsed. Kuusiku nisu kasvavat kõrrel (peas) ära rohkem kui Luunja nisu.

Elitsemne paljunduskohad on Kuusiku nisul — Kuusiku riigimõis, parandatud Luunjal — Jõgeva Seemnekasvandus, Luunja kohalikul — Luunja Seemnekasvandus.

M. PILL.

PÄRNU RANNAL. Suvitajate „eralõbu“.

Ka härra Punnkile oleks tahtnud saada printsiks. Siis kindlasti rootslannad hulluksid temasse. Või eestlannad. Nüüd sügisel härra Punnkile lepiks isegi nendega. Ei ole siin nii palju naismiljonäre, kuid selle eest reaalseid naisi. Ütleme kas või Pärnu plaažikohviku ettekandjad. Eriti need, kes teenivad külalisi kuulsal seenekujulisel terrasil. Kilomeeter sealt kööki ja kilomeeter tagasi. Kui kahe kilomeetri takistusjooks tuleb alla 10 minuti, siis külalised saavad veel leiget vett ehk natukene jäätist. Kui ettekandjad vormist väljas, asi on juba hullem. Arhitektid ei saavat siin muuta midagi. Olevat võimata. Seejärel hoolsad linnaisad korraldavad eeloleval talvel ettekandjatele kursused. Kolm kuud sihtvõimlemist ja siis murdmaajooksu. Plaažikohvikus saab siis tuleval suvel juba igalpool kuuma kohvi. Ei ole enam nurinat. Ka rannasalongis mitte, sest võetakse möödunud aasta ettekandjad ning õpetatakse neile kannatust. Keep smiling! Naera pajats, ühe klaasi tee juures!

Pärnus muidu on viisakad inimesed. Eriti kordnikud. Härra Punnkile kohtus tänagi niisugusega, kuid see lugu oli pikk. Algas nii:

Mindi rannasalongi. Härra Punnkile tantsis tuntud juveliiri prouaga. Kerge oli leida ühiseid keeli. Ka teised leidsid alati selle võluva prouaga ühiseid keeli, eriti rahakad. Noh, tantsu saj lõdud, veini sai joodud, isu sai varsti täis. Mindi „Bristol“ balalaikasid kuulama. Napsid tekkisid lauale. Algul üksikud, pärast rohkem. Raadiotakso viis kasiinosse. Baari ääres rüübati napsi ja prooviti vähjakääriseid. Noorproua oskas toredaid jutte rääkida. Äkki härra Punnkile

hakkas halb. Mitte prouast, vaid napsist. Vabandas viisakalt ja läks värsket õhu kätte pead klaarima...

Pärnu viisakaim kordnik valvas sel ilusal õhtul puiestikke. Juhtus kasiino aedagi vaatama. Üks väsinud suvitaja lamas haljal murul. See pole lubatud.

„Hei kodanik, miks te siin lesite?“ — Kordnik astus lähemale. — „Palun vastake, ma küsin ametlikult!“ — Vaikus, sest härra Punnkile nägi und juveliiri noorukesest prouast. — „Kodanik suvitaja, ma kutsun teid tungival korral! Palun, astuge muru pealt kõrvale!“ — Ei paremat midagi. Siis katkes kordniku kannatus: — „Vabandage, ma löön teid nuiaga!“ — Ka sel ähvardusel polnud mingit tagajärge, sest härra Punnkile ei pannud seda kahjuks tähele. Noh, Pärnu viisakaim kordnik vaatas siis korra aralt ringi, võttis lamaja hellalt sülele ning asetaski ta lähemale lamamistoolile. Hiilis siis ise minema. Mis sa hing ikka teed?

Härra Punnkile ei maganudki väga kaua. Paar tundi kõigest, sest külmad kastetilgad mõjusid viinaaurule. Hakkas juba koitma. Kasiino aknast paistis lõbus seltskond. Kaks rootsi vanahärrat ja veetlev juveliiriproua. Noh, mis seal siis muud teha, kui arve klaarida. Ja taksoga koju. Küll rootslased juveliiriproua koju tassivad — siis kui mees tööle läheb. Jõuab veel õigeaks ajaks.

Aga Punnkile uni kui pühitud. Mõtted piinavad ja und ei tule. Kärbes sumiseb ja päikesekiired tungivad läbi aknapragude. Suvitatus on lõppenud, tuleb ärasõit.

Talud, kus poeleib on laual

Huvimatk Tallinna ümbruse väiketaludesse.

II*)

Teeme külaskäigu Jaanisaunale, mis kuulub eeskujulikimate väiketalundite hulka Lagedil. Peremees, hr. Koitjärv, ütleb koha suure olevat 5 ha: maad 5 tükis. Heinamaa all on 2,5 ha, karjamaa all 5 vkm, põllu all 1,5 vkm. Peasissetuleku annab siingi aed, mis on suur 4 vkm. Aias on 120 kandjat õunapuud ja 350 marjapõõsast. Peale selle veel muud viljapuud ja keeduvili. Kogu majapidamise tööd teevad ära peremees ja perenaine, abiks on üks naisteenija. Juba veerandsada aastat juhib ja peab praegune omanik seda kohta — enne teda oli siin vaid lage väli, mille ülesharimine nõudnud aastatepikkust tööd ja vaeva. Õige ja kokkuhoidliku majapidamise juures on suudetud isegi maad juure osta — 1 ha. See pole muidugi palju, kuid maahinnad pealinna külje all ei ole just kõige lahedamad, eriti just siin, kus talud on tükiviisi laiali paisatud, — ja mis peasi, talul on lasunud seejuures ränk koormatus — anda haridust neljale lapsele. See pisitalu on tulnud toime sellega, et kaks peretütartest on saanud ülikooli hariduse, kolmas peretütar õpib ametnik raudteel, kuna perepoeg õpib pealinnas tehnikumis — kõik neli talust on nii lahedamal elujärjel ja teel sellele. Tahan esitada parajasti küsimuse, kas ükski neljast võsust ei kavatse jatkata vanemate elutööd, — kas ei oleks ühel neist kasulikum rakendada täie-

Veldi talu perenaine (paremal) naabriga ja oma tütreaga.

hoole ja innuga talutöhe, ent jätan selle küsimuse esitamata. Sest peremees lausub, et ajad polevat enam endised — näiteks sõstrakilost jäävat nüüd üle vaid 3,5 senti! „Seda on vähe!“ lisab ta mõtlikult, „sest teenijate palk meil vastab vaevu sissetulekule! Maksan teenijale praegu kolm ja pooltuhat senti kuus ja kuigi ehk pole suurt otsest raskust selle tasumiseks, siis peasi on ometi see, et kaob üldse mõte pidada teenijaid!“

See on juba omaette probleem, mida siin lühivestlusel ei saa pikemalt puudutada. Küsin vaid, kuidas üldse välja tullakse majapidamises?

Peremees ei nurise, ei kaeba. „Kuidagi ikka!“ ütleb ta — ja lisab juure, et „kas võibki praegusel ajal suurt tahta!“ Lisasissetulekut saadakse veel suvitajaist — neid on siin kolm perekonda, ja

kokku nad tähendavad talule 100 kr. eritulu. Üldse suvitajaid — pealinna saksu on siin Lagedil palju — ja on palju ka pealinna ärimehi, kel on siin oma krundike-suvituskohake, mis vaatamata oma väiksusele maksab oma miljon või paar miljonit senti. Sest siin on ka jõgi — ja jõgi tähendab juba palju nende silmis, kes harrastavad kalasporti või kes tahavad „sommerdada“ nagu kord ja kohus.

Küsin peremehelt, kuidas on muu majapidamine. On kaks lehma, hobune kah, kuigi kaup veetakse pealinna raudteel. „Heinamaid — neid väetame kunst-sõnnikuga!“ ütleb ta seejuures, andes mõista, et loomapidamine niisuguses pisitalus oleks muidu raske küsimus.

Jätame jumalaga peremehega, kes aastatest hoolimata näib kõbusamana ja tarmukamana kui mõnigi moodne nooruk. Lahkudes Jaanisaunast on tundmus, et siin on kõik omal kohal, ei ole siin ses pisitalus olnud laiutamist, vaid elu ja olemist on juhitud nii, kuidas parem ja kasulikum.

III

Külastame nüüd Veldi talu, mille omanikuks on Gustav Luuk. Peremeest ennast kodus ei ole, on parajasti heinamaal, ja seletusi annab perenaine koos tütreaga, kes on lõpetanud Saku majapidamiskooli. Seegi talu on reeglikohaselt mitmes tükis, üldsuurusega 5,6 ha. Peetakse 2 lehma, siga ja hobust, kellega toimetatakse talukaup pealinna turule. Kasvatatakse peamiselt keeduvilja.

Küsin perenaiselt, kas ollakse talus rahul elujärgiga.

„Noh, rikkaks siin ei lähe,“ kostab perenaine, „oma kuus hinge peret on söömas ja muidu kulutamas. Lastele, neid on meil neli tüdruku, oleme püüdnud anda jõudumööda kooliharidust. Üks tütar õpib veel kunstikoolis käsitööd, teised on juba talutöös abiks. Ära elada on ikka saadud!“

„Kas on vahel käinud ka taluostjaid? Teil siin linnaligidane kohake — sobiks mõnele pealinna-saksale suvitustaluks!“

„Eks ole neid ostjaid küll käinud!“ naeratab perenaine ja lisab kohe juure, et müügi peale pole siin eales mõeldudki. „Peame seda kohta mehega juba 25 aastat ja peame veel edasi, kui Jumal tervist ja jõudu annab!“

Külalisena viibib talus parajasti naaberperenaine pr. Roll. Saame ka temaga hea jutu peale. Naaberrahval on maad juba veidi enam — 10 ha. Peetakse 3 lehma, mullikas ja vasikas veel peale selle. On ka hobune. Peasissetulekut an-

Nurgake Jaanisauna talu aiast.

nab keeduvili. Krunt on kolmes tükis ja perenaine kardab, et kui tuleb varsti kruntiajamine, et siis ehk tehakse neile liiga.

„Meil maad kõik üles haritud ja nagu kord ja kohus — ja kui nüüd hakatakse ümber mõõtma, mine siis tea, missuguse kannu saad!“

Kurdab veel, et heina on talul kasinalt. „Ei aita muud, kui tuleb mõne naabri juures kahasse teha. Tänavu saime nii 14 koormat lisaks!“

Talus on kanapidamine — 100-pealine kanakari.

Käime veel läbi mõned naabertalud, mis palju ei erine seninähtuist. Ajame ka moodsat sõjajuttu — et kas pole hirmu sõja ees ja kas on ka soetatud üht-teist tagavaraks?

Selgub, et noist sõjajutest ei tehta suurt väljagi — „palju kära, vähe villa!“ üteldakse rahulikena. Ei ole ka keegi rutanud tagavara soetama — ainult üks naabreist olevat tallele pannud 3 kotti suhkrut ja samapalju soola. „Aga ega see halba teeks, kui on üht-teist varuks pandud,“ lisatakse siiski, „eeskätt tuleks küll muretseda kunstisõnnikut!“

Eks seegi mõte, soetada eeskätt just kunstväetist, anna tunnistust nende väiketalunike peremehelikust tublidusest ja hoolikusest!

*) Algus „Väljavaates“ nr. 1.

LÜHITEATEID

Asutati rahvusvaheline loomakasvatajate ühing.

Neljas ülemaailmeline loomakasvatajate kongress peeti neil päevil Zürichis. Osa võttis paarsada eriteadlast ja loomakasvatajat kõigist maailma riikidest. Kongressil otsustati asutada Rahvusvaheline Loomakasvatajate Ühing, milline küsimus oli juba 1905. aastal Saksa Tõuarendamise Seltsi poolt algatatud, kellele usaldati nüüd ka eeltööde tegemine. Järgmine ülemaailmeline loomakasvatajate kongress otsustati pidada 1942. aastal Roomas.

Uus kaitselima suu- ja sõratõve vastu.

Põhjamaade loomaarstide kongressil Kopenhaagenis tutvustas loomaarst E. G. Fogedby kongressiliikmeid tulemustega suu- ja sõratõve vastase vaktsiini valmistamise alal riiklikus katsejaamas. On korda läinud valmistada täiesti ohutu süstimislima, mida seni on süstitud 4662 loomale. Ainult viis katsealust looma haigestusid suu- ja sõratõppe. Riik-

lik katsejaam Lindholmi saarel on võimeline nädalas valmistama vaktsiini 100.000 looma jaoks.

Samasuguseid katseid on korraldanud ka Jerlov Malmös koostöös taani ametiasutustega. Ta on süstinud kaitselima 14381 talus umbes 100.000 loomale, kellest ainult 31 haigestusid.

Vilja kokkuost septembris.

Riigi Viljasav alustab vilja kokkuostuga septembri keskel. Põllupidajail, kes soovivad Riigi Viljasalvele vilja müüa, tuleb kohalikule vallavalitsusele 31. augustiks teatada pakutava vilja hulk.

Välismaale 200.000 siga.

Lisaks k. a. esimesel poolal väljaveetud 100.000 seale loodetakse tänavu veel 100.000 siga välja vedada, seega tõuseks tänavune sigademüük 200.000 seale. Pekkoniina loodetakse tänavu välismaale müüa üldsummas 60.000 siga.

Tänavu oli Eestis viljade all 982.000 ha.

1919. a. oli meil viljade all 675.000 ha, 1929. a. — 830.000 ha ja tänavu 1939. a. — 982.000 ha. Võrreldes vabariigi algusaastatega on viljade kasvupind suurenenud 307.000 ha võrra.

Metsahinnad tõusevad veelgi

Jätkuvat hinnatõusu põhjustab üldine relvastus.

Hinnad rahvusvahelisel metsaturul kõvenevad üha. Jätkuv ja hoogne hinnatõus on seletatav palavikulise relvastamisega ja kindlustustöödega Inglismaal, ilma milleta oluks hinnatõus aeglasem ja vaevalt saavutanuks praeguse taseme. Ent hinnatõus oli paratamatu juba seepärast, et kõigis importmaades on nõudmine metsamaterjalide järele väga elav ja tagavarad ei ole kuigi suured. Saksamaa on tunduvalt suurendanud oma metsaraiet, sest nõudmine metsamaterjalide järele on üha kasvamas ja valitus ei taha suurendada metsa sissevedu. Prantsusmaal ei ole välismaist metsamaterjali praegu peagu olemas ja kohaliku metsamaterjali tagavara on väga väikene, kuna relvastamise vajadusiks kasutatakse peamiselt kodumaist metsa.

Inglismaal on saetud metsamaterjali tagavarad kasinad. Nõudmine on elav ja importöörid on tunduvalt tõstnud edasimüügi hindu. Hinnatõusust tingituna on jälle tekkimas põhjamaade võistlus Kanada ja P.-Ameerikaga, kes käesoleval aastal müüsid Inglismaale suured hulgad saetud metsamaterjali. Tänavu veetakse Kanadast sisse umbes 500.000 st, s. o. rohkem kui 1937. a., kui Kanada eksport saavutas haripunkti. Samal ajal on põhjamaade sissevedu Inglismaale tänavu väiksem kui 1937. a., mistõttu aasta lõpul on Kanada eksporditööridel ütelda otsustav sõna Inglise metsaturul.

Arvestades praegust nõudmist põhjamaade metsa järele Inglismaal, eksporditöörid võiksid saada veelgi kõrgemaid hindu kui praegu. Kuid lühinägelik oleks kasutada seda olukorda, sest mõne kuu pärast tuleb neil asuda metsa kokkuostule ja metsaomanikud kalkuleerivad müügihindu hindade järele seatud metsamaterjali turul.

Belgia metsaturul on olukord rahuldav. Praegu importöörid ostavad

sisse vaid koheseiks vajadusiks, mis on seletatav äreva rahvusvahelise olukorraga.

Hollandi metsaturul on märgata mõningat elavnemist, kuna soetatakse tagavarasid.

Prantsuse metsaturul võib nentida olukorra aeglast paranemist. Importöörid ei ole rahul tarvituse aeglase kasvamisega. Siiani on suurim nõudmine metsa järele, mis läheb relvastamise vajadusiks.

Saksamaal nõudmine ületab ikka veel pakkumise ja hinnad on jõudnud kõrgeimale tasemele.

Soomest on viimasel ajal müüdnud suured partiid paberipuid Inglismaale, Prantsusmaale ja Belgiasse.

Olukord rahvusvahelisel metsaturul mõjutab soodsalt ka olukorda kodumaisel metsaturul ja hinnad näitavad kindlat tõusutendentsi.

Metsaomanikud võivad rahulikult oodata sügise hooaja saabumist, mil on ette näha elavnemist metsa kokkuostul ja ülestöötamisel.

Metskitsede arv reguleerimisele?

Metskitsede kahjustusest ja nende arvu reguleerimisest kirjutab „Eesti Metsas“ H. Kosenkranius:

„Näib, et meie riigimetsades on juba nii mitmes kohas jõutud metskitsede arvu suhtes piirini ja kohati on seda ületatudki.

Metsaosades, kus okaspuukultuure suuremal määral kahjustatakse, tuleks astuda samme metskitsede arvu vähendamiseks, kohtades aga, kus seda häda veel ei ole, tuleks nende arv hoida endisel tasemel või võiks teda kohati veel tõstagi.

Võib arvestada 20—25% aastas, s. t. 400-pealise koosseisu juures on juurekasv umbes 100. Osa langeb hiljem välja mitmesugustel põhjustel. Jääb siiski 60 kuni 80 looma, mida selle koosseisu juures võib lasta ilma, et üldarv väheneks. Ja sugude vahekorra reguleerimise mõttes tuleks lasta rohkem emasid kui sokke, kuna eriti kaitstud kohtades on sugude vahekord muutumas ebanormaalseks sokkude kahjuks. Pealegi ei ole

Petserlased laadal.

arvu vähendamine või endisel tasemel hoidmine teostatav ilma emakitsi laskmata. Kuid emakitsede laskmine peaks jääma metsaametnike hooleks, kes suudaksid teostada valikut mitte juhuslikult üksikutel jahikäikudel, vaid töökohal liikudes pikema aja jooksul.

Kombain Sangastes.

Sangastes töötab praegu „Saksamatsi“ talu peremehele kuuluv kombain, mis läks maksma 2550 kr. Alul oli küll raskusi keeruka masina käsitsemisel, kuid nüüd edeneb töö sellega juba ladusasti. Kombaini kui „imeelukat“ käib vaatamas rohkesti uudishimulikke ligidalt ja kaugelt.

Juba esimesel päeval jõuti kombainiga koristada umbes 9 vkm. rukist.

Häda suvitamisega

Sõitsin suvitama, Narva-Jõesuho nimelt. Miks just sinna — raske ütelda. Nagu on raske ütelda, miks ei pidanuks ma sinna sõitma. Lihtsalt, minu nimi on Kaarel, aga mitte Jüri ega Mari, ja sõitsin ma Narva-Jõesuho, aga mitte Pärnu ega Lohusuho.

Siiski, üks tagamõte mul oli: olin omateada nii kaval, et lootsin seal tohutut inimurrust n. ö. ära kaduda. Inimene peab ju vahel välja puhkama oma tähtsusest.

Sõit algas kenakesti: tutvusin vagonis ühe kena preilikeseaga. Niisugune blond ja natuke brünett, kui vaadata üksikasju. Pakkusin suitsu ja huvitusin, mida preili loeb. Väga kenake raamat oli — „Veneetsia tinakambrite saladused“ või midagi sellelaadist. 18. anne. Daam ütles seda lugavat niisama.

Auveres aitasin tal tassida bussile kaks kehakat sumadani ja neli kartongi, kuna preili kandis õnnelikult bussile oma suure käekoti. Selliste intiimsuhete sõlmingu järele mõistate isegi, et maandusime ühes ja samas pansionis.

Peab ütleva — pansion osutus vägagi huvitavaks. Nimelt ses mõttes, et neljakümne kahe naise seas, kes olid seal söömas, magamas ja närveermas, osutusin oma isikuga esimeseks meesolendiks. Paber ei karju, kui kirjutatakse seda matemaatilist tõde, ei karjunud minagi, kui kohe mu saabumise järele koputati toaksele ja keegi kleenuke daam, kelle aastaid kattis paks puudrikiht, palus mind mesimagusalt naeratades alla tulla.

„Kas teate, mu härra, meil puudub see neljas partner!... Te muidugi mängite bridži? Ah, vabandage, ma ei tea veel teie nimegi...“

Ja nii edasi. Lõpetasin näo pesemise, daami lahkudes diskreetselt, ja laskusin alla. Ah, kui oleksin teadnud, millisele ebainimlikele kannatusile mind saatus tõukas, oleksin kuisendanud ja plehku pannud veel samal hetkel!...

Juba trepil peatas mind keegi daam, veidi noorem kui too, kes äsja tabas mind näoloputuselt.

„Andestust, mu härra!... Kui tohin küsida — kas mängite tennist?... Vaadake, oleme siin suures kimbatuuses — peate olema kavaler ja tulema mängima melega! Siinsed daamid on nii apaatsed, et kuidagi ei saa nendega hakkama!“

Lubasin daami käsutuses olla tunni aja pärast. Ta naeratas tänulikult, sammus minuga koos alla ja lobises lahkelt. Ent veranda uksele pidi meid peaaegu maha jooksma üks paks kolmas daam:

„Ah-haa!“ lõikas ta oma kareda bassiga, „siin siin ongi see härra, kes tuli meie juure elama!... Ja mulle ei kõnelduki sellest — peate teadma, härra... härra Kirjuke? Ah, kui ilus nimi — minu esimesel mehel oli umbes niisamasugune, ta oli üldse väga tubli inimene, see minu kadunukene! Võib-olla olite ehk tuttavadki temaga? Ee-ei? Noh, ükskõik! Vaadake, härra Nisuke, meil siin naised on otse hullud meeste järele...“

Daam nr. 1 astus vahele ja tiris mind bridžilaua poole.

„Vaadake ette, härra Kringlike, hüüdis daam nr. 3 meile järele, „ärge laske end nii kergesti õnge võtta!“ Vihane lõõtsutamine ja jämedad naeruhakatised dekoreerisid neid sõnu.

„Ärge pange teda tähelegi, mu härra!“ lohutas mind daam nr. 1. „Sel daamil — kui tohib teda üldse selleks nimetada — on tõusiku maneerid. Õigust öelda — see ta ongi! Ta mees, kui see tohiks teid huvitada...“

Üks ilus sarmantne olend ujus meile teele ette

„Ah, see olete teie!“ hüüatas ta tutvlikult. „Milline üllatus! Ja mina mõtlesin, et olete Pärnus, nagu kord kõnelesite! Ah, kui kena, et tulite!“

Ent see number ei läinud tal läbi. Minu poolest võinuks minna küll, daam oli tõesti kenake, aga teised ei lasknud. Ja neid teisi oli äkki musttuhat mu ümber, tõugates ja tirides lohistasid nad mu kusagile nurka istuma ja piirasid mu sisse vägeva müürina.

Piinlesin ja vaevlesin seal kuni kella viieni hommikul. Siis saatsid nad mu trobikonnas tuppa, kohendasid suure kisa ja käraga mu aset, lugesid üles mu pesu ja takseerisid seda vastu tõusvat päikest. Viimaks, kui olin nad kuidagi toast välja surunud, langesin nuiana asemele. Tukastasin veidi, kui äkki tundsin, et keegi rebib mul saapaid jalast — see oli daam nr. ... ah, tont teab, mis numbriga! Talutasin ta poolvägisi toast ja tõstsin — toavõtme moekohaselt puududes — vana vedrusohva ukse ette.

Raske on mul kirjeldada, milliseks kujunes mu elu järgnevatel päevil. Katuksin seda teha, aga kardan hädaohutu viia oma vaimset seisukorda. Mainin vaid, et mind söödeti ja joodeti peaaegu lõhki, kõik mu tagavarapüksid ja lipsud triigiti räbalaiks, alati käis mul kannul oma paarkümmend tülitsevat ja riukat daami...

Ent ma tasusin kätte. Ühel õhtul, piiratud ja piinatud jälle naistejõugu poolt, laususin nagu muuseas:

„Pea täna valutab nii kangesti! Kardan, et algab jälle vana muusika!... Teate, mu isa ja vanaisa kannatasid teatud vaimuhäirete all!... Kurb lugu, mu daamid! Palun juba ette vabandust, kui näete mind... noh, veidike märatsemas või midagi sellelaadist!“

Nad ehmusid koledasti. Mitte just endi, vaid rohkem minu pärast. Õrnalt saatsid nad mu magama, askeldasid ja tohterdasid mu kallal, kuni

teesklesin unumist. Siis jäi neist kolm või neli mu tuppa valvama.

Natukese aja pärast karjahtasin hirmsasti ja kargasin istukile. Jõllitasin otsa inglitele ja kähistasin:

„Tooge ruttu mu nuga! Tooge ruttu mu nuga! Kuhu te ta panite, kuhu te ta panite, mu ilusa, verise noa?“

Tõusin püsti ja kobasin kuutõbisena õhku. Hirmunud silmi, julgemata liigatuda ja hingatagi, jälgisid daamid mu manööverdamist. Haarasin ühel käest ja sosistasin õudse häälega:

„Ilus oled sa, Marianne! Ilus kui roos klaveri peal!... Ent ütleva, miks ei kingi sa mulle oma südant?... Hahhaa! Lõikan ta sult rinnust välja... too ainult mu nuga, mu vana hea nuga!... Ah, ta ongi mul taskus!“

Jubedalt irvitades pigistasin ta käsivart ja kobasin käega taskus. See oli talle juba liig — hullunu kisaga vabastas ta enese ja tormas tuulispasana uksest välja, järele teistele.

See aitas. Minust hoiduti kui katkust... kolm päeva. Ent õel vastu neljandat, kui olin saanud olengult koju, leidsin oma toast daami nr. 24.

Noh, asusin kohe kasutama vana trikki. Kähistasin võika häälega:

„Marianne... nüüd oled mul käes! Nüüd annad mulle oma südame! Lõikan ta sult välja... näe, selle noaga, selle ilusa noaga!“

Ja siis viskus see daam mu ette põlvili, ajab rinna kohevile ja karju mulle jubedas vaimustuses:

„Säh, võta mu süda! Tee minuga, mis tahad! Olen sinu ihu ja hingega, nüüd ja igavesti!“

Põgenesin. Nüüd suvitän Pärnus. Kannan daami riideid. Keegi ei tülita mind.

Ainult suplemisega on narrivõitu. Sest kuhu peaksin minema — kas meeste poolele, või naiste poolele? Või segarajooni?

Surimuri.

Talunditele uus pärimisseadus

Kolmandik taluväärtusest läheb pärijale üle puutumatu.

Talundite pärimisseaduse eelnõu on praegu Kohtuministeriumis koostamisel. Selle esialgne kavand on juba valminud ja esitati Vabariigi Valitsusele tutvumiseks. Eelnõu kavand näeb ette olulisi muudatusi talude pärimisel, kusjuures tähtsama uudisena esineb tulevase pärija kasutusvalduse instituut.

Uue seadusega tahetakse eelistada talude üleminekul neid pärijaid, kes täisvõrd põllumehed ja kel suurem pere. Uuenduse näeb eelnõu kavand ette, et päranduse jagamisel võetakse arvesse vaid 2/3 talu väärtusest, kuna 1/3 läheb pärijale üle puutumatu. Ka tahetakse eelnõu põhjal võimaldada pärandusvõlgu maksta Maapanga pantlehtedega.

Tulevase pärija kasutusvalduse instituut oleks täiesti uudne meie tsiviilõiguses. Sellega tahetakse saavutada seda, et vanaperemees oma talu üle annaks järeltulijale juba oma eluajal. Tule-

vane pärija omandaks talu suhtes kõik kasutusõigused ja tal võimalduks majapidamises läbi viia uuendusi ning maaparandusi, teha hoonetele juureehitisi ja püstitada uusi hooned. Sealjuures taluomanik ei võiks ilma tulevase peremehe nõusolekuta kinnisvara võõrandada ega võlgadega koormata.

Tasuks oleks vanaperemees õigustatud saada kasutusvaldajalt oma surmani endale, abikaasale ja allealistele lastele tasuta korteri, ühes kütte, valgustuse ja ülalpidamisega.

Talundite pärimise seaduseelnõu tuleb enne lõplikku maksmapanemist arutusele veel Vabariigi Valitsuses ja siis vastuvõtmisele Riigikogus. Muudugi oleneb seadusandlikust võimust, Riigikogust, kas kavandis esitatud põhimõtted on elulised ja läbiviidavad või mitte.

(M. ja V. K. Teataja.)

Kodumaa lõõstusele kodumaa kanep!

India kanepi sissevedu tuleks tõkestada.

Kesk-Aasia päritoluga kiutaim kanepit kasvatasiid eestlased juba ürgajal. Aastat 40—50 tagasi kasvatati kanepit oma nõuete rahuldamiseks veel igas Lõuna-Eesti talus, aga nüüd, kus nõör, koormakate ja muud sellised tarbed tehaste poolt müügile saadetakse, ei kasvatata kanepit taludes enam kuigi palju, kuna tehased vastava tooraine välismaalt sisse veavad.

Meile veetakse aastas sisse 800 tn. kanepikiudu ja selle hulgas on kahjuks rohkelt alaväärtuslikku india kanepit, mis müügilelastud saaduste kvaliteedis end tunda annab. Kahjud kannab tarvitaja, peamiselt põllumees, meelepahast ja muust veel rääkimata.

Kanepi kasvatamine on meie ilmastiku ja mullastiku oludes võimalik. Kohalik kanep ja teised põhjamaise päritoluga kanepid valmivad meil, kuigi nõuavad rohkem soojust kui nisu, ja annavad seemne- ja kiusaagi, kuna lõunapoolse päritoluga kõrgema kiutoodanguga ungari ja itaalia kanepid kasvavad meie ilmastikus vaid kiudu, seeme jääb piimaküpseks ja ei idane. Kanepi kasvatamisel peame siiski jääma esialgu kohaliku kanepi ja hiljem Jõgeval aretamisel-olevate uudisortide juure.

Noor kanepi taim kannatab lühemat aega madalat temperatuuri (—4 — —5° C), aga täiskasvanult rohelises küpsuses on ta väga tundelik varaste sügiskülmade vastu; temperatuuri langus alla —0,5° C kahjustab taime.

Kanep eelistab sügavalt haritud, röskeid, toitainerikkaid, õhustatud, neutraalseid poröösulduid, kuid ta kasvab ka rahuldavalt hästi kivistatud madalsool. Kõrgrabast tekkinud soodel ja toitainetevaestel muldadel ei õnnestu kanepi kasvatamine.

Kanepi põldu tuleb sama tugevalt väetada kui juurvilja, eriti on tarvilik laudasõnnik ja täismineeraalväetis (fosfor, kaali ja lämmastik).

Lõuna-Eestis kasvatati kanepit heade tagajärgedega aia külvikorras, kus kanep vaheldus varase kartuli ja kapsaga.

Jõgeva sordikasvanduse kiu- ja õlitaimede osakonna juhataja Artur Miljani andmeil on Jõgeval saadud keskmiselt ha 900 kg kiudu ja Lõuna-Eesti põllumeeste andmeil on saagid aiakülvikorras olnud kõrgemad ja madalamad sellest.

Külvinormina on soovitatav tarvitada 100—120 kg ha külvissemet ja kasvatada juurvilja erikülvikorras. Näitena olgu siin tähelepanu juhitud mõningatele külvikordadele. Põllul: 1) kanep (laudasõnnik), 2) uba, 3) juurvili (laudasõnnik), 4) nisu. Soos: 1) kanep (laudasõnnik), 2) juurvili või kartul, ehk 1) kanep (laudasõnnik), 2) juurvili, 3) kartul.

Kanep on kiire algarenemisega, juba 37—40 päeva peale külvi on suurem osa isa- ja emataimi suguküpsed, kus isataimed on oma ülesande täitnud ja neid võib väiksemal põllul välja kiikuda, kuna emataimed edasi kasvavad ja annavad valminud seemne ning kiu 100-päevase kasvu järele. Kanep tuleb koristada, kui taime alumised varrelehed on lausunud ja üks kolmandik alumisi seemneid kuldküpsed. Kollase küpsuse ajajärgus on emakanep väliselt roheline, aga seeme on marmoreeritud pinnaga, sisaldab õli ja on järelvalmismisel idanemisvõimeline.

Kitkutud kanep asetatakse põllule 10—15 vihu kaupa hakkidesse järelvalmima. Järelvalminud kanepi seemned eraldatakse kraatsimisel või rabamisel, või tarvitatakse selleks Fleischmanni kanepiseemne peksumasinat. Viimane annab täiesti

„Maaväring“ meie õlikivi-kaevanduses Põllumees vaatab murelikult oma sissevajunud põldu

Hakatakse propageerima vorstisöömist.

Põllumeeste konventidelt on tulnud Põllutöökojale ettepanekuid, et mitmesuguste kursuste korraldamisega püütagu maal suurendada loomaliha tarvitamist. Neid sooviavaldusi arvestades rakendatakse sellekohaste kursuste korraldamisele Maanaiste Kesksele ja Kodumajanduskoda. Eriti tahetakse kursustel õpetada loomaliha vorstide valmistamist.

puhta seemne. Kanepivarte leotamine ja puhastamine ei erine linavarte leotamisest ja puhastamisest. Kanepivarte leotamine ja pleekimine peaks esialgu jääma iga kanepikasvataja ülesandeks, kuna kiu puhastamine tuleks teostada ühiselt.

Kanepikasvatamise organiseerimisele asudes tuleks seda teostada rajoonide kaupa, et oleks võimalik murdmist ja puhastamist mehhaniseerida. Rajooni keskus peaks olema suuteline liikmeskonna leotatud kanepivarred ümber töötama ja tarbekorral turustama.

Samal ajal on tarvilik pidurdada india kanepi sissevedu, sest india kanepit asetavad täiesti kodumaa kanepi- ja linatakid.

Teostades kanepikasvatuse organiseerimist praeguste nõuete ulatuse piirides, oleks võimalik välisvaluutat kokku hoida muude hädavajalikkude ostude teostamiseks.

LÜHITEATEID

Eestis praegu 139.309 talundit.

Põllumajandusloenduse andmeil on Eestis praegu 139.309 talundit. Eelmisel põllumajandusloendusel 1929. a. oli talundite üldarv meil 133.357, seega on kümne aastaga talundite arv suurenenud ümmarguselt 6000 võrra.

Loomade ost algab septembri lõpul või oktoobri alul.

Alul kavatsetud kahe aasta tagavarade asemel on otsustatud sõjaväele tänavu loomaliha osta kolme aasta tagavara. Ostuga alustatakse kas septembri lõpul või oktoobri alul.

Uusi maatööliiskohti.

Tuleval aastal kavatsetakse rajada maal ligemale 80 eluaseme kohta-korteri maatööliste. Kohad rajatakse konventidesse, kus talutöölisi leidub kõige hõredamalt.

237 õppetalundit.

Tänavu on kinnitatud põllumajanduslikeks õppetalundeks 237 majapidamist. Neist kuulub 24 majapidamist koolitalude ja 14 — riigimõisade hulka. Ülejäänud 199 õppetalundis on maatöölisil võimalus ette valmistada õppinud talutöölise kutse omandamiseks.

72.000 ha uudismaad.

Uudismaad on üles haritud 1935. a. 3000 ha, 1936. a. 10.000 ha, 1937. a. 14.000 ha ja 1938. a. 20.000 ha. Sel aastal kavatsetakse veel üles harida 25.000 ha, seega oleks viimase viie aasta jooksul üles haritud kokku 72.000 ha uudismaad.

20.000 tn ostujõusööta.

Riigi Viljasalve poolt on valmis muretsetud 5000 tn sojatangu ja maapäkkli, millele umbes samapalju rukist juure jahvatatakse. Sellest jõusööda tagavarast arvatakse jätkuvat 3 kuuks, kuna üldist jõusööda vajadust hinnatakse meil tänavu 20.000 tonnile.

Põlluviljakus Saksamaal.

Saksa ajakirjanduse andmeil ületavad saagid ha-ilt Saksamaal kaugelt A-Ühendriikide ja Prantsusmaa omad. Nii on rukki kohta vastavad arvud A-Ühendriigis, Prantsusmaal ja Saksamaal 5,8—10,7—16,4; odra kohta 9,5—13,2—20,8; kaera kohta 8,5—12,8—20,2; nisu kohta 8,0—13,4—21,2; kartuli kohta 72,6—107,0—165,9.

Seejuures tähendatakse, et jõudluse piir saksa põllumajanduses ei ole veel saavutatud ja viljakust on võimalik veelgi tõsta. Nimelt sel teel, kui põllumajandusse juhatakse senisest rohkem töökäsi. Sest tehnika, olgugi täiuslik, ei ole siiski võimeline asendama kõikjal inimtööjõudu maatöös.

Helesinised kanamunad.

Huvitava tulemuse on annud tavalise valge leghorni ja lõuna-ameerika araucana kanatõugude paaritus. Järglaste munad on nimelt helesinise värvusega. Kui ristisugutada araucana kanu tõugudega, mis munevad pruune mune, siis on järglaste munad oliivi-värvuselised. Araucana kanade munad on tumesinised.

Põua kahjud.

Kestva põua tõttu kujunevad saagid tänavu tunduvalt madalamaks kui möödunud aastal. Nii saadakse nisu vähem 10.000, kartulit 79.000, söötteravilja 21.000 ja lina 1.900 tn.

Rukis külvatagu 3.—10. sept.

Kuna tänavune ilmastik on olnud soodus rotsi kärbe arengule, siis tuleks hoiduda liiga varasest rukkikülvist, kuna see võiks langeda rootsikärbe ohvriks. Rakenduszoologia katsejaama viimastel aastatel tehtud vaatluste tulemused on näidanud, et kõige paremaid tagajärgi saagi suuruse kui ka rootsikärbe kahjustuse vältimise mõttes on annud 3.—10 septembrini tehtud külvid. Nendest tähtaegadest tuleks kinni pidada ka tänavu. On tähtis teostada seemne puhastamist, sest puhitud viljast tärgranud orased talvituvad märksa paremini kui puhutamata, kuna nad on vabastatud seemnega edasikantavatest haigustest.

Kaubandus-tööstus

Eesti-Soome kaubasuhted

Meie kaubavahetus Soomega järjekindlalt aktiivne. Enam soome kaupu meie turule

Möödunud aastal turustasime oma saadusi Soome 5.664 tuh. kr. eest, vastu ostisime soomlastelt samal ajal 4.664 tuh. krooni väärtuses. Aastabilanss on kujunenud taas meie kasuks.

Tähtsamad eesti eksportained olid:

toidu- ja maitseained (teravili, juurvili, kala ja karjasaadused) 2.447 tuh. krooni väärtuses,

toor- ja poolvalmissaadused (lina, takud, kaltsud, vanaraud, kips, bensiin ja muud kiviõlitooted) 1.693 tuh. kr. eest.

Valmissaadused (tekstiilsaadused, masinad, aparaadid, tsement, telliskivid, tahvelklaas jne.) kogusummas 1.533 tuh. krooni.

Tähtsamad 1938. a. Soomest ostetud kaubad jagunevad allpool toodud gruppidesse:

valmissaadused (naha-, metall-, paberi-, keraamika- ja tekstiilsaadused, põllumajandusmasinad ja mitm. pudukaubad) 3.179 tuh. krooni.

toor- ja poolvalmissaadused (tselluloos, sillutus- ja ehituskivid, toornahad, pigi, õlid, terpentiin j. m. 5.962 tuh. kr.

Toidu- ja maitseained (linnased, suhkur, silgud ja muud kalasaadused, sool, kuivikleib jne.) 517 tuh. krooni.

Toetudes omapoolsetele suurematele ostudele soome äriühingud

püüavad suurendada ekspordi Eestisse.

On algatud läbirääkimisi kontingentide suurendamiseks ja tollimäärade alandamiseks. Soomlased on eriti huvitatud allpool nimetatud kaupade turustamisest Eestis, millistele soovitakse tollialandust:

kunstiõidid lõngad, millistele soovitakse tollialandust 50%,

kunsvill (tsellvill) töötlemata, insuliit (hard board), mida praeguste tollimäärade juures tollitakse valmissaadusena,

paberossipaber, sünteetilised lakid ja pigmendid (soome kunstvaigust), milliseid praegu Eestis ei valmistata, pintslid,

spetsiaalvärvid tööstuslikuks otstarbeks, milliseid Eestis ei valmistata. Tolli palutakse alandada kuni 75%,

Kummist põrandakatted, fajanss- ja portselanteosed, milliseid palutakse tollialanduse läbi muuta võistlusvõimelisteks saksa portselankaupade, Soome spordiriistad, milliste toll on praegu ülemääraselt kõrge,

sunlight-seep. Praeguse 2.60 kr. tolli osemale palutakse 0,13 krooni tolli netto kilo pealt.

Lisakontingente soovivad soomlased järgmistele kaupadele:

separaatoritele, klaaskaupadele, papile ühes duplex ja triplex eriliikidega, pärgamendile ja pärgamiinile, hobuse- rauanaeltele, laeva- ja autokettidele, milliseid Eestis ei valmistata, metallist lauanoodele, kalossidele, botikutele ja nõoringadele, vasest köitele, kummist mänguasjadele, milliste praegune toll ülemäärane kõrge, elektritarvetele (juhtmed, kaablid) ja fajanssteostele.

Meie majandusvõimud suhtuvad soomlaste soovidele heatahtlikult, arvestades meie laieneva kaubavahetusega. Kõikidele soovidele ei ole võimalik tulla vastu, kuid tollimäärade alandamine kui ka lisakontingentide andmine mõningatele kaubaliikidele on juba otsustatud põhimõtteliselt. Kuigi veel ei ole sõlmitud kindlaid kokkuleppeid, siiski võib arvata, et näiteks kunstiõidi, tselluloosvilli, spordiriistade, tsellofaani, insuliidi ja paberossipaberi tolli lubatakse alandada, kuna meil ei valmistata neid kaupu. Kahtlane on kummist mänguasjade, sunlight-seebi ja pintslite küsimus, kuna nende sisseveo suurendamist ei loeta soovitatavaks.

Lisakontingente antakse eelduste kohaselt separaatoritele, laeva- ja autokettidele, elektrijuhtmetele ja fajanssteostele, kuna kalosside, botikute ja mänguasjade kontingendid jäävad arvatavasti endisteks.

Kunsvill

Kaseinvilla võidukäik.

Kui 1935. a. Abessiinia sõjakäigu ajal Commendatore Ferreti leiutas Itaalias sünteetilise villa, nn. „lanitaali“, siis maailm suhtus sellesse kaseinist valmistatavasse riide „ersats-kaubasse“ alul õige skeptiliselt. Paistis uskumatuna, et keegi suudaks valmistada niisama vastupidavaid ülikondi kui lambavillast.

Lääneriikide sanktsioonide surve all Itaalias otsekohe kaseinvilla valmistamisele, et asendada sellega lambavilla katkestatud sissevedu. Kuigi kirjutati alul toodangu suurendamisest kuni 15 milj. kilogrammi aastas, siiski jäi see ainult kavatsuseks. Varsti tekkis vaikus kaseinvilla ümber ning skeptikud hõõrusid juba käsi ning lambavilla produtsendid hingasid kergemalt. Kunstvill olevat jäänud alla lambavillale. Seda arvamist näis kinnitavat kuuludus, mille järele räägiti, et itaallased olevat müünud oma leiutuse prantslastele edasi.

Produktiooniseisaku õiged põhjused selgusid alles hiljuti. Itaalias ei suudetud kaseinvilla produktiooni laiendada sel lihtsal põhjusel, et piima ei jatkunud selleks. Kaseini hind kruviti kõrgele ning lühikese aja jooksul tõusis 100 kilo hind 420 liitrist 800-ni, mistõttu kunstlik vill

muutus kallimaks, kui imporeeritud lambavill. Läbirääkimised maailma suurimate kaseinivillatootjatega, Argentiinaga ja Prantsusmaaga, nurjusid sedakord peamiselt itaallaste rahanappuse ja aeglase clearingi tõttu. Prantslased olid pealegi rohkem huvitatud kaseinvilla valmistamisest kohapeal. Itaalia vedas mõnd aega kaseini sisse Taanist ja Hollandist, kuid praegu hangitakse toorainet küll peamiselt sisemaalt. Lanitaali produtseeriti 1937. a. ettenähtud 15 milj. asemel vaevalt 1.626 tuh. kilogrammi. Seda toodangut suurendati 1938. aastaks küll paarisajatuhande kilo võrra, kuid üldiselt asi edeneb visalt.

Lactofiil — võistleja Hollandist

Hollandi tööstusringkondades töötati juba aastaid sünteetilise villa kallal, kuid alles 1937. a. tutvustati avalikkusele nende uut kiudainet „lactofiili“, millist hollandlased valmistavad otse kooritud piimast, mitte kaseinist. Samal aastal asutati ka lactofiili vabrik Nijverdalis, milline toodab praegusel momendil iga kuu umbes 100 tuh. kilo kunstvilla. Milline kvaliteedilt ei jää itaalia omast sugugi maha. Ka ei tule lactofiilil võidelda nii kibeda tooraine puuduse all, nagu la-

nitaalil, seetõttu suureneb tema produktioon ka märksa jõudsamalt. 1938. a. kevadel võeti Hollandis „Leuwardeni Kondentspiima Kooperatiivilt“ veel teine patent kaseinvilla valmistamisele, milline erinevat tunduvalt kahest eelmisest kunstvillast nii valmistusviisilt kui ka omadusilt.

Lanitaal Prantsusmaal, Saksas ja Poolas

Prantsusmaal arenes lanitaali valmistamine alul õige aeglaselt. Kuigi lanitaali patent osteti juba 1936. a., mil asutati 12 milj. frangilise põhikapitaliga Lanitaal aktsiaselts, siiski ei ületa kaseinvilla kuutoodang praegu 2000 kilo, mida alles tulevaks aastaks loodetakse suurendada 8000-ni.

Raske majandusliku olukorra sunnil olid saksa majandusringkonnad juba varakult huvitatud kunstvillatootmisest. Tekstiilkaseiini produtseerimisega alati juba 1937. aastal, kuna lanitaalpatendi omanik „Spinnstoffgemeinschaft Berlin-Schwarza“ asus alles järgneval aastal selle ümbertöötamisele kunstvillaks. Praegu toodetakse igakuu umbes 150 tuhat kilo ümber, mis läheb peaaegu tervelt vildi ja viltkübarate valmistamiseks. Toodangut suurendatakse kuni piima jätkub.

Poolast kuuludus juba 1936. a. lanitaalipatendi ostmisest ja vabriku rajamisest Pabianices, kus seda kunstvilla taheti hakata tootma. Eeltöödega jõuti aga alles möödunud aastal lõpule ning vabriku päevane toodang ulatub 1800 kilo ligi, kuigi maksimaalse tööpinge juures produtseerida oleks võimalik poole enam. Põhjused peituvad toorainepuuduses ja turustamise raskustes.

Fibramiin Belgias

Belgias alati 1937. a. kunstvilla valmistamisega ühe sealse leiuturi patendi järele, kes nimetab oma leiutust „fibramiiniks“. Ka sellel produktil oli alul suuri raskusi, peamiselt tooraine saamisega, millest aga on saadud sel teel üle, et vabrik toodab praegusel momendil kõik tarvilikud ained oma majapidamises. Toodang suurenevad iga aastaga, kuid vabrik ei avalda mingisuguseid andmeid selle kohta.

Jaapan ei taha jääda maha...

Toorainetevaene Jaapan jälgis kaseinvilla arengut kadeda pilguga. Piimakarja puudumisel ei ole sellel piimast tehtaval kunstvillal Aasias mingit tulevikku. Jaapanlased murdsid päid, kuidas selleks tarvilikku tekstiilproteiini mujalt hankida. Viimaks leiti seda küllaldaselt soojaubades, millistest Jaapani Mandžukous rikkalikud tagavarad. Võib öelda, et paljalt soojaubade pärast maksis juba seda maad vallutada, niipalju produkte saab nende ümbertöötamisega. Tooraine oli leitud, kuid jaapani leiduritel ei ole tänapäevani läinud korda valmistada sellest konkurentsivõimelist kunstvilla. Nüüd pöördui lanitaali leiutaja Commendatore Ferretti poole, kes lubas selle küsimuse lahendada juba lähemal ajal.

Kokkuvõttes võib ütelda, et sünteetiline vill on paari viimase aastaga suutnud maailma vallutada. Kui meie enda piimakarja toodang ehk tulevikus tugevasti suureneb, ei oleks vast kuigi võimatu kaseinvilla valmistamine isegi Eestis, millega saaks palju valuutat kokku hoida. Praegu saame küll piimast valmistatud ülikondi näha ainult nende seljas, kes külasthanud Itaaliat ja teisi riike, kus juba valmistatakse kaseiniriideid.

Hilissuve moode

1. Sportlik mantel: altosast natuke kellukujuliselt lõigatud, suured väljatöötatud taskud ja reväärid; 2 nõõbiga nõõbitav. 2. Villasest riidest valmistatud elegantne kostüüm. Jakk näitab moodsat lõiget; 2 nõõbiga kinnikäiv, peale õmmeldud

suured nahktaskud. 3. Elegantne mantel: valmistatud villasest riidest, külgosad kaetud nahaga. Omab ühe nõõbirea. 4. Tänavakostüüm: alt kellukujuline, ühe nõõbireaga, krae kaetud nahaga. 5. Kerge mantel väikeste revääridega ja suurte

nõõpidega. Lai seemisnahast kurt. 6. Ruuduline kampsun sobib hästi tumedamast riidest valmistatud kellukujulise voldilise seelikuga.

Moed joonistanud G. Hochberg.

Kauneid kootud

Jumper: soovitavas värvitoonis või peenest loomulikku värvi toorvillast kududa.

Peenest villasest lõngast kootud maitsekas kleit. Omab kaunistust kahevärvisest paelast taskutel ja käisesuudel. Tõmbelukk lõpeb kahevärvisel tutiga.

riideid sügiseks

Sportjumper: kootud triibulisest kahekordsest villasest lõngast.

Kaunilt kaetud laud

Tüll-linakased sobivad hästi ka garnituuride alla. Lauda kattes asetatakse iga garnituuri alla üks linakene. Suuremate juures võib tarvitada veel linikut, mis laua suurusele vastavas sobivas suuruses koosneb mitmest väikesest. Kui soovitakse tarvitada toodud mustrit ümmarguse laudlina jaoks, siis tuleb asetada üks lillemotiividest lina keskele.

Materjal: „Ankur“ märknit.

Tüll laudlina.

33×48 cm.

¾ tokki, valge nr. 35 läbitõmbeteks.

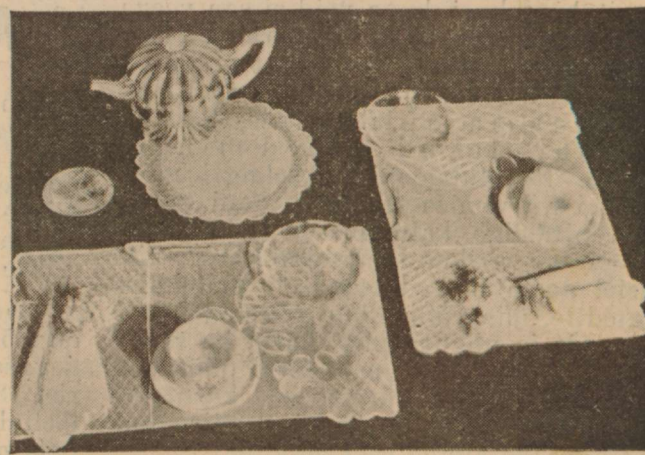
½ tokki, valge nr. 25 silmusteks.

Ümmargune tüll-linake.

Läbimõõt 25 cm.

¾ tokki, valge nr. 35 läbitõmbeteks.

½ tokki, valge nr. 25 silmusteks.

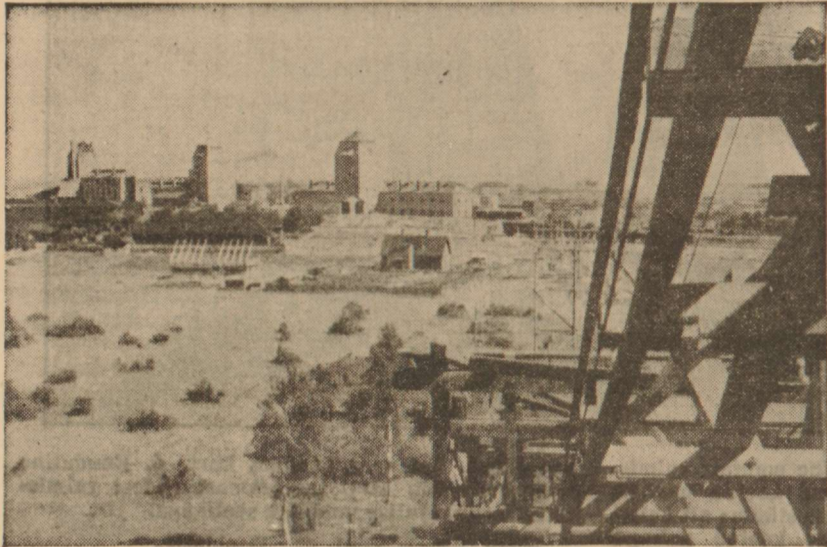
Kaevuritelt nõutakse kutseoskust

Lõpp õnneotsijatele kaevanduses.

Viimasel ajal on kõikide kaevanduste juhatused suuremat tähelepanu hakanud pöörama suurearvulise kaevurite kaadri loomisele. Kuna seni kaevandustöölise arvukas pere koosnes peamiselt mitmesugustest kihtidest ja seal leidis ka rohkesti ümbruskonna külade talupoegi ja peremehi, kes talutööde vaheaga kasutasid selleks, et kaevanduses, kus võrdlemisi head teenimisvõimalused, omale „pilliraha“ teenida. Oli isegi juhtumeid, kus mõni väiketalupidaja kodustele töödele palkas sulase ja ise samal ajal töötas kaevanduses, kus 150—180-kr. kuupalgad polnud kuigi haruldased. Samal

ajal tuli aga kodustöötavale sulasele maksta vaid 30—40 krooni. Peale nimetatute oli ka rohkesti neid, kes kaevuri rasket ja küllaltki vilumust nõudvat tööd võtsid lihtsalt kui hädaabinõu, et parema ja kergema töökoha avanemisel siirduda teisale. Säärase nähte vastu ongi nüüd võitlusesse astunud kõikide kaevanduste juhatajad ja nüüd pannakse juba suuremat rõhku just kaevurite kutsele ning ajad, kus iga juhuslik tööline endale leidis kohe koha kutseliste kaevurite peres, on möödas.

Uute kaevurite palkamisel nõutakse juba tõendus selle kohta, kus ja missu-

Kohtla-Järve
kiviõlitoöstus

Lennukid liuglevad laki läikel

Laki osa meie ülesehitavas töös. — Uudiseid „Pluto“ lakivabrikust.

Kaunis kodu ja kodukaunistamine on praegu loosungiks. On loodud eriorganisatsioone ja rakendatud palju energiat nende hüüdlause teenistusse. Eri- ja tähtsa osa kodukaunistamise töös omab majade välis- ja sisevärvi- mine. Nende propageerimine on leidnud ka küllalt soodse kõlapinna tegelikku ellu rakendamisel. Seni on vähem rõhku pandud ruumide sisustuse kaunistamisele ja uuendamisele. Mööblite värvimine, kulunud värvi värskendamine ja põrandate lakkimine muudavad elu- ja tööruumid rõõmsaimeliseks ja mugavaks, peale selle omavad nad ka suure tähtsuse puhtuse hoidmisel ja nende esemete tarvitamiskõlblikena säilitamisel.

Et saada mõningaid andmeid värvija lakitööstuste saaduste kasutamise kohta, selleks pöördusime sel alal tuntud tööstuse lakivabrik „Pluto“ poole.

„Kas on kodukaunistamise aktsioon mõjutanud ka teie tööstust?“

„Vähe küll. Meie tööstus valmistab ainult kõrgekvaliteedilist kaupa, mis läheb kallimate mööblite poleerimiseks ja sõiduriistade ning lennukite värvimiseks ja lakkimiseks. Eriti on viimasel ajal arenenud nitro-tselluloos-lakkide kasutamine, mis on palju püsivamad teistest värvividest ja lakkidest. Piirituslakkidega või polituurga poleeritud mööblit rikub vesi, viin, bensiin ja muud sarnased ained. Isegi nende mööblite puhastamine sünnitab raskusi, kuna neid ei saa veega pesta. Nitro-tselluloos-lakiga kaetud asjadele ei jäta vesi, viin, bensiin ja muud sarnased ained kasutamisel olevad ained mingit jälge. Revolutsiooni on selgesti märgata ka värvimise tehnikas. Seni tarvitatud pintsliga katmine ja poleerimis- palliga vaevarikas töötamine annab viimastel aastatel teed moodsele pitsimis- meetodile, mis võimaldab mitmeid kordi kiiremalt ja nägusamalt katta ka suuri pindu. Nende paremuste tõttu püütakse isegi õlilakkidega värvimisel kasutada pitsimis- meetodit, iseäranis siis kui pintsliga töötamine raskendatud.

Kuigi nitro-lakid on hinnalt kallimad, tasub töö kiirus ja headus ennast mitmekordselt. Parimad mööblivalmistajad lähevad järjest üle pitsimis- meetodile. Ja kes kord on läinud üle, ei mõtlegi enam tagasi minna vanale tööviisile.

Peale mööbli ja klaverite on nitro-lakkide kasutamine leidnud teed ka naha-, tekstiil-, presspaberi- ja teistes sellesarnastes tööstustes. Paremate mänguasjadegi valmistajad kasutavad juba nitro-lakke, kuna neid valmistatakse ka niisuguse kooseisuga, mis on kohased pintsliga katmiseks, kastmiseks ja peale valamiseks.

Eriti tähtis nitro-lakkide omadus on see, et kiiresti kuivades annavad väga tugeva, soovikohaselt kas tuhmi või kõr- geläikega pinna. See tehniline edusamm on annud võimaluse massartiklite valmistamisel eriti suure päevase produkt- siooniga.

Nagu sellest näete, on meie tööstuse toodang veidi teissugune kui hoogtööl välis-värvimisteks kasutatavad värvid, mida igaüks kodus ise valmistab, ostes ainult värvimulda ja värnitsat.

Kuid meiegi loeme ennast kaastöotajateks kodukaunistamisel, kuigi meie toodang läheb veidi kitsamale ringkonnale.“

Ainete isesüstitamine

On üldiselt tuntud, et kui kuiv hein on segatud niiske heinaga, võib aset leida heina isesüstitamine. See nähe on maksev ka saepuru suhtes. Kuiva ja niiske saepuru segu on isesüstitamise suhtes palju ohtlikum kui ainult kuiva või niiske saepuru lade.

Saepuru, nagu heintegi isesüstitamine, on põhjustatud nähtavasti bakterite tegevuse tagajärjel tõusvast temperatuuris. Saepuru peamise sisuosana esineb tselluloos. Kui saepuru on kuhjas, kuid pole millegagi kaetud, siis tekkiv soojus

guste võimetega on varem töötanud mõnes teises kaevanduses. Selge tunnistuse selle kohta annab palgaraamat, kus näha tööliste senine teenistus, mille järele kohe selgub ka tema tööproduktiivsus. Säärane korraldus on eriti heakskiitmist leidnud suurearvulises elukutseliste kaevurite peres. Kutseliste kaevurite rohkus aitab aga kergendada ka vastava kutseühingu tegevust.

Hoogne ehitustegevus kaevandustes.

Eriti käesoleval aastal on erakordselt hoogu läinud ehitustegevus kahes meie suuremas kaevanduskeskuses — Kiviõlis ja Kohtla-Järvel. Kui seni nimetatud keskustes ehitustegevuse alal domineerisid peamiselt ettevõtte kapitalid, siis on käesoleval hooajal initsiatiivi haaranud just erakapital, mida soodustab just mõlema keskuse kiire areng ja nõudmine korterite järele, kuna tööstuse suurearvulist tööliskonda ikkagi ei suuda mahutada veel omakorterid.

Samuti on mõlemasse tööstusesse rohkesti asunud mitmesuguseid käsitöölisi ja eriti rikkalikult ärisid ja teisi üldtarvilikke asutusi. Kuna uued eramajad ehitatakse juba kahe ja kolmekordsed, koos kõigi vajalike mugavustega, siis aitab see kaunimaks ja mitmekesisemaks muuta senist tööstuste ühetaolist välisilmet. Kõige suurem on praegu ehitustegevus just Kiviõlis, kuhu terved kvartaalid on püstitatud uusi elamuid, milledest osa juba valmis ja valmimisel.

Endastmõistetavalt on uute ehituste püstitamine pöorettekitavaks kogu senisele korteripo- liitikale ja madalad ning korraldatud ehitatud elamud, kus seni üürihinnad olid võrdse- mel linnadega, peavad tahes-tahtmatult siin arvestama juba uut olukorda. Tekkinud võistluse tõttu ongi juba märgata suuremat korrastustööd elumajade alal ja senine tormijooks ükskõik millisele korterile hakkab juba vaibuma. Näib, et senise hooga ehitustegevuse jätkumisel mõlemad põlevkivi suurtööstused juba lähimas tulevikus kujunevad tõelisteks õlilinnadeks, kuna kõik eeldused selleks juba olemas. Praegu on mõlemas tööstusalevikus umbes 5000 elanikku ja arvestades kohalikku majanduslikku kandejõudu ja kiirelt kasvavat elutempot võibki neid töös- tusi juba praegu nimetada vähemateks linna- deks.

„Algul nimetasite, et nitro-lakid lähevad ka lennukite ja autode värvimiseks, kas valmistate siis kodumaal ka niisuguseid lakke?“

„Jah! Juba ligi kümme aastat kaetakse meie lakiga sõjaväelennukeid ja viimasel ajal ka eralennukeid. Tööstuse asutamisest peale valmistame ka autolakke, mis on kvaliteedilt võistlusvõime- lised parimate välismaa autolakkidega, hinnalt on nad aga palju odavamad.“

„On teil veel mõnd uudist ütelda laki- ja värvitööstuste kohta?“

„Teiste kohta midagi ütelda ei tea, aga oma tööstuses käib koos tööstuse laiendamise kibe töö tehnika ja teaduse viimaste saavutuste rakendamiseks tegelikku ellu. Ka laki- ja värvitööstus areneb järjest ning „Pluto“ püüab mitte midagi kasutamata jätta, mis aitab kaasa selle tööstuse paremale järjele tõstmisele.“

„Täna.“

„Olge head.“

järkjärgult kaob õhku, kui aga kuhi on kaetud, näit. talvel paksu lumega, on seisukord teissugune. Pisikutele tarvi- liku niiskuse puhul ja siis, kui õhuhu- hetus on raskendatud, ei saa tekkiv soojus kaduda ja seetõttu võib saepuru ja hein kuhjas söestuda. Sel moel tekkiv süsi imeb õhuhapnikku enesesse, mis omakorda tõstab temperatuuri. Soojus tõuseb seega pidevalt ning põhjustab viimaks isesüstitamise.

Ka süteladudes võib ette tulla ise- süttimist, kuna mõnedel süte sortidel on selline kalduvus. Seepärast ei tohiks isesüttimisele kalduvaid kivisüsi mitte laduda üle 3—4 meetri kõrgustesse hun- nikutesse. Ei tohiks süsi paigutada ka

Vaimlisi väljavaateid

Meile kirjutatakse:

Nüüd kõneldakse igasugustest väljavaadetest, et kuidas saame ületalve.

Küsitakse, et kas suudab elada talumees selle vähese saagi juures, mille andis põuane suvi?

Rahustatakse, et saavat küll, sest nisule, rukkile lisatakse juuremaksu juure, et raha tuleks sisse võrdlemisi endiselt.

Küsitakse, et kas talumeeste kari elab ületalve selle ristikehina ja muu loomatoidu natuke-sega, mis saadi kokku?

Rahustatakse, et elab küll, sest loomadest tehtavat sõjaväele seltsse korda rohkem tavalisest konserve.

Kas tööline linnas saab läbi?

Saavat küll, sest nende jaoks taotletavat mõdukust palganõudmistest ja küll nad siis leppivat piskukagi, kui jäävat lootusi paremusiks tulevikus. Minister Oidermaa ütles veel läinud pühapäeval põllumajanduse näitusel, et „kõigi eest hoolitse-takse ja keegi ei jää sellest hoolitsemisest välja.“ Kui põllumees saab juuremaksu ja linnainimene solidaarsuse lootusi, siis peaks minema!

Kas on väljavaateid ka haritlastele? Pole nuri-seda, sest hariduseasjus astutakse samme, et harit-laste arv väheneks — arendatakse mõtet, et hari-dus ei olegi kõrgeks väärtuseks rahvahulkadele ja gümnaasiumidesse ning ülikooli ei peaks kiputama. Õppemaksu tõstetakse ja õpilaste arvu piiratakse kindlate arvudega ja selle arvu sekka pääsmist tõkestatakse eksamite abil. Ühtlasi suunatakse linlasi maale põllutöödele, olgu küll, et põlluma-jandus ei seisa enam kauemat aega oma jalgel il-ma kõrvaliste tugevate. Väikeste inimeste hulga-d võtavad aga unest maadealimist hoogu ja siir-duvad põllumeesteks, olgugi, et paljusid suurmaa-pidajaidki istub linnades linnaasjade ajamisel ja selleks idealistlikuks väikestele inimestele eeskuju veel annud pole.

Nii on ju üsna, üsna kõbus kõikjal, kui vaatle-me üldjooneliselt. Vaatleme siis veel üksiknähteid.

Teatrid avavad hooaegu.

Mõned neist algasid juba, teised järgnevad kohe.

Just äsja enne mu kirjutust oli saanud kodu-maale kontrabassimees Ludvig Juht. Kohtasin teda, kui tuli esimest hinge tõmbama reisiväsimu-sest kohvikusse. Pühkis higi ja sajutas siis küsi-musi.

Ütle, mis teeb teater, räägi, mis seal head?

Noh, rääkisin siis.

— Kas tead, meil on Tallinnas nüüd kolm ala-list teatrit, sest „Estonia“ ja „Töölisteri“ kõrvale astus ka „E. Draamateater“, omandades Saksa teatri hoone, remontides selle ja hakates sügisest peale andma järjekindlalt sõnalavastusi seniste ju-huslike esinemiste asemel. See on suureks uudsu-seks algaval hooajal.

— Kas Tallinn suudab kanda kolme teatrit?

— Usun, et vägagi suudab. Sest teatrid elavad meil juba kolm-neli aastat erilise kassalise õnne-tähe all — mängi head või halba, ikka on saalid tulvil. Sekka oli küll ja küll neid päevi, kus kõigis teatreis olid etendused korruga, aga kõigi teatrite juurest pidi hulk inimesi ruumipuudusel pöördu-ma koju tagasi.

— Nonoh, imestas Ludvig, — vanasti üksvahe olid teatrid nii tühjad, et pane või ukseid kinni. Kuidas siis nüüd nii?

— On nii. Inimese loomus vajab, et kui vaimse elevuse praksises maad võtab vaikus, siis ta elab selle elevuse teatri illusioonides.

— Sa ütlesid, et publik murrab nii tühisusele kui sisukusele ühesuguse tungiga?

— Seda küll, aga nüüd on positiivne ajastu ja kõike nähakse soovitatavalt vaid heast küljest — nii ei olegi nagu vahet kehva ja hea vahel! Sõna-võtte siku- ja lammasnähte kritiseerimiseks võe-takse individualistlikuks irisemiseks. Avalik sõna nüüd ei arutle ega arva, nüüd kirjeldatakse ja nii on meil vaid suursündmuste sadu päevast päeva.

Peatusin ja tuletasin meele, kuidas too kuulus teatri ja ühiskonna vahekorra selgitaja Julius Bab mõtleb teatri hooaja rahvarikkuse põhjustest. Ei tulnud järsku meele ja ei saanud ütelda Juhtile,

Nüüd löi meele: Teatrilugu näitab, et ajal, mil tegelikus elus on kinniseismisi ja vaikumisi, tungib rahvas oma südame tõugetel teatrisse, et rahul-duda lavaelamustest, võttes neid elamusi illusioo-nide asemel just nagu tõelisust. Meie teater on praegu aineliselt tõesti hoogseisukorras, kind-lasti ka algaval hooajal.

— Kuidas on lood Tartu „Vanemuisega“?

— Nemad avavad varsti oma uue teatrisaali. On päris kena saal ja lava on viimaseleegi reale otse-kui peo peal. „Vanemuisel“ on endine viga küljes — publik ei käi. Seepärast nad jätavad vahel lin-naski etendused seisma ja annavad maal ringreisi-etendusi, et saaks aga aruannetesse võimalikult suurema küllastajate arvu. Kõik jookseb nüüd ju arvete peal, olgu see laat või rahvapidu, kirik või teater — sisu pole kaaluga kaalutav. „Vanemuine“ ajas oma häda seni ikka halva ruumi kaela, eks näeme siis nüüd. Tartu teatri peamine viga peitub minu arvates, et seal ei käida iseseisvat iseteadlik-ku kunstilist rada — repertuaari laenatakse Tal-linnast ja operetist, balletist, ooperist ei loobuta ka siis, kui selleks puuduvad jõueeldused. Kui seal valitseks tugev ja kujunenud kunstimeel, võiksid nad anda sõnalavastuses vaatamisväärtusi, mispärast Tallinnast sõidetakse Tartu, et seda imetleda. Ehk kord elu õpetab sellele.

— Kuid Tallinna teatrite üksikasju?

— Eks „E. Draamateatri“ sõnalavastuse üles-anded pane selle teatrirahvale nüüd suuri kohus-tusi ja alul ka suuri pingutusi. Selle teatri tege-vus mitme trupiga on tohutu, sest kogu maa saab sellest süsteemikindlalt osa. Nad ise arvavad, et kuigi ei tohi ja ei saa unustada funktsioone, mis teatril on kui majanduslikul institutsioonil, ometi tahavad nad kindlasti sekka anda ka niisuguseid üritusi, mis on ette võetud ainult puhtkunstilistel, vaimsetel kaalutlustel. Teater on tempel ja ei ela vaid rahvahetamislaudade tegevuse ülielavusest. Mul on usku nende lubamistesse, sest nad on iga aasta esinenud mõne vaimse erakordsusega, nagu „Valge taud“, „Tondid“, „Erik XIV“ jne. Tänavu avavad nad tegevuse Tammsaare „Juuditiga“ ja hiljem annavad vaimset suursündmusliku „Gösta Berlingi“.

— Ja mis teeb Estonia?

Mul on arvamus, et ooper ja operett jäävad seal peakohale, nagu see olnud juba kauemat aega. Sõnalavastuse tase on seal päris kõrge, repertuaarivalik aga kuidagi nii, et ilme on ähmane ja ei taotle suuri vaimseid elamusi. Nüüd, kus temaga võistlusesse astub „Töölisteri“ kõrval ka „E. Draamastudio“, näeme peagi, milleks kujuneb ta vaimne pale. Ilma paleta ju ei saa võistelda. Uneks ajamärgiks on ehk seegi, et sõnalavastuse juhiks kutsuti kirjanik A. Kivika.

— Mis teeb noorim, „Töölisteri“?

— Ega's ei olegi enam nii noor — pidas juube-lit ja juubeldab näitlejaidki. Ta on säilitanud noo-rust veel üsna tublisti. Nimelt värskuse mõttes. Kui temale ehk midagi heita ette, siis mingit kal-lakut selle poole, mis hästi meeldiks tema publi-kule. See „rahva kohane“ võib tuua odavuse maike, aga tahan loota, et nende värskus saab üle sellest hoogsalt, kui võtavad järsku ette. Sest nende pub-lik ei ole sugugi nii vähenõudlik, kui mõni ehk ar-vab. „Nipernaadi“ viimaste rahvapärastamiste jä-rele kaalutavatki seal kavatsusi kunstilisemas värvis.

Mis teeb kujutav kunst?

Eks võitleb vaimse olemasolu eest. Kunstnik ütleb omavahel, et individualismi toonitami-sel varem oli parem: löid seda, mis süda kutsus ja andusid täie südamega. Olengi avaldanud arva-mist, et meie kunstiloomingu varaselt koosneb pea-miselt neist ilu mõistmise püüetest, millele andus loova tahte rõõmus töötähe.

Nüüd kunstnikud näevad küll ühiskonna ela-vamat osavõttu kunstist, aga see ei ole ainult osa-võtt, vaid ühtlasi ka mõjutamine, kuidas ja mis tuleks teha, et see ühiskonnale meeldiks. See on äsjase tänapäeva „kaudse abistamise“ klausel, aga me teame, kuidas selles kõik ei ole puhas kuld — sellest on ju kõneldud väga palju. Ka kunsti kandne abistamine võib saada hädaohtli-kuks loomingu sveräniteedile. Me näeme juba diplomide tõusu esikohale, mittekunstnike mõju-võimu ja mõjuvaimu kunstiorganiseerimises ja

kunstnike taandumist kenakesele perekonnakunsti ilule, kus vaimsed erinevused kedagi ei häiri.

Küsisin hiljuti kunstnikke, et kuidas sellega lood siis tõeliselt on? Nad vastasid, et egas nad siis sellega ole üsna otsas. Ajutised vaikesemad hin-getõmbed mööduvad ja nemadki saavad uue hoo ja vajaduse uuele põlevale loominguilisele erksu-sele, sest teisti ei võigi olla, kunst on ju vaim, aga vaim ei lakka olemast.

Kuidas areneb kodukaunistamine?

Kindel on üks, et kodukaunistamise sõnaline aktsioon on toonud äratundmist, et kodu pole vaid peavari õõbimiseks ja halva ilma eest. Kodu on suurim seltsimees ja sõber kõigile. Kodu on keskkoh, mille ilu, kooskõla, rahu, maitse anna-vad selle õhkkonna, kus koduomaniku vaim kosub ja kujuneb endakindlaks isiksuseks. Kodu ilu, kan-tud usaegsuse vaimust, kasvatab usaegse täis-inimese.

Kodukaunistamise aktsioon on annud edu, kuigi mõni on valesti mõistnud, nagu oleks rootsi punane värv ka maitsetul käsitlemisel suur väärtus. Küll aeg parandab.

Kunstkäsitöö või tarbekunst on teinud aga ül-latava edu meie koduile.

Naiste ilumeel sel alal on saanud ilmkahlemata suurima oma vaipade kudumisega, mööbliriiefega, mustrite iluga. Mingem või käesolevale näitusele-gi, mille korraldanud „Massoprodukt“ ja kangur Veskaru Kunstihoones, siis näeme riiete kudumisel kordaminekuid, mis sunnivad seisatama iga mait-sega inimese.

Edu kodukaunistamise tööl oleks suur, kui ametiasutused ja teised tähtsad kohad ka enam vastavaid tellimisi ei teeks võõrsilt, vaid austaksid oma naiste vaimuõudu sel alal.

Rasmus Kangro-Pool

Kolm trioletti

Kui omal ajal ilmusid Eduard Nukk'a „Triolettid amorille“, oli see eesti kirjanduselus sündmu-seks. Ometi ei hakatud Nukale järele aimama, mistõttu talle on jäänud triolettide-meisterdamis-es „patent“. Juuresolevad on Nukk'a uusimaid triolette.

Toim.

SÜGISENE

Külmad tuulesallid püie kaelas
kahisevad nagu raske siid.
Suvist tuld ei ole päiksetaelas,
pihul verelavad marjarätid kaelas —
üha paisub lainte ja kaldal riid!
Paadid hüplevad kui perud penid paelas,
märjad tuulesallid puudekaelas
kahisevad nagu toores siid!

MERI

Kas kunagi väisivad tuuled,
mis künnavad ääretult merd,
kus kallaste sinavad huuled
ja rahutult kiunuvad tuuled
joond pilvedest päikeseverd!
Saand tõeluseks merel taas huuled —
seal hulkumas eksivad tuuled,
mis rõhuvad laineid ja merd!

II

Vee sinisüüdi kajakate valgeid täppe
ja vahupitse valendavad read;
hulk kivikaalu nagu tõstet näppe
ja nende vahel kajakatetäppe
ning kusti, kaugel, saared tõstmas pead.
Näe, taamal neemed sirutavad käppe,
kui püüaksid nad laevu — musti täppe,
mil vahel vahu valendavad read!

EDUARD NUKK.

ENN UIBOLE.

Oo, armas poeet, siit kaugelt
Parnassi-pilvede laugele
nii sina eales ei saa!
Sa kirjutad: — kallatükk Adamson
ja kaugel eelpool ta elu on...
— Ei, armas, mõtle ja hetk pea plaani,
kui teised — näe t'as oma RIVAALI!

ANTO RANI.

Koolid neile 14—16 a. vanustele, kes ei pääse tööstuskooli.

Prof. dr. H. Normann

Hiljuti saabus oma järjekordselt välismaarelsilt tagasi Tartu ülikooli sisehaiguste polikliiniku juhataja, eripatoloogia, diagnostika ja teraapia professor Herbert Normann, kes juba aastaid loeb Tartu ülikoolis ka arstiteaduse ajalugu ja arstilist eetikat. Kohtasime lugupeetud professorit ta abikaasaga, kes lõpetanud Tartu ülikooli eesti filoloogial, Pirita Kosel, pildistamas siinsel Metsakalmistul prof. K. Koniku hauda.

„Kas kavatsete koostada väljaannet Eesti nimkamate arstide kalmudest?“ küsime. Tundes professori huvialasid.

„Päris õige,“ on vastus, „see mõte on professor Valdesel ja minul.“

„Saabusite hiljuti välismaalt tagasi, kuid juba töötate. Kas käisite jälle Balkanil?“

„Seekord tulin Hollandist ja Saksamaalt, kus tutvusin sealsete sisehaiguste polikliinikute ja arstiteaduseajaloo-instituutide töö ja õppegevusega.“

„Kas saadud muljete järele otsustades Eestis üliõpilaste polikliiniline ettevalmistus on rahuldav?“

„Üliõpilaste polikliiniline ettevalmistus on Eestis üsna kõrgel tasemel ja isegi mitmeti otstarbekohasemalt

korraldatud kui mitmel pool mujal,“ vastab professor Normann.

„Milliseid arstiteaduse ajalooinstituute külastasite sel aastal?“

„Neid külastasin Frankfurdis M. ä. ja Leipzgis, kus küll olen töötanud juba varemgi. Meditsiini-histooriliste kogudega tutvusin Jenas.“

„Kas on mainitud riikides mõnedes ülikoolides ka arstiteaduseajaloo kuulamine sunduslik?“

„Jaa, huvitav on märgendada, et alates 1939/40. talvemestritest on Saksamaa kõikides ülikoolides arstiteaduse ajalugu kohustuslikuks aineks. Kuid esialgu on Saksamaal suur puudus hästi ettevalmistatud ajaloolasist.“

„Kas Saksamaal ja Hollandis oldi Teile vastutulelik?“

„Nii Hollandis kui Saksas tuldi minule vastu väga lahkesti, näidates vastavaid ülikooliasutusi ning andes seletusi ja andmeid. Nii et jäin oma teekonnaga üsna rahule.“

Kas saavutasite uusi tunnustusi ka oma 3-kõitelisele Eesti Meditsiinilisele Bibliograafiale (1918—1934) ?“

„Paar päeva tagasi saabus mulle Rahvusvahelise Arstiteaduse Ajaloo Seltsi esimehelt prof. dr. Victor Gomiul't kiri, milles ta õnnitleb mind mu töö puhul ja kus ta avaldab imetust, et Eesti arstiteadus evib säärase, nagu ta ütleb, väärtusliku ja hädavajaliku teose. Prof. Gomiu ammuks südamesooviks olevat, et kõik rahvad eviksid oma meditsiini kohta korralikke bibliograafilisi töid.“

Jatkates veel lühidalt professor Normanniga juttu tuleme tagasi Tartu ülikooli sisehaiguste polikliiniku juure.

„Kas õppetöö sisehaiguste polikliinikus, mida ka juhataate, toimub ajakohastes ruumides?“

„Tartu ülikooli sisehaiguste polikliinik kindlasti vajab ajakohasemaid ruume!“ vastab professor ruttu ning meie lühintervjuu ongi lõpul: professor ruttab omnibusele, et jõuda ekspressiga tagasi Tartu, kus varsti jälle algamas õppetöö.

Y. N.

Õppetöö ülikoolis algab 15. septembril

Õppetöö Tartu ülikoolis algab 15. septembril, loengud kõikides teaduskondades aga 25. septembril.

Õpetajate kutseksamid ülikooli juures

algavad 15. septembril, kestes kuni 30. septembrini. Eksamid toimuvad kesk- ja kutsekooli õpetaja kutse saamiseks. Sooviavaldusi võetakse vastu ülikooli sekretariaadis kuni 8. septembrini.

Tehnikaülikooli astumiseks võistluskksamid

lõpevad tänavu 2. sept. Ukse taha jääb umb. 122 kandidaati, kuna vastu võtta saadakse ainult 110 uut üliõpilast.

Konservatooriumi eksamite kava

Konservatooriumis algasid eksamid eile, 1. septembril. Eksamid sisseastujaile ja õppijaile kestavad 11. septembrini. Üldainetest eksamineeritakse: 2. sept. 1. solfedžo, 4. sept. 2. solfedžo, 5. sept. 3. solfedžo, 7. sept. üldklaver, 8. sept. pillide tundmine, 1. harmoonia ja vormiõpetus. Eriainetes eksamid: 6. sept. klaver, 7. sept. laul, 8. sept. keelpillid, orel, kirikumuusika ja kompositsioon, 9. sept. puhkpillid ja 11. sept. koolimuusika. Õppijate registreerimine toimub kuni 9. sept. kell 5 p. l. Kui jääb vabu kohti, võivad kandidaate uued õppijad. Eksamite tagajärjed avaldatakse 12. septembril.

Uudiseks konservatooriumi elus on gümnaasiumi lõpetanud isikuile uue kaheaastase kursuse avamine koolimuusika alal, kuhu astujaile on 11. sept. k. 9 h. eksamid harmoonias, noodist laulmises ja klaverimängus.

Ajalooliste uurimiste teostamiseks

sõidab Rootsi Tallinna linnaarhivaari abi mag. A. Kenkmaa. Uurimisreis kestab 16. sept. kuni 5. oktoobrini.

Vähk ravitav külmutuse teel?

Londonist teatatakse, et Ameerika Ühendriiges on käimas huvitav katse vähjahaigega, keda ravitakse külmutuse abil. Nimelt on haige külmutatud, külmunud seisukorda asetatud 5 päevaks. 5 arsti, kes seda katset sooritavad, usuvad, et haige süda külmutuse välja kannatab ja et ühes seega on ka paralüüeeritud vähja edaspidine areng inimorganismis. Katse tulemusi ootab teadusmaailm suurima põnevusega, on ju vähk inimkonna nuhtluseks, millele seni vastu astuda ei saadud. Ka meil niidab valurikas vähk iga aasta palju inimesi, eriti keskeast alates, mispärast oleks taeväõnnistuseks see, kui vähjahaigusele tõesti mõjuv vastuabinõu leitakse.

Rahvusvahelisi teaduslikke kongresse

2. sept. Brüsselis keeleteaduste kongress; 29. aug. — 14. sept. Bukarestis sotsioloogide kongress; 2.—9. sept. New York Citys mikrobioloogia päevad. 4.—9. sept. Berliinis ortopeedilise kirurgia ja traumatoloogia ühingu rahvusvaheline kongress. 4.—16. sept. füüsikute päevad; 11.—16. sept. Atlantic City — USA vähja kongress; 16.—20. sept. tuberkuloosi vastu võitlemise liidu konverents; 26.—28. okt. Harzis — metallograafide kursus Clausthali mäeakadeemias; 14.—15. sept. Stuttgartis lõunamaade ja koloniaal-tehnilised päevad; 25.—30. sept. esimene rahvusvaheline Tubaka kongress Bremenis.

Tehnikaülikooli assistent Paul Kents

sõidab edasiõppimiseks geoloogia alal Ameerika Ühendriigesse, mil puhul ta on vabastatud üheks aastaks ametikohuste täitmisest. Palka saab Tehnikaülikooli Geoloogilaboratooriumi vanem assistent Kents selle aja eest endiselt.

Teatavasti avati meil m. a. neli uue-tüübilist kutsekooli: poeglaste ametikoolid metallitöö-osakonnaga Tallinnas, Narvas ja Paides ja tütarlaste ametikool õblemise-osakonnaga Tallinnas.

Nende koolide kohta ütleb peainspektor ins. H. Norman:

Kui laps ei pääse tööstuskooli, siis töösuse õppimise alustamiseks käitises oleks tal tarvis tegevuseta oodata vähemalt paar aastat. Selle takistuse kõrvaldamiseks 14—16 aastate vahelise vanuse otstarbekaks ärakasutamiseks ongi ette nähtud ametikool.

Ametikoolis õppeaja kestus on kaks aastat. Kool on täisajaline, 36—39 nädalatunniga, millest umbes pool kasutatakse teoreetilistele ainetele, ülejääv osa metoodilisele tööõpetusele.

Teoreetilises osas õpitakse seda, mida vajab tulevane õppinud tööline. Ainult aineis: eesti keel ja kirjavyahetus, metallitöö-osakonnas ja matemaatikas on võimalik täiendavalt rohkem käsitada süstemaatilist aineõpetust. Kasvatustliku iseloomuga aineis on kehakasvatus, riigikaitseõpetus ning kasvatus ja laulmine.

Tööõpetuse osas õpetatakse vastava tööalade rühma põhiõpetust. Ametikooli metallitöö-osakonnas, näiteks, võetakse läbi kõigile metallitööstuse tööaladele ühised põhioperatsioonid ligikaudselt selles ulatuses, nagu tööstuskeskooli I ja II klassis. Sellele põhiõpetusele järgnev spetsialiseerumine mingil kitsamal tööalal (lukusepa, metallitreiali, sepa, keskkütte-veevärgi, plekksepa jne. tööalal) toimub juba käitises, kuhu ametikooli lõpetanu siirdub jätkama töösuse õppimist.

Ametikooli õblemise-osakonnas võetakse läbi õblemise põhiõpetust selles ulatuses, kui see on tarvilik riideõblemise ja üliiriete tööalade jaoks. Spetsialiseerumine ühel neist tööaladest peab ka siin toimuma pärast ametikooli lõpetamist vastavas tööstuses.

Kaheaastane õppimine ametikoolis arvestatakse 1½ aasta õppimise ette käitises, mille tõttu ametikooli lõpetanul tuleks õppinud tööliste kutse omandamiseks käitises edasi õppida veel umbes kuni 2 aastat. Pealegi on ametikooli lõpetanul ametiõppimine kergem, sest et ei tarvitse õhtuti käia tööstusõpilaste koolis.

Lähismaade geograafiat peame hästi tundma

Koolinoorte juures jätab sageli palju soovida nende maade tundmine, millest sõltume majanduslikult ja geopoliitiliselt. Paljud noored on näiteks Hiina, India, Jaapani ja teiste maade geograafiast enam informeeritud kui Leedu, Läti, Soome, Rootsi, Poola, Saksamaa, N.-Vene ja teiste lähismaade geograafiast, mis muide arvestades noorte psüühikaga, on täiesti arusaadav.

Noorisse väärilise huvi sisendamiseks meile lähedaste maade geograafia vastu tuleb vastavates õpikutes senisest suuremat tähelepanu juhtida meie kodumaa asukohale, tähtsale geopoliitilisele ristlemisalale ja Eestile kui lääne- ja idakultuuri piiripostile. Vajalik on Läänemerele ulatavate mõjukondadega riikide põhjalik tundmine, samuti kui peame huvitatud olema meiega ühisest sihtest taotlevaist väikeriikidest. Oles küllaldaselt kompetentsed Läänemere ümbritsevate maade geograafias, looduslikes ja majanduslikes eeldusis peituvais arenemisvõimalusis, kindlustame endile nende maadega vääriliste majanduslike ja kultuuriliste sidemete sõlmimise ja meie riiklikku iseseisvust tagava sõpruse.

Paraleelselt ülalmainitule tuleb rõhutada riigigeograafia tähtsust ka meie riigikaitse korraldamisel.

R. A.

„Vabaharidustöö vajab sihikindlat ja sihiteadlikku juhtimist“

Peaministri K. Eenpalu kõnest Neerutis

„Seda ei tule enne, kui vabaharidustööd teostavad organisatsioonid ei ole leidnud omavahe- list kindlat kontakti. Vabaharidustöö alal tegutsevad meil peamiselt Eesti Haridusliit, ÜENÜ ja karskuse keskorganisatsioonid, seistes oma töös üksteisest eraldi. Ei ole saladuseks, et karskusi- liikumine on kaotanud meil oma autoriteedi, mida ta peaks omama.

Meie saame vaba aja veetmist täita väga sisu- kalt ja elavalt ja see töö võtab sügava hoo, kui eelmainitud organisatsioonid ühineksid ja alluk- sid ühisele keskusele. Kui kogu energia suuna- takse töö koordineerimiseks nii keskel kui ka kohtadel, kui kaob kohapealsete seltside oma- vaheline võistlus, mida peetakse tihti inetute abi- nõudega, siis ka karskustöö muutub üheks osaks vaba aja veetmise ülesannetes.

Peame jagama inimesile oskusi ja võimeid, mida nad vajavad oma igapäevases töös ja tege- vuses. Meie vabaharidustöö organisatsioonid kulu- tavad aga liiga palju energiat oma kooskäimis- tel targutavateks õppeviisideks.

Vabaharidustöö peamiseks üles- andeks peaks olema keskendatud ja ühtlusta- tud juhtimisel õpetada ja süvendada meil rah- vast laulus, mängus, Eesti rahva ühtluse vaimus, usus, eluoskuste õpetamises ja arendamises, elu- kutse arendamises, kehalises kasvatuses ja võim- lemises, kasvatavas tantsus, Eesti eluvaate arendamises ja seadmises, maa ümbruse kaunistami- ses jne. Kõik see peab toimuma aga püsivate ja läbitöötatud vahenditega, nii et ühtlasel töö- leks tulemusi. Näiteks üteldakse — meie rahvas on laulurahvas, aga tõeliselt laulavad meil pea- miselt laulukooride liikmed, kuna rahvas oskab laulu vähe. Viisi veel jorutatakse, aga peale esi- mese salmi sõnu enam ei teata, välja arvatud üksikud laulud. Eesti laul peab olema kõigil suus ja lauldav ja ka sõnu peab õpetatama. Pöörde sünnitamine selles oleb vabaharidustöö tegelasist.

Eks sama ole õige ka mängu ja muude vahen- dite kohta.“

KOOL

Õppejõudude peres

on kinnitatud Olga Kallion Raikküla laste- kodu algkooliõpetaja k.-täitjaks, Tamara Thal- berg Saku kodumajanduskooli õpetaja k. t. Anija vallavalitsuse poolt valitud Otto Tamm Kehra algkooli õpetajaks ning senine Rae valla Rae algkooli õpetaja Hans Mets sama valla Kautjala algkooli juhatajaks, Enn Mandre ja Linda Mandre Tihemetsa valla Voltveti alg- kooli õpetaja k.-t.

Tallinna seminari direktori kohuste- täitjaks on nimetatud senine Tallinna seminari inspektor Meinhard Meiusi. Võru Nais- kutsekooli uueks juhatajaks on valitud prl. Hildegard Tapp, kes varemalt töötas Vana- Antsla kodumajanduskoolis. Selle „Võruhõimu“ endise eranaiskutsekooli võttis Võru linn nüüd

oma ülalpidamisele. Olustverre Eesti Alek- sandri Olustvere põllunduskeskkooli määrati Leonhard Loko, Hans Zimmer, Karl Vahenõmm ja Joosep Saar — õpetaja ko- hustetäitjateks ja Karl Villemis instruktori kohustetäitjaks.

Narva taha uus koolimaja ehitat- takse Piiri valda, Kriüša külla.

Petserist keskkooli- ja gümnaasiumiõpi- lased püüavad pääseda Võrru.

Sangastesse põllutöökeskkool? Sellise soovi on avaldanud Sangaste konvent.

Uusi raamatuid juristidele.

Akadeemilise Kooperatiivi kirjastusel: Kri- minaalõigus. Üldosa. Auotriseeritud kons- pekt. Prof. H. Kadari 1938./39. a. loengute järgi koostanud N. Lõhmus ja E. Tarkpea. 320 lk. Hind kr. 6.50.

Geeniusest, käsitööst, vaimust ja diplomist

Selma Lagerlöf oma imevärses „Görta Ber- lingi Saagas“ räägib sakslasest Kevenhüllerist, isesõitva vankri ja lennuki leiutajast. Too Ekeby kavalier kohtas kord Karlstädti turul met- saemandat ja siis juhtus nii, et sakslane osutas sellele kõrgele daamidele teene. Selle tasuks lau- sus metsaemand: „Pea meeles, Kevenhüller, tulevikus sa võid oma kahe käega teostada üks- kõik millise kunstiteose, kuid ainult ühe igast liigist.“

Ja nüüd algaski Kevenhülleri leiutaja kar- jää. Ta lõi isesõitva vankri ja lennuki. Ent need purunesid ja leiutaja ei suutnud metsa- emanda töötuse kohaselt neid enam luua uuesti. Kevenhüller oli õnnetu, sest ta tahtis ju oma võimeid rakendada kogu inimkonna heaks. Ta palus lõpuks metsaemandat, et see teda vabas- taks imevõimest. Ja siis ütles metsaemand: „Ma võtan oma kingi sinult ära, kuid kas ma keelasin sul lasta teisi järele teha oma tööd? Mida tahtsin ma muud kui geeniust käsitöö eest kaitsta.“

Kevenhüller oli sõge geenius. Ta ei tulnud sellele lihtsale mõttele, et ta võiks ju teisi lasta järele teha oma tööd. Ja seepärast oli ta õn- netu ning lõpetas hullumeelsena. Meie ajal pole niisuguseid geeniuseid. Meie aja geeniused leiutavad ja oskavad oma leiutisi kasutada ka materjaalselt. Ning seepärast nad polegi enam õiged geeniused, sest nad ei loo selleks, et inim- kond aidatud oleks, vaid selleks, et suurendada oma pangakontot. On juba kord nii, et tõeline geenius loob omakasupüüdet. Ta ei muutu kä- sitööliseks.

Ent omakasupüüdmine on inimlapsel veres. Ja meie kasvatusesüsteem on niisugune, et ta õpetab noort inimest vaid pidama silmas oma- kasu. Siit see tulebki, et meil on väga palju käsitöölisi ja geeniuseid pole teips. Kuid ega me

kurvasta selle üle. Sest kogu me elukäsitlus on niisugune, et hindame inimest selle järele, kui- võrd hea käsitöölise ta on. Ja meie oleme sel- lega nii harjunud, et kui tulekski meie hulka tõeline geenius, kellel puuduks majanduslik ja seltskondlik positsioon, siis meie ei usuks tema juttu. Me kindlasti naeraksime tema üle. Ta- sapis meie siiski võtaksime ta mõtte üle, mä- letseksime nad ümber ning laseksime juba oma nime all turule. Kuid nüüd oleksime annud nendele mõtetele niisuguse kuju, et nad tasuksid endid. Sest tasuvuse küsimus on meie aja pea- miseks tunnuseks.

Käsitöö ja tasuvus on lahutamatud mõisted. Ja seepärast võiksime käesolevat sajandit nime- tada ka käsitöösajandiks. Aga see nimetus pole kuigi meelitatav, sest ta vihjab ajastu vaimuvaes- usele. Meie ei taha aga olla vaimuvaesed. End- iste aegade pärimusena on meil veel säilinud lugupidamine loova inimvaimu ees. Ja too ata- vism väänabki meie aja palge virilaks. Meie ütleme, et vaim on üllaim asi siin maailmas, aga tegelikkuses me ei hinda seda põrmugi. Ja kuidas me võiksimegi seda?

Vaim peab olema absoluutselt vaba ja see- tõttu on ta ka isikupärane. Kuid praegusaja elukäsitluse süsteemi ei sobi ei absoluutne va- badus ega isikupärasus. Meie aja ideaaliks on tõusnud riik ja rahvas — nii siis kõrgemad ühiskondlikud vormid. Siin peab isiksus jääma kõrgema vormi kasuks tagaplaanile. Vabadust piiravad kohustused riigi ja rahvuse vastu. Ja nii kärbitaksegi vaimu avaldusvõimalusi. Geeniuse sünd on raskendatud. Ja ma ei usu, et meil oleks sellest südamest kahju.

Aga kui lugu tõesti nii on, et riik ja rahvas on ülimald asjad siin maailmas, siis me peame võtma geeniust kui korda kahjustavat nähtust. Vaba vaim ähvardab paisata segi meie süsteemi.

Prof. A. Piip: Kaubandusõigus ja -protsess. II-ne täiendatud trükk, 436 lk. Hind 9 kr.

Uusi kooliraamatuid

„Noor-Eesti kirjastusel“: H. Jänes ja O. Parlo: Eesti keele grammatika ja harju- tustik koolidele V, 2. täiendatud trükk. Progümn. V, reaalkooli III ja kutsekooli III kl. Hind broš. kr. 1.25, köites kr. 1.45. Haridusminis- teeriumi poolt koolidele tarvitamiseks lubatud.

Lähemal päevil ilmub samadelt autoritelt Eesti keeleõpik algkoolidele V ja VI. Algkooli V ja VI kl. 2. trükk. Haridusministeeriumi poolt koolidele tarvitamiseks lubatud.

T.E.K.Ü. ei kirjasta s. a. kooliraamatuid

Nagu Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus meile teatab, ei kirjasta ta kooliraamatuid käesoleval aastal.

ÜENÜ kirjanduse kesktöimkonnas

on suurima üritusena ette nähtud ÜENÜ osakon- dades Raamatu Nädala läbiviimine 25. nov. kuni 4. detsembrini. Peale selle mitmesuguste kirjan- dite võistluste korraldamine ja raamatu tähtsuse selgitamine noortele.

Kirjanduse kesktöimkonda kuuluvad: Juhan Jaik, Hugo Leppik ja A. Tarand, A. Jõger ja A. Kaare.

Võõrastemajade teenijaskonna kool Riias.

Riia kaupmeeste seltsi hotellipidajate osa- kond, kuhu on liitunud üle maa üle 70 hotelli- pidajate ettevõtte, avab hotelliteenijate tarvis kolmeaastase kursusega kooli kokkadele, kelne- ritele ja virtinatele, sest neil aladel annab tunda vilunud ja eeskujulike tööjõudude puudus. Kooli pääseb vanusega üle 16 aasta.

Diakonide ettevalmistamise kursused algavad 15. okt.

Korraldajaks on sisemisjoni selts „Petaania“, Teateid saab: „Petaania“, Kose, telef.: Kose 5-a.

Piiblitõlke töid jätkab Liiv?

Briti ja Välismaa Piibliseltsi esindaja H. Koka- mäe arvates jätkab piibli tõlketöid, mis katkesid Ida-Harju praost Harald-Vilhelm Põllu surma tõttu, Rapla koguduse õpetaja Liiv.

Milleks me siis väliselt osutame ta vastu lugu- pidamist? Niiviisi me võime vlla kogenematud nimesi eksiteele, nii et nad hakkavad taotlema sihte, millised on kahjulikud nii neile kui ka ühiskonnale. Seepärast oleks vist küll palju õigem, kui me lakkaksime rääkimast vaimust kui lugupidamist väärivast nähtusest. Maailma pilt muutuks selgemaks ja lihtsamaks.

Aga lugupidamise teesklemine vaimu vastu pole ainult atavism. Tal on ka oma praktiline juur. Ühiskond on keeruline nähtus. Siin on palju üksikuid alasid, milliste juhtivad suunad fikseeritakse autoriteetide poolt. Sest kui igaüks hakkaks ise mõtlema, siis oleks see ju suur ja asjata energiakulu. Seepärast on palju otstar- bekohasem, et igal alal on sellekohased inimesed, kes mõtlevad teiste eest, ja need mõt- lejad on ülejäänutele autoriteediks. Teatavasti on mõtlemine vaimutegevus. Ja nii me siis üt- lemegi, et vaim on ülim asi maa peal. Nii me kinnitame mõtlejate autoriteeti.

Kuid sageli need eesmätlejad ei osuta just kuigi palju vaimu. Seepärast oleks vist küll otstarbekohasem, kui asendaksime vaimu diplo- miga. Selles suunas on juba katsetatud mõnelgi alal — ja täiesti rahuldavate tulemustega. Nii näiteks on kunstialal diplom kunstniku autori- teedi tõstjana annud tõhusaid tulemusi.

Diplomi kasuks räägib veel seegi asjaolu, et ei saa kahelda tema olemasolus (vaimu olemas- olu on aga tihti vägagi vaieldav asi!). Ja see diplomi vastuvaieldamatus annab ta omajale va- jalikku kindlust. Oleme juba sageli kogenud, et näiteks doktori diplom on otsegu lolluste rää- kimise ja kirjutamise patendiks. Kuid võib rääkida ka lollust — peaasi, et seda tehakse autoriteetselt. Sest lollus on üpris relatiivne asi, mis ajaga muutub. Paljud omaegsed tar- kused on muutunud meie ajal lolluseks ja vas- tupidi. Nii et see ei tohiks sundida kedagi minu ettepaneku kohta võtma skeptilist seisukohta.

Leo Soonpää.

Otepää linna väljavaateist

Kirjutanud Otepää linnavanem J. Niklus

Otepää tulevik ei peitu linna pisikestes poekes-kestes ega madalates majades. Ei, Otepää linnast peab saama eeskujulik suvituslinn, korralik aedlinn. Praegu toimubki Pühajärve ääres aedlinna osas kruntide väljaandmine. Kogu arvult on veel võimalik välja anda ehituskrunte Pühajärve kaldal umbes 30 ümber, suurusega 2500—5600 ruutmeetrit. Pühajärve aedlinnas on ette nähtud haljasalad, spordi- ja tennisväljad, nii et tulevi-

J. Niklus

kus siin kerkib uus rahu- ning ilumaailm; kõik on ainult aja küsimus. Nagu sellest nähtub, on Otepääl eeldusi suvituskohaks laialdaste arenemise võimalustega, eriti nõrgakopsuliste — ravi- ja puhkustvajajatele.

Otepää-Pühajärve on saanud ju Mekkaks. Ei suuda Turistidekodu, ümberkaudsed talud ja Otepää linn mahutada ära suvitajaid. Iga päev, isearanis kevadel ja suvel võivad kõnelda Otepää küllastajate arvust mitmedkümnend omibused, mis tulevad ja lähevad.

Imetleda võib loodusilu, mis on antud Otepäele ja ta ümbrusele... Järved — järved, saared, jõed, mäed avarate vaateveergudega, põlispuud, suured männikud ja igivanad tammed... Minul on olnud juhuseid, kus Põhja-Eestist saabunud turistid kiirel ärasõidul paluvad veel aega viita mäe veerul

kas või 5 minutit, et saaks nautida säärast loodusilu.

Need on suvepildid, kuid egas Otepää pole ilus ainult suvel, Otepää on ka talvel kaunis. Teda võib nimetada sisemaa suusaparadiisiks, sest suusasõidud mägedes tõusude ja laskumistega, sõõnidud tasasel maal või paksu lumega kaetud järvedel, pakuvad toredat sportlikku meelelahutust. Otepääl on ka Eesti kõige pikem ja ühtlasi ka kaunim kelgumägi, mis algab Apteegimäelt triangulatsioonitorni ligidalt ja viib loogeldes alla Pühajärve poole madalale soole, võimaldades 650—700 meetripikkuse sõidu. Ka suusahüppemägi on korralik. Otepää ümbruses — 4 km raadiusega — on 11 järve, mis kõik kalarikkad ja pakuvad meelelahutust õngespordi harrastajale nii suvel, kui ka talvel — kõik see toob esile neid paremusi sisemaa suvituskohtade keskel just Otepää kasuks.

Liiklemine oli raskendatud möödunud aegadel talvel, sest suured ja sagedased lumetusid matsid teed kinni. Praegu seda ei ole, sest lumesahad hoiavad teed lahti. Aastate möödumisel on näha ette, et mehhaanilised liiklemiseabinõud kerkivad esirinda ja raudteed jäävad tulevikus ainult suuremate ja raskemate vedude jaoks. Siis pole enam ka Otepää suvituslinn nii kaugel mägede ja jõgede taga.

Eestis on palju suvituskohti, isearanis mere-rannas, kuna sisemaa kuurordid on jäetud millegipärast kahe silma vahele. See ei ole õige. Kes korra on käinud Otepääl-Pühajärvel, see teab, mis on looduslik ilu ja kui seda veel täiendada kunstlikult, siis ei jää see maha millegi poolest välismaa ilusamatest kohtadest. Et kõike seda korraldada ja korda seada, selleks kõige on tarvis ainult kolme asja, nimelt — raha, raha ja raha...

Siin ei aita üks linnavalitsuse kõige paremad tahtmised. Siin peaksid ka abiks olema Turismi ja Spordi Keskkliidud, Punase Risti Peavalitsus ja Riigivalitsus, siis saaksime niikaugale, et välituristid külastaksid suuremal arvul ka Eesti sisemaad ja imetleks meie looduse ilu üle.

Tellisseinte ehitamisest ja kärgtelliseist

Praegu, kirjutab „Postimehes“ Joh. Hint, on meil müügil ka kärgtelliseid, milledest on enam tuntud malkudega ehk kärgtellis. Kuna mahukaalult see on tavalisest tellisest umbes kolmandiku võrra kergem, siis on vastavalt suurendatud selle paksus 11,5 sm-le. Meie kärgtellisel on 119 ruudulist mulku. Kivid laotakse seinale nii, et mulgud jäävad püstasendisse.

Kärgtellise paremuseks on selle kergem kaal ja suurem soojapidavus.

Seina nurkade ja otsade ladumisel on tarvilik kasutada kolmveerandkive. Neid tuleb ehitusel täiskividest välja raiuda.

Ükskiviseina kasutatakse kuuride, autokuuride, aitade ja elamu vaheseinte ehitamisel. Elamu välisseinana on see kõlbulik vaid siis, kui see on hästi vooderdatud. Ükskiviseina paksus on 27 sm, koos krohviga 30 sm.

Poolteistkiviseina paksus on 41 sm krohvimata, ja umbes 43 sm krohvilt.

Nii kärgtellisest kui ka tavalisest tellisest kaksikiviseina võib juba kasutada välisseinaks vooderdamata ja õhkvahe-deta.

Uuele vooderdada kavatsetavale seinale tuleb asetada juba seinale ladumisel voodripoolse küljele iga viienda kuni seitsmenda rõhtvuugi vahele 3/4 tolli paksused ja 1 1/2 tolli laiused immutusõliga immutatud liistud. Nende külge lüüakse tollipaksused ja 3—4" laiused püstliistud, 4" naeltega. Püstliistude vahekaugus olenevalt plaatide paksusest on 75 sm kuni 1 meeter. Roogplaat on soovitatav asetada rõhtasendis, kuna siis krohv püsib tugevamini plaadil. Roogplaat tuleb tingimata krohvida. Puitmassist isoleerplaat harilikult üle ei krohvita.

Kui seinale vooderdame, siis tuleb erilist tähelepanu juhtida nn. tulelõkkele, mis tuleb aset. lae, seinale ning põrandale ja seinale ühenduskohtadele. Tulelõkkeks võib kasutada laastiga kaetud prusse. Nende ülesanne on — rottide tõrje.

Selleks, et anda puitseinale tulekindlust, vooderdada see telliskividega. Vooder tehakse harilikult servi kividest ja toetub sokli äärel. On soovitatavam kasutada lapiti kividest laotud voodrit, kusjuures tuleb sokkel teha laiem. Voodri kinnitamiseks lüüakse iga teise kivi rea tagant seinasse 5—6" naelad, mis vuukide vahel laastisse müürituna hoiavad voodri tugevasti seinale küljes. Vooderdada tohib ainult lõpuni vajunud ristpalkseina. Voodri ja puitseina vahele tuleb jätta õhkvahe.

Akende- ja usteavade kateteks kasutatakse kõige enam raudbetoonit. Kuid uue ajal on raudbetoonit ja võlvide asemele astunud armeeritud (sarrustatud) tellistalad. Tellistalad laotakse tavalise müüri ladumisviisi järgi tellistest tsementlaastiga 1:3.

Akende ja usteavad tellistest välisseinades laotakse 6—7 sm sügavusse trapiga. Selle taha toetuvad piidad, mis on tavaliselt üks kuni kaks sm kitsamad ja madalamad kui müüri ava.

Tellisvaheseinad, millele ei toetu laetalad, võivad olla pool kivi paksud.

Tellismüür üleval lõpetatakse karniisiga. Karniis kas valatakse betoonist või laotakse kividest.

Uusi ehitusprojekte.

Tallinnas kinnitati veel järgmised ehitusprojektid:

Lovise I b r u s e projekt kahekordse kivist elumaja püstitamiseks Hermannitn. 6. Georg Zirk'i projekt kahe vana hoone kordaseadmiseks ja kanalatsiooniehitamiseks Katusepapi tn. 1. Martin Jervani projekt hoonete lammutamiseks Roosikrantsi tn. 7. Puust eesadadele ehitamiseks kinnitati projektid Raudtee tänava majaomanikele Jaan Vahkelile, Gustav Vahtramale ja Hans Vellepärnale.

Küll uskumatu

Kanepi khlk. Kooraste vallas omas talus elutsev end. vanem maamõõtja Jakob T e d e r on k. a. kirjutanud, „ajaloo andmeil ja elunähtete järele“ mitmeti huvitava ja kohati otse ainulaadse uurimusteose „Viin“. Järgnevalt katkend selle, alles käsikirjalise töö XII peatükist: „Rahvas, kes veel ei tunne viina“.

Esikoha viina ehk n. n. vodka joomises evib vististi praegugi vene rahvas. Enne ristiusu vastuvõttu joodi Venes n. n. braagat. See olnud väga paha maitsega. Kui Venemaal juba osati teha viina, jõid paljud endid otse surnuks. Ka Nikolai II ajal esines rohkesti sellesarnaseid nähteid laial Venemaal. On säilinud Vladimir Püha ütlus: Веселие Руси есть пяти, не можетъ безъ того жить — „rõõm on viin, selleta ta elu piin.“

Õllejoomises esikoht küllap kuulub sakslasile. Prantslased, itaallased, hispaanlased ja portugallased on veinijoojad. Veini joodetakse nendes maades sageli koolilastelegi, osalt veepuudusel. Ometi ei ole need rahvad oma alkoholiarmastusega üldkuulsad.

Teistest rahvastest, kes üht või teist alkoholist jooki tarvitavad suuremal või väiksemal määral, ei ole õigupoolest võimalik kedagi esile tõsta. Võime veel rääkida mõningate maade „rahvusjookidest“, nagu whiskyst j. m., kuid üldiselt nende tarvitamisel ollakse mõõdukam. Kes naljalt end ei uputa alkoholi, on juut.

Täiskarskusega on katsetanud Ameerika ühendriigid ja Soome, kui tagajärjekalt aga, seda teame. Häid resultate oma püüetes, vältida eskimode juures alkoholi tarvitamist, saavutab tänapäeval Daanimaa seega, et ta Gröönimaale joovastavaid jooke ei vea, eskimodel endil aga puuduvad ained, millest teha võib viina.

Üldiselt võttes näib tänapäeva iseloomustavat alkoholi tarvitamise suhtes „vähevõtmise“ tendents, millega ei ole õeldud, nagu oleks maailm vabatahtlikult mahla jookidele ja täiskarskusele kaldumas, nagu ka ei saa väita, et kogu maailmas oleks vähenemas suurte joomarite arv. Neid lei-

dub alles palju ja veel on maksvad sõnad: „Et viin on kõige kurja juur, seepärast on ta kahju suur.“

Ometi on olemas rahvas, kes kui säärane ei valmista alkohoolseid jooke, ega ka joo neid. Joomaritele ja joomasõpradele võib säärane väide muidugi tunduda rohkem kui uskumatu, et mitte üksnes leidub täiskarsklasi, vaid et on koguni olemas t ä i s k a r s k e r a h v a s, rahvas, kes ei hooli ei palju- ega vähevõtmisest, ei napsitamistest pidulauas, ei „terviseks“ joomisestki ega muul viisil „peaparandamisest“ või „tuju“ loomisest ning alkoholi uima „mõnust“.

See on v e d d a, loodusrahvas, Bengaali lahes asetseval Tseiloni saarel, kes ei tarvita mingeid uimastavaid jooke.

Veddad on draviidide ja singaleeside naabrid. Neid arvatakse leiduvat kogu arvult umb. 2200 hinge. See on väikesekasuline, pruunihalaline, tiheda süsimusta juuksega rahvas. Ta esivanemaid peetakse maakera algelanikeks. Küll tänapäeval nii väikesearvilisena, kuid võib-olla seetõttu ta eksisteerib edasi, et ta sugugi ei tarvita alkoholi.

Vedda ei kannu mingit riietust ja talle on täiesti võõras alasti olekust tingitud „häbi“ mõiste. Ta ei tea oma vanust ja tal ei ole usku. Ta ei tea mis on vale, petmine, kavalus, kadetus. Ta on täiuslikult aus, õiglane ja lahke. Viha ja vaenu tunne on veddale sootu võõras. Abielu ta peab au sees. Omavahel veddad räägivad vähe ja nii tasa, et võõras seda vaevu kuuleb. Elatakse perekondadena metsas ja elatatakse jahi- ja kalapüügist. Vedda ainsaks varaks on nool. Selle tarvitamises ta on nii osav, et seda lausa iseäraliseks juhuks peetakse, kui ta sellega saaki ei taba.

Veddade maa ja rahva „kultuurilistumiseks“ on inglise misjonärid asutanud kooli. Kuid vedda lapsed põgenevad koolist kohe ja seni on ristitud ainult üks vedda.

Kui meie rahvas veddalt võtaks eeskujul sellest, et ta alkoholi tarvitamisest kindlameelselt loobub, siis me maine vara ja vaimne jõud kasvab jõudsalt.

Vaimude võrgus

Feng-šui kultuse pahed

Tunda hiinlast, tähendaks võtme omamist Kauge-Ida sündmuste mõistmiseks. Inimkonna üksikharude, rahvuste saatuseks on kord juba paratamatu: nende suhtumist ellu ja käekäigu kujunemist mõjutavad kaaluval määral usundline müstika ja vaimse valgustuse ulatus. Hiinlasegi mõistmiseks on tarvis tutvuda enne kõike tema kultusega.

Muidugi, ei pea unustama, et vastavalt Hiina suurele maa-alale, tema rahvastiku loendamatuile massidele ning sellest põhjustatud mitmepalgelisusele on erinevusi kultuseski, kuid määravamaks peetakse nn. feng-šui kultust. Feng-šui tähendab „tuul ja vesi“, laiemas mõistes: nägematu nagu tuul, püüdmatu kui vesi. Kultuse moodustavad rida kombeid ja tõekspidamisi koos väga kindlapiiriliste traditsioonidega, et saavutada õhustiku ja vetevalla heatahtlust.

Ülima osa kultusest moodustab pietet ja alistumine esivenamate hingede

Rahumäelt

Eesti kalmistukultuuri

suhtes. Need esinevad nähtamatult kõikjal inimeste ümber, levides üle maa ja täites õhustiku. Hinged on suutlikud mõjustama inimese käekäiku, olgu hästi või halvasti. Hiinlased jagavad hinged kolme liiki: 1) mõistuslik hing, asukohaga peas, 2) kirgede hing, peitub rinnas ja 3) ainealine-majanduslik hing — loomulikult kõhus...

Neist kolmest hingest — „q u e n'ist“ on kaht esimest võimalik kinni pidada peale surma, esimest mälestuskirjaga, teist hauas, kuid kolmas hajub peatumata õhustikku, otsides ühtlasi pääsu mõnda teise inimkehasse. Viimane hing on ühtlasi kahjutegev, kui talle küllal-

daselt vajalikku au ei avaldata. Kõige ohtlikumad on siiski laste hinged, eriti sündimata laste hinged.

Lõhnavate kepikeste põletamisega elamute sissekäigul saab ära hoida hingede kallaletungi, kuid selleks on veel palju muidki võimalusi. Peaasi siiski — hauakoha valikul peab jälgima feng-šui eeskirju, vastasel korral hing omab hävitava mõju ja tema viha langeb järeljääjaile, tuues neile loendamatu määral õnnetusi.

Head ja pahad vaimud, „tulles pilvekujul, minnes uduna“, liiguvad alaliselt maapinnal, seepärast on ka suur kunst, asetada ehitusi, mälestussambaid, poste jne., et nad ei takistaks hingede liiklemist. Ka maapinda ei tohi muuta, kaevates kanaleid ja veevõtmiskohti, sest see võib soodustada deemonite lendu või neid ärritada. Raske, lausa võimatu on midagi ette võtta, mis ei riivaks kultust.

Nii leidub kogu Hiinas teid, kraave ja kanaleid, mis hingede-vaimude pärast kinni aetud. Kui keegi mõne ehituse läbi tunneb oma huve olevat rikutud, siis võib ta kohtukorras nõuda endise „heakorra“ jaluleseadmist. Nii lammutati omal ajal Hiina esimene, 1875. a. ehitatud raudteeliin ja roopad viidi Formoosa saarele. Alles kümme aastat hiljem ehitatud raudteeliin jäi püsima.

Nii sipleb hiinlane hingede ja vaimude võrgus, olles takistatud areneva aja kaasasammumast. Muidugi, nagu launenud on kuulus Hiina müür, nii on kultuski oma autoriteedist palju kaotanud, ent sajandite jooksul kujunenud iseloom, mentaliteet ei muutu niipea. Pealegi pole vaimse müüri varisemine kuigi süvenenud. Üks prantslane, kellele Hiina elu-olu kaunis tuttav, tõendab, et veel aastat nelikümmend tagasi on kultusest kinni peetud sajaprotsendiliselt.

K. P-maa.

Lühiteateid

„Tõde ja õigus“ ka tšehhi keeles

Tammsaare romaan „Tõde ja õigus“ on nüüd ilmunud ka tšehhi keeles. Tõlkinud on selle end. Tšehhoslovakkia saatkonda Tallinnas kuulunud hr. Schröder. Raamat trükiti Prahast.

Ipsbergi skulptuur Norras

Parlamentidevahelise Uniooni Eesti grupi nimel andis prof. J. Uluots Norra grupile kujur Ipsbergi skulptuurteosena noore neiu pea.

Pen-klubi rahvast Stokholmi.

Pen-klubi 17. rahvusvaheline kongress toimub Stokholmis 4.—7. septembrini.

Kirjanik Adolf Hint

on jälle asunud Tartu, kus ta on algkooli juhatajaks. Kirjanik veetis suve tänavu oma kodukohas Kuusknõmmel, Saaremaal. Siin töötas ta oma uue, põhjalikumalt merimeeste elu käsitleva psühholoogilise romaani kallal.

Jakob Liivi mälestusmärk

ei osutunud Rakvere rahvale vastuvõetavaks. Liivi mälestuse jäädvustamise komitee nõuab kujur A. Vomm'ilt ta töö ümbertegemist.

Vabadussõjas langenud viljandlastele

monumendi püstitamiseks on Viljandi Eesti Põl-lum. Seltsi kaubnadusosakond määranud kr. 500.

„Paksu Margareeta“ muuseum

selle tornis ja kõrval asetsevas majas loodetavat avada järgmisel aastal.

Hümnide võistluse asjus

kuuleme Sihtasutus Fenno-Ugrialt, et võistluse tulemused avaldatakse arvatavasti septembrikuul. Käsikirju, milliste esitamise viimseks tähtpäevaks oli 31. mai s. a., olevat auhindamiskomisjonile saabunud rohkesti. Suvise aja tõttu aga on žürii liikmeid veel puhkusel ja nii ei ole saadud lõppotsuseid teha. Võib-olla leidub Fenno-Ugriale saadetud materjalide hulgas tüsedaid tekste, kuna on kuulda, et võistlusest on osa võtnud ka tuntud poeete ja andekaid algajaid.

Raamatukoguhoidjate kongress

toimub Tallinnas 23. ja 24. septembril.

Riigi Ringhäälingu kuuldemängude-võistlus

Riigi Ringhääling korraldab algupäraste kuuldemängude võistluse.

Võistluse esemeks on draamavormis kirjutatud teosed, mis on sobivad etekandmiseks sel eeldusel, et publik ettekantavat ainult kuuleb, mitte ei näe.

Võistlevate kuuldemängude keskmine pikkus peaks vastama umbes 60-minutilisele ettekandajale. Käsikirja ulatus sellele vastavalt olgu 50.000 kuni 70.000 täheruumi.

Käsikirjad tuleb saata Riigi Ringhäälingule, Tallinnas hiljemalt 15. oktoobriks 1939. a.

Võistluse žüriisse kuuluvad RR saatekava juhataja, RR kuuldemängude toimetaja, RR dramaturg, üks esindaja Eesti Näitekirjanikkude ühingust ja üks esindaja Eesti Kirjanikkude Liidust.

Žürii poolt auhinna-vääriliseks tunnustatud kuuldemängude eest on Riigi Ringhäälingult määratud järgmised auhinnad: 1 esimene auhind 300 kr., 2 teist auhinda à 200 kr. ja 2 kolmandat auhinda à 150 krooni.

Žürii teeb oma otsuse hiljemalt 15. novembril 1939. a.

„Mulk“ ja „auk“

Elav rahvakeel teeb kindlat vahet „mulgu“ ja „augu“ vahel, andes kummalegi erimõiste tähenduse. Selle kohaselt tähendab „mulk“ põhjatut auku, „auk“ aga läbipaistmatut, põhjaga avast. Näit. võib maasse auk teha, mulk aga lauasse (läbi laua) puurida.

Taaralaste aastapäev Võrus

Võrumaa taarausulised „Pühajärve Hiiest“ kogunesid pühapäeval Võru pühitsemise oma aastapäeva. Nende pere ulatus umbes 2000 inimeseni. Päeva kavast oli tähtsamaks Kustas Utuste suur rahvusideoloogiline kõne. Ka esines kohapealseid kõnelejaid. Samuti toimus kava kohaselt ka oma rituaalne osa — sõnaline ettekanne seoses lauludega.

Vabad tempelmaksust

on teated looduskaitseesse puutuvate küsimuste kohta.

Uusi raamatuid

O.-ü. „Noor-Eesti“ kirjastusel on ilmunud: O. Luts: Kogutud teosed XXIV. „Läbi tuule ja vee“. Kaas E. Kollomilt. Hind broš. kr. 3.25, köites paremal paberil kr. 4.30.

O. Luts: Kogutud teosed XXVII, Ladina köök. — Kaas E. Kollomilt. Hind broš. kr. 3.—, köites paremal paberil kr. 4.20.

Dr. phil. W. Freymann: Filosoofia peaküsimusi. Toimetanud prof. dr. K. Ramul ja dots. dr. W. Freymann. Hind broš. kr. 150.

Eesti Rahvaleksikon 6. vihk. Toimetused: J. Roos, O. Urgart, J. Piiper, J. Kiivet, E. Elisto ja M. Vellema. Sisu: 98 lk. teksti umbes 2350 artikliga, 5 kriitahvilit, kokku 103 lk.; teksti 64 joonist ja 13 pilti, kriitahvileil lisaks 18 pilti, kokku 95 illustratsiooni. — Teos ilmub 10 vihus. Soodustatud ettetellimishind 11 krooni.

T. E. Lawrence: Seitse tarkuse sammast, 2. köide. Tõlkinud A. H. Tammsaare. 335 lk. Hind broš. kr. 4.25, köites paremal paberil kr. 5.45.

Haridusministeeriumi poolt soovitatud kirjandust:

Emma Liiv: „Painaja“, novellikogu. 160 lk. Hind kr. 2.50.

M. Kivimäe: „Emale“, luuletustekogu. 64 lk. Hind kr. 2.50. Kirjastus „Olion“ Tallinnas. Mõlemate raamatute pealadu on „Päevalehe“ juures Tallinnas.

Loetavamaid raamatuid

on Konstantin Tanre „Okkad“, valimik kimääre. 160 lk. Hind kr. 3.85.

Selle raamatu esimene trükk müüdi läbi Tallinnas 1 kuu jooksul. Juunis ilmus teosest teine trükk. Raamatu erakordset menu meie oludes võiks seletada selle elurõõmsa, seltskonnale kõneainet pakkuva „anekdootliku“ sisuga. Raamat on pealaos „Päevalehe“ juures nagu ka

Alfred Marmor „Tahtmine“

128 lk., hind kr. 2.50, romaan, mis on kindlasti ainulaadne nähtus senises eesti kirjanduses. Ainsa paralleelina on teosel teatavaid sümptomeid Knut Hamsuni „Näljaga“. Ometi on Marmor oma ainet käsitanud sootuks teisilt ja nimelt vägagi omapäraseilt vaatekohalt.

„Kogu Otepää“ aadressraamat

Sel sügisel on oodata Otepää linnale ja selle ümbruskonnale tarviliku „Kogu Otepää“ aadressraamatu ilmumist. Raamat sisaldab elanike ja äride-ettevõtete täieliku nimestiku, ühes aadresside ja isikute elukutsete äramärkimisega. Teose toimkonda kuuluvad: prov. V. Jalviste, linnavanem Niklus ja Gustav Vulff.

Poola ühistegelase muljed Eestist

Eesti ühistegevus on käimas tõusuteed.

Tänavu suvel viibis Eestis pikemaajalisel praktikal noor Poola ühistegelane magister Roman Seidel, kes on õppinud Poznani ülikoolis tuntud professor Edward Taylori juures, keda loetakse praegu üheks maailma parimaks ühiskaubanduse tundjaks. Kuulsa teadlase õpilasena on magister Seidel suutnud koguda õige põhjalikke teadmisi nii ühistegevuse ajaloo kui ka teooria alal.

Tal on olnud võimalus tutvuda kahe klassilise voolu — Raiffeiseni ja Schultzi — väljakujundatud süsteemiga. Neist esimene on levinenud enam maaludes, kuna viiamane sobib linnadesse. Mag. Seideli ütluse järele on eesti ühiskaubandus meie oludele kohandatud kombinatsioon neist kahest meetodist, mis pakub erilist huvi just poola ühistegelastele, kuna ka seal on praegusel momendil käsil oludekohase eritüübi väljakujundamine.

Puudutades mõne sõnaga ühiskaubanduse olukorda Poolas, toonitas mag. Seidel, et seal on preagu üleminekuajajärk, kuna pole suudetud veel oma süsteemi lõplikult välja arendada. Suurt rõhku pannakse noorte juhtide kaadri ettevalmistamisele, mida tehakse juba eritüübilistes ühiskaubanduse lütseumides ning jätkatakse ülikoolide vastavates eriosakondades. Mõne aastaga tahetakse luua küllaldane juhtide reserv, et sellega teostada täielikku ühiskaubanduse reorganisatsiooni.

Eestis töötas mag. Seidel alul Ühistegevuskojas, hiljem Eesti Tarvitajate Keskühisuse juures, kus võimaldati talle põhjalikult tutvuda kõigea, mis meil sel alal on suudetud teha.

Külaline avaldas imestust meie ühistegeliste asutuste eeskujulikult tiheda müügivõrgu üle. Ligi 600 ühiskauplust meie väikese rahvaarvu kohta (vähem kui Varssavilinnal), on väga suur protsent ja näitab kujukalt ühiskaubanduse suurt populaarsust Eestis. Raudteede peavalitsuse poolt antud 2. kl. prii sõidupilet võimaldas meie külalisele läbi sõita kogu Eesti ning kohapeal külastada kõiki suuremaid keskusi. Muuseas mag. Seidel on käinud Tartus, Pärnus, Narvas, Haapsalus, Valgas, Petseris jne., kasutades sealviibimist kohalikkude ühistegeliste ettevõtete külastamiseks. Väga huvitatud oli meie külaline vanematest, juba käesoleva sajandi alul asutatud majandusühisustest, millistel juba kindlalt väljakujunenud traditsioon. Hea mulje oli talle jätnud, näiteks, Pärnu Majandusühisus, milline kuulub Eesti vanimate hulka. Uudsuseks oli mag. Seidelle. või-, liha- ja munaekspordi koonduvine riiklistesse kättesse, millise meetodiga ta esmakordselt kohtas, kuna Poolas ega teistes riikides, kus temal võimalus olnud reisida, sellist moodust ei tunta.

Jälgides E. T. K. viimaste aastate tegevusaruandeid ja analüüsid bilansse, külaline jõudis kindlale veendumusele, et see meie ühistegelise keskasutus on rajatud tervele ja stabiilsele alusele, kusjuures kõik eeldused on olemas, et selle asutuse läbikäigud võivad järgmise aastakümne jooksul suurendada veel mitmekordselt. Ei ole jäänud peatumata üksnes kaubanduslikule tegevusele, vahendajaks kaupade kättetoimetamisele tarbijatele, vaid on püütud arendada ka oma tööstust. Sealjuures on peetud silmas ka rahva nõudeid ja tarbeid. Loomulikult tulemuseks oli kas saaduste odavnemine või vastav kvaliteedi tõus ja E. T. K. omatööstuse toodete levik on kasvanud pidevalt. Külaline kahetseb, et temal ajapuudusel

võimalik polnud tutvuda Põltsamaa tehastega, millised mõneski suhtes võiksid olla eeskujuks ka Poola ühiskaubanduse reorganiseerimisel.

Selle eest külalisel oli võimalus tutvuda põhjalikumalt meie ühistegelise kasvatustööga, külastades meie vastavat kooli, et näha sealset õppetööd. Õppetöö korralduse kohta tähendas mag. Seidel, et see on intensiivne ja on pandud rõhku õppetöö mitmekülgsusele. Siiski on sel alal veel palju tööd teha, eriti mis puutub kõrgemasse haridusse — üli-

kooli. Poolas on olemas eriosakonnad kaubandusülikoolides, millised valmistavad ülikooliharidusega tegelesi. Eestis on seni käsitatud ühistegelisi õppeaineid rohkem kõrvalainetena majandusteaduskonnas.

Kokkuvõttes meie külaline kinnitas, et temale on jäänud meie väikesest kodumaast ja tema südamlikkudest elanikkudest kõige paremad muljed. Kaks kuud Eesti rahva hulgas on teinud temast tulise Eesti-Poola sõpruse eest võitleja ja esimesel avaneval juhusel mag. Seidel lubas jälle tulla Eestisse, et külastada kõiki sõpru, kes teda nii ootamatult lahkelt vastu võtnud.

G. Sergo ja Ko. meie rannaelu elustamas...

Minu ees on laevaühing G. Sergo ja Ko laevaliini sõiduplaan 1939. 31-leheküljeline kaust, milles kokku 11-nel leheküljel 11 reisilaeva pilti, nii nagu tavaliselt reisilaevad on, sihvikad, valged. Lehitsen seda brošüüri nüüd meelega sagedasti, kuigi tarvidust pole kuhugi matkata. Ma vaatlen nimelt laevu, sest neist, nimelt Eesti laevadest, ei saa ma igal juhul nii kergelt mööda väga mitmel põhjusel. Sellel on oma eelugu.

Olin koolipoiss, selline parajas, et tahta merele, nägemaks kaugeid randu. Tol korral viis mind mu igatsus tihti mere ääre, kodumaa rannikuile, alates Pärnumaast ja lõpetades Viruga. Oleksin laulnud neil suviseil muretult rannakuil omaette kindlasti mõnd rannalaulu, ent olin koolist saanud kaasa vaid lugusid Munamäest ja hulgana muud sellist sisemaist... Rannalaule polnud, rannad ise näisid mahajäetuina ja hüljatuina, siin-seal vaid kehvad kalurikülad. Kuid rannad ise olid alati uhked, võttes tihti vastu selliseid uljaid ja võimsaid külalisi nagu torme ja tuuli. Teisal sirutasid nad merele vastu oma kaljuseid turje, teisal andudes merevoogudele oma puhta hlvlebe olemusega. Siiski noil rannarännakuil olin ma alati tusane, et neid keegi ei näe, et ei tulda vaatama, et isegi laevad sõidavad neist kaugelt mööda, jättes silmapiirile vaid pika musta suitsuriba kui nukra lahkimislehvituse... Siis ühel suvel järgnes minu rannakuil kodumaa randadel samasugune mätk Soomes. Olin justkui oma unelmate ilmast sattunud tõelikkuse ette! Valged laevad, nagu luiged, ja neid oli igalpool rohkesti, liuglesid seal, sõbralikult tossutades üsna ranna lähedal. Nad ei kavatse nudki kaugele minna, saabusid alatasa lautri külje alla, lastes maale ja võttes peale hulgani reisi jaid ning kaupa. Nad tahtsid muidugi tulla randa ka sellepärast, et seal oli palju ilusaid maju, mille akendest ja lävelt neile lapsed lahkelt lehvitasid. Mõnel lautral oli kell, kui seda helistati kas või ühe isiku poolt, siis suunas selline armas valge olend oma nina otsemaid helistaja poole, et teda kaasa võtta. Kibestunult seisin ma seal, meenutades oma sõpru — kodumaa randu...

G. Sergo ja Ko ainulaadne laevaliini brošöör on ilmunud mu ette kui lunastus. Üks pisike osa mu hingest, mis sünnitas ja kandis kord seda lapselist kibestust, on nüüd kindlasti rahuldatud. Nimelt selle tööga, mis meil Eestis laevaühing G. Sergo ja Ko. poolt ranna- kui ka kaugesõidu liini alal on tehtud ja sellega, mida see töö lubab eeldada. Muide, mu lunastus, see mainitud brošüür, on õnneks välja antud ilusas köites ja heal

paberil, nagu aimates, et seda võidakse isegi helialt hoida.

G. Sergo ja Ko laevaühingu saavutused kodumaa rannaliini rajamisega, elustamisega ja täiendamisega on pöörettegeva ja ulatusliku tähtsusega sündmus omal alal. Siit peale algab meie ranniku elustumine, millel pole lõppu. Ranniku elustumine ja rikastumine peab aga kuuluma meie üldrahvusliste taotluste esirinda. G. Sergo ja Ko laevaühing on nüüd loonud selleks soodsed eeldused.

Tänuvärt nähe meie oludes on ka asjaolu, et G. Sergo ja Ko laevaühing moodustab suurete võtte, kes ei lähe välja juhuste järgi üksikutele „santsudele“, vaid ohverdab oma jõu ja võimed selleks, et haarata asja kogu tema ulatuses, kus sellisel korral on teadagi ees oodata nii hüvesid kui ka pahesid ja raskusi. Tõsised töömehed otsivadki sellist elu ja on omaga rahul. Ja rahul võib olla ka ühiskond, sest selline tegevus toob ühiskonnale kasu.

Toomarein.

Kalapüügilaevad uute külmutusvahenditega.

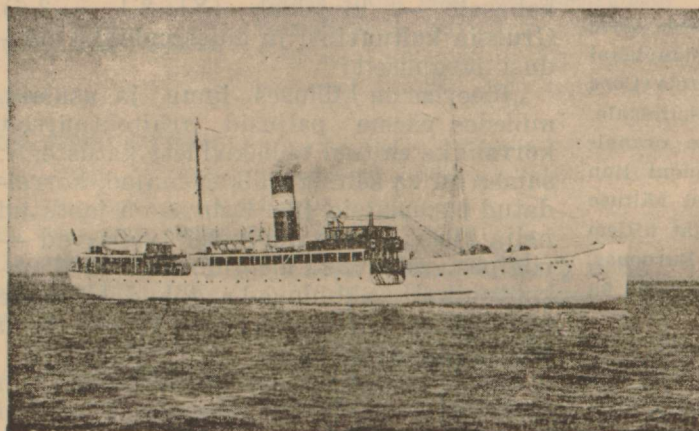
Lääne-Euroopas varustatakse moodsaid püügi-laevu uute külmutusaparatuuridega, millised võimaldavad asendada endist primitiivset kalade jääle asetamist kunstliku kuni —20° C ulatuva külmutamisega. See uus meetod on ristitud „madalkülmutusmetodiks“ ja selle peavoorus ei seisa mitte ainult selles, et ta võimaldab kalasaadusi märksa kauemini hoida värskes, vaid ka nende maitse parandamises. Kaldal fileedeks lõigatud ja hiljem külmutatud kalad ei suutvat võistelda maitsele nendega.

Madalkülmutusaparatuuridega varustatud püügilaevad saavad teha endisest palju pikemaid reise ning ettevõtte tasuvus suureneb tunduvalt, kuna saadakse külastada kaugeid, seni kättesaamatuid püügikohti. Norralastel ja sakslastel valmivad uued moodsad kalalaevad, millised juba rakendatakse lähemas tulevikus tööle.

Hea tubakasaak Kreekas.

Tänavune Kreeka tubakasaak kujuneb kvaliteedilt üle ootuste heaks. Põua ilmde tagajärjel kogusaak ei ületa siiski möödunud aasta saaki, kuigi külvipinda oli tänavu suurendatud 10% võrra. Kreeka tubaka hea kvaliteet tohiks rõõmustada ka meie tubakatarvitajaid, sest Kreekast oleme igal aastal keskmiselt 300 tuh. krooni eest tubakat sisse toonud.

G. Sergo — A/L „Aegna“

Nii

sai ta

miljonäriks

Kuidas saada miljonäriks? Millist arstimit on selleks vaja? Ja kas ongi sellist arstimit?

On ja nimelt järgmises koosseisus:

„...3 supilusika täit õnne,

Veidi isiklikku šarmi,

1 teelusika täis vaimuandeid,

50 tilka endausaldust,

¼ liitrit optimismi.

See kõik hästi segada 50 kilo raudse hoolsusega.

Selle retsepti on koostanud ameerika ajakirjanik E. A. Jameson ja avaldas oma raamatus „Miljonid mittemillestki“, milles ta kirjeldab 27 miljonäri miljonite saamislugusid.

Allpool toome mõned miljonite saamislood, valides välja mitte just kõige suuremaid miljonäre.

Tomas Cooc oli baptistide rändjutlustaja. Ta propageeris karskust, pidades alkoholivastaseid kõnesid kord ühes, kord teises kohas. Olles osav kõnemees, kasvas tema populaarsus. Esimesena andis ta Inglismaal välja laste „Magasini“, mis pühendatud võitlusele alkoholiga. Kord juhtus ta viibima Leicesteris ühel karsklaste koosolekul, kus raudteeühingu esimees pidas kõne oma pioneeritegevusest uue liiklemisvahendi alal.

„Imelik mees, see raudteeühingu esimees,“ mõtles Cooc. „Kuipalju tal on tahtejõudu, et maadelda oma raudruuna pärast esiteks valitsusega, kes ei tahtnud lubada ehitada teid... siis kanalite, posthobuste ja -jaamade omanikega... Ta investeeris suured rahad rööbastesse, jaamadesse, vagunitesse, aga inimesed reisivad siiski meeeldi postitöödadega, kuna on odavam...“

Järgmisel hommikul Cooc istus oja kaldal ja mõtiskles. Korraliku inglasena ta luges ka ajalehte, kus juhuslikult leidis raudteeühingu aastaaruanne, millest nähtus vaid kahju, aina kahju... igas rongis vaid kümnekond reisiijat. Neil oli õigus, kes ennustasid raudtee pankrotteerumist: kellele teeb lõbu maksta 10 šillingit sõiduraha, millise hinnaga võib sõita kolmekesi!

Tommi mõtiskles edasi. Raudtee on mõeldud ju massideveoks. Miks ei veeta ühes rongis 100 reisiijat, võttes igaühelt üks šilling selle asemel, et vedada 10 reisiijat, võttes igaühelt 10 šillingit?

Ja Tommi hakkas tegutsema. Ta kogus 500 mõtteosalist baptisti ja soovitas neil korraldada huvireisi raudteel hinnaga 13 šillingit näo pealt. Ettepanek võeti vastu vaimustusega. Tommi läks raudteedirektori juure ja küsis: „Kui palju võtate 500 reisiija pealt sinna ja tagasi?“

„Ma teid, härra Cooc, küll ei tunne,“ vastas direktor. „Kuid kui teil tõesti on 500 reisiijat ühes rongis, siis see teeb välja 500 piletit sinna ja tagasi... Olen nõus! Üks šilling sinna ja üks šilling tagasi!“

Leping oli sõlmitud. Kindlaksmääratud päeval ilmus muusika saatel 570-pealine huvireisi-jatesalk jaama. Rongi eesotsas sammus Tomas Cooc oma naisega. See oli maailma esimene huvireis.

Esimesele huvireisile järgnesid teised. Cooc koostas ja andis välja esimese „Sõiduplaani Londoni ja Liverpooli raudteel“. Seejärele Cooc korraldas huvireisi välismaale — Sotimaale. Aegamööda Cooc arenes massireisijate organiseerimise eriteadlaseks. 1851. a. Londoni linn andis Coocile Hyde-Pargis korraldatud näituse puhuks transpordi ainuõiguse. Viis aastat hiljem Cooc algas koraldama gruppide-reise Euroopas. Ja mõni aasta hiljem korraldas ta reise juba ka teistesse maailmajagudesse.

Cooc avab oma kontori osakondi igas maailma tähtsamas keskuses. Sures 84-aastase raudteelise 1892. a. Cooc jättis järele hiigelvaranduse ja väärika nime ning ettevõtte.

Kartaliinia ja selle hukk

Lugejad võivad arvata: kõne on Kartagost, mille hävitasid roomlased... Ei; Kartaliinia, küll hiljem uue nime all, oli riike, kes oma muistse iseseisvuse saavutas tagasi ning kaotas selle varsti taas alles meie päevil, 18 aastat tagasi. Kuna Eestis tolle riigi minevikust ja ta vabadussõjast vähe teatakse, see aga on huvitav ja õpetlik, siis järgnevalt avaldame kokkuvõtte meie kaastöölise jutuajamisest hr. agronoom A. K a l a m e h e g a, kes, viibides praegu Tallinnas, on aastaid veetnud muistse Kartaliinia maalal ja kes ise on kaasa elanud ta uuestisünni ning taashukkumise.

Kartaliiniaks, ka Sakartvelo'ks hüüdsid vanasti ta elanikud ise — pärastist G r u s i a t ehk Georgiat, kuna samal ajal mujal tunti teda üldiselt Ibeeria nime all. Armeenlased tarvitasid tema kohta Vras-tan'i, pärslased Gurdžistan'i nime.

Oma praegusesse asukohta Taga-Kaukasuse Kura-, Riioni-, ja Zozohi jõgede basseini piirkonda tänapäeval grusiinlastena tuntud rahvas olevat rännanud rohkem kui 700 a. enne Kristust lõuna-edelast. Seda võivat otsustada Väike-Aasia geograafiliste nomenklatuuride, Vani järve ääres leiduvate kiilutaoliste märkide järele, milised mõistetakse grusiini keelt oskajale, ja samuti ka Gruusia müütidele toetudes.

Algeliselt elasid grusiinlased mägede ja metsade vahelistes orgudes ja lagendikel mama-sahlide, pealikute juhtimisel. Kasvatati karja, hariti põldu, toodeti vaske ja valmistati sellest mitmesuguseid esemeid ning — kaubitseti, peamiselt assüürlaste ja foniiklastega. Kaubaartikleiks olid vask ja vasest esemed, nahad ja orjad.

Ajajooksul koonduti rohkem ühistesse keskustesse, ehitati asulaid, linnu ja kindlustati neid kaitsekantsidega.

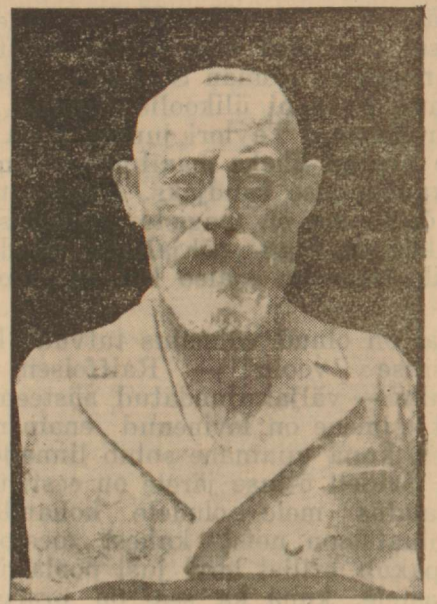
Peagi tõmbasid grusiinlased endile mitte üksi ligemate naabrite, vaid isegi kaugemate rahvaste tähelepanu; algasid sõjaretked grusiinlaste maale.

Võõraste rahvaste sõjaretked ja eriti Makedoonia Aleksandri väejuhtide kallale tung sundis Gruusia rahvaid ühinemisele. Kolmanda sajandi algul (enne Kristust) Mtsheti — „mama-sahlisi“ poegi kuulutas enese Gruusia valitsejaks, määras riigipiirid, korraldas maakohtade jaotuse ja piirid, võttis tarvitusele riigikeeleks grusiini keele, ühtlustas ja andis uusi seadusi ning koostas üldiseks tarvitamiseks grusiinkeelse „mehedruli“, kaks tähestikku, ühe nn. sõja- ja teise vaimuliku kirjanduse tähestiku. Sellest sai alguse hoogne arenemiskäik grusiinlaste kirjanduses, poeesias ja kunstis. Tänapäev on säilinud rohkesti muistseid grusiinkeelseid teoseid, muidugi vaid käsikirjalisi. Nimetada neist võiks juba enne-Kristuse-aegu kirjeldavat Gruusia valitseja Vahtangi käsikirja „Kartliuhovreba“ (Gruusia elu), kust ka selgub, et grusia rahvas on sündinud mitmest oma tõu eriharust — pärisgrusiinlastest, imeretiinidest, adžaaridest, guriilasist, laazidest, mingreelidest ja svaneetlasist.

Strabok — kaupmeeste ja ametnike jutustuste järele ja samuti isiklike vaatluste kohaselt — kirjeldab (XI: 3,1 — 3,6) Gruusia kultuurilisi ja ühiskondlikke omadusi järgmiselt:

„Ibeerias on külluses linnu ja asulaid, milledes näeme paljusid arhitektuuriselt korralikke ehitusi telliskividest katustega; samas on ka seltskondlikud majad, korraldatud turuplatsid jne. Rahvas on jaotatud nelja kihti: I-sse kuuluvad valitavad — riigipea, sõjaväe ülemjuhataja ja ülemkohtunik, II-se kuuluvad aadlikud, III-dasse põllumehed ja sõdurid, ning IV-sse muu töörahvas ja orjad.“

Oma ajaloolises arenemiskäigus on Gruusial olnud alatasa vaheldumas võidud kaotustega. Korduvalt on Gruusia lange-

NOJ ŽORDANIA

Gruusia kujuri Jakob Nikoladze töid (gips)

nud teiste rahvaste — pärslaste, türklaste, mongoolide, roomlaste, araablaste, venelaste j. t. ülevõimu alla ja maksnud makse, kaotanud oma inimesi, linnu ning varandusi, siis aga jälle ennast priiks võidelnud ja uuesti oma priiuse kaotanud.

Arvukad Gruusia sõjad ja igasugused vintsutused tekitasid sisemisi rahutusi ja viisid riigi valitsejaid meeleheittele. Viimaks kuningas Giorgia XI pakkus ise oma riiki Vene kaitse alla, milline mõte aga siiski ei teostunud enne, kui Vene keisri Aleksander I ajal, kes 12. sept. 1801 kirjutas Gruusia täielise Vene riigi külge liitumise manifestile alla. Gruusia kuningas Giorgia XI ise astus Vene riigi alamaks. Kuid kõik Gruusia vürstid sellise vabaduse kaotamisega ei leppinud. Maakondadest ruttu moodustusid vürstiriigikesed, kes asusid oma piiride kaitsmisele. Kuid puudus üksmeel ja venelaste ülivõim osutus siiski võimsaks: üksteise järele sõlmisid uued Gruusiast moodustatud riigikesed Venemaaga rahu. Nii 1856. a. Svaneetia, 1864. a. Abhaasia ja 1876. a. Batum ja Artviin. Tundus, et vana kultuurriik oli lõplikult kokku varisenud. Ometi ei olnud see nii, sest grusiinlastes elab edasi vabadustahe. Tõusid säärased mehed, nagu Noi (Noa) Žordania (nagu umb. nii grusiinlased ise hääldevad võõrsil Jordan'ina tuntud oma pärastise riigipea nime), Zereteli j. t., kes kasutasid ära soodse hetke Maailmasõja päevilt, mil Venemaal tekkis revolutsioon ja üldine segadus, ning toetudes algul sakslaste abile, vabastasidki umb. 3 milj. elanikuga Gruusia peaaegu ilma võitluseta Vene sõjaväest. Sotsiaaldemokraatide (kellede hulgast oli Gruusia saatnud juba Vene riigiduumasse rea silmapaistvaid mehi), sotsiaalföderalistide ja rahvusdemokraatide, nii siis 3 erakonna poolt asutatud rahvsnõukogu teostas mitu radikaalset reformi ja kuulutas Gruusia 26. V 1918 iseseisvaks, leides nüüd selleks toetust ka inglaisilt. Maikuul 1920. a. loobus N.-Vene ise Gruusiast. Kuid inglaste tagasitõmbumise järele, kelle mõjul Gruusiat ei võetud ka Rahvasteliitu, muutsid venelased oma otsuse ning tungisid uuesti Gruusiasse. Tuli-selt astusid grusiinlased N.-Vene vägedele vastu. Algas sõda, milles Gruusia jäi alla: küll paljastati kindralstaabis hiiglaslik äraandja ja salakuulaja — kindralstaabi ehitusoskonna ülem, vene soost N. V. Ivanov ja endine Vene kindralstaabi ohvitser V. A. Goh (Hoch?) ning hukati mõlemad 20. veebr. hommikul, kuid juba 5 päeva hiljem oli kogu maa vastase valduses. 1924. a. toimus Gruusias kommunistlikule võimule vastuhakk, suruti aga veriselt maha ja nii kannab Gruusia nüüd nõukogude vabariigi nime SSSR'is.

Huvitav on, et praegune N.-Vene kõivõimsam mees Stalin (end. nimega Vissarion Džugašvili) on grusiinlane.

Rõigest kõigile

Aednike keskel.

Eesti Aianduse ja Mesinduse Keskseksi 3. suvipäeval, millest võttis osa üle 150 aednikumehiniku, refereeris aednike ettevalmistamisest ja järeelkasvust esimesena dr. agr. A. Simon, kes muuhulgas tõstis üles küsimuse, kas naine kõlbab aedniku kutsealale, ja leidis, et ainult teatavatel aladel, nagu kodukaunistamine ja lilleaiandus, võivad naised tegutseda suure eduga. Aednike ettevalmistuse suhtes arvas referent, et see ei seisa meil vajalisel kõrgusel. Kehtiv kord võimaldab juba 20-aastaselt noorukil saada aiandusmeistriks: õige vanus aga selle kutse saamisel peaks olema 24—25 a., mis on tarviline selleks, et meister suudaks tarvilise eduga juhtida temale usaldatud aianduskäitist.

Dr. A. Simon avaldas ka lõpuks soovi, et kõik kutselised aednikud, kes pärast praktikaega tahavad sooritada meistri-eksameid, peaksid läbi tegema ühesemestri-kursuse vastava õppeasutuse juures ja et üldiselt aiandus-mesindustegevusse valmistataks ette rohkem koolide kui käitiste ja tööstuste kaudu.

Jaapani võid Saksamaale.

„Svenska Dagbladet“ teatel on selgunud mõningaid üksikasju uuest Saksa-Jaapani vahelisest kaubalepingust, mille kohaselt Saksamaa hakkab

Vene seltside elust Tartus.

Meile kirjutatakse:

Lahkhelid ja ebamajanduslikkused endiselt iseloomustavad meie vene seltskondlikku elu. Viimasel ajal on annud eriti rohket kõneainet suure varandusega vene seltside tegevus Tartus. Vene Heategev Selts evib linnas kaks kinnisvara umbes 50.000 kr. väärtuses, mis annavad sissetulekut kr. 400 kuus, evib ka suurema raamatukogu, kuid liikmeid on tal kõigest 35. Selts uusi liikmeid ei näi vastu võtta tahtvat, arutab ju sellekohaseid palveid nüüd peakoosolek ainult üks kord aastas. Ettekandeid, etendusi ega piduõhtuid ta ei korralda. Raamatukogu, mille kaudu võiks teha suurt rahvuslikku kasvatustööd, järjekindlalt tellivat ja serveerivat Nõukogude-Vene kirjandust.

On olemas ka Vene vaeste ja põgenikkude abistamise selts Tartus. Sellel samuti on linnas kaks kinnisvara, umbes 20.000 kr. väärtuses, ja liikmeid kõigest 13. Nende seltside tegevust juhivad ühed ja samad isikud. Kuidas kasutatakse varandust, kuidas ja milleks jaotatakse sissetulekuid, miks pidurdatakse liikmete vastuvõtmist, see on teadmata.

Samas vaimus töötas Tartus ka Vene Hariduse Selts, kelle lahkumisel Vanemuises korraldati „Peterburgi õhtu“, mille sissetulek oli kr. 2.000, kuid puhast ei jäänud midagi. Peale ümbervalimist hakkas Hariduse Selts arendama energilist tegevust, koondades enda ümber 250 liiget ja, kuigi seltsil puuduvad kinnisvarad ja majanduslik seisukord pigistab, võib loota, et see aja jooksul kasvab tugevaks ja tõeliselt vene kultuur-rahvuslikuks organisatsiooniks.

A. A.

Jaapanit varustama raskete masinate ja laskemoonaga, ostes omalt poolt Jaapanist kalakonserve ja muid elustarveid, viimaste hulgas arvatakse, kuna Jaapani valitsus arendab praegu oma piimamajandust ja piimatoodete väljaveo võimalusi era-kordsete vahendite abil.

Marutõvest.

Kuna marutaudi juhtumeid esineb meil järjekindlalt ja tihtilugu laialdasel piirkonnad on kuulutatud marutaudi-kahtlaseks, siis ei ole ülearune meenutada, mida tuleks ette võtta marutõbise või marutõbisena näiva looma hammustamise puhul.

Marutõbi nakatab inimest või looma vaid siis, kui marutõves haige neid hammustab. Haigus võib ilmuda paari nädala või isegi aasta pärast. Umbes nädal enne haiguse ilmnemist on juba nakatatud looma sülg mürgine ja puremine kardetav. Seepärast tuleb kohe peale puremise juhtu haige või haigena vaid näiv loom kinni panna ja juhusest teatada loomaarstile või politseile.

Haavade ravimine rohtudega ei anna mainimisväärsed tagajärgi. Ainus vastuvahend on kaitsesüstimine. Arsti sellekohasel otsusel tuleb puretut isikul kohe Tartu Pasteuri Instituuti sõita, ja tähtis on seda teha kohe esimeste päevade jooksul. Kui marutõve tunnused on juba ilmnunud, siis on ravi hilinenud ja inimene sureb 3—6 päeva jooksul.

Erikursused raadiotelegrafistidele ja raadioamatööridele

vastava kutse omandamiseks korraldab NMKü Eratööstusõpilastekooli juures.

Kursused algavad esmaspäeval, 2. oktoobril kell 7 õhtul NMKÜ ruumes, Tallinnas, Lai tn. 1.

Kursused valmistavad ette raadiotelegrafiste ning eriteadlasi „Posti-Telegraafi-Telefoni-Raadio“ seaduse (RT nr. 24 — 1930, nr. 61 — 1934) ette nähtud raadiotelegrafisti kutse ja raadioamatööri õiguste omandamiseks.

Kursused kestavad umbes 6—7 kuud. Tasu terve kursuse eest on 6 kr.

Kongresse.

23. aug. — 19. septembrini toimub Buenos-Aires'es maleolümpia. Sellest võtavad osa 41 riiki, nende hulgas ka Eesti oma meeskonnaga: Keres, Raud, Schmidt, Friedemann ja Türn.

19. sept. algab FIDE ülemaailmne kongress Buenos-Aires'es. Arutusel male individuaalsete võistluste korraldamine.

22.—24 sept. peetakse VI Eesti keemikute päev ja EKS-i 20. a. juubelit.

24. sept. — 1. okt. on XIX rahvusvaheline tööstuskeemia kongress Varssavis.

4. oktoobril ülemaailmne loomakaitsepäev.

Selgusetus ühe matši suhtes.

1938/39. a. meistrivõistlused liiduklassi jalgpallis on lõppenud ja ka mitte lõppenud. On selgunud meister ja on selgunud liiduklassist väljalangead, kuid täpset paremusjärjestust teiste suhtes ei saa vareminki koostada, kui selgub seni pldamata TJK-Tervise matši saatus, kirjutab „Eesti Spordileht“.

Kinnitati uusi ehitusprojekte.

Kinnitati järgmised uued ehitusprojektid Tallinnas:

Vassili Oruteri projekt kivist autokuuri ehitamiseks Kivimurru tän. 21.

Otilie Straussi projekt kivist kõrvalhoone ehitamiseks Kristiine tän. 16.

Linda Waltheri projekt eesaia püstitamiseks Tondi tän. 40.

Ervin ja Aleksander Kuusede neljakordse puumaja ehitamine Paldiski mnt. 24.

Kindl.-aktsiaselts „Eesti-Lloyd“ projekt kivist viiekordse elumaja ehitamiseks Narva mnt 10.

Kindlust.-aktsiaselts „Eesti-Lloyd“ projekt puust kahekordse elumaja lammutamiseks Narva mnt. 10.

Väliseestlaste maja ehitamisele.

Välis-Eesti kongressil otsustati püstitada Tallinnas suurem väliseestlaste maja, milles oleks hotell, lugemistoad ja vajalised ruumid Välis-Eesti Ühingule.

„Välis-Eesti“ andmeil on nüüd eeltähendatud maja osatüüpi põhiplaanid Välis-Eesti Ühingu üldjoontes koostatud ja varsti võib alata juba osatüüpe müük kodu- ja väliseestlaste hulgas.

Greeka-katoliku kirikunoored organiseerimisele.

Kuressaares peetud üleriigilise greeka-katoliku (apostliku-õigeusu) noortejuhitide koosolekul on otsustatud teha metropoliidile ettepanek, et iga koguduse juure asutatakse pühapäevakool ja noortering ja et kutsutaks ellu kirikunoorte oma ajakiri.

Piibel uues tõlkes 1940. a.

Meie piibli 200-a. juubeliaastaks — 1939. — pidi uus eestikeelne piibel uues tõlkes olema juba müügil. Müügil on aga praegu ainult Uus Testament, mis ilmus trükist 1938. a. Lõplikult loodetakse tõlkimisega valmis saada alles 1940. a.

Huvitav, et piibliselts on oma asutamist saadik, 1804. a. enam kui 498 milj. eks. pühakirja laiali lootanud. 125 aasta jooksul on meil Eestis seltsi poolt levitatud eesti keeles 79.910 Piiblit, 228.089 Uut Testamenti ja 248.193 üksikut pühakirja osa. kokku 556.192 eks. Mõõdunud aastal levitati Eestis 2207 Piiblit, 4134 Uut Testamenti ja 94.893 üksikut osa, kokku 101.054 eks.

Millal leiutati fotoaparaat?

Fotograafia leiutajaks peetakse mitut isikut, nende hulgas koguni geniaalset maalikunstnikku Leonardo da Vincit.

Ometi „ametlikult“ peetakse fotoaparaadi leiutusaastaks 1839., mil Pariisi Teaduste Akadeemias Daguerre'i leiutust selgitati. Nagu ikka, nii ka fotograafia leiutamine toimus juhuse tõttu, tänu joodhõbedaplaadi paigutamisele elavhõbeda lähedusse. Prantsuse riik maksis Daguerre'ile eluaegset pensioni 6000 franki aastas.

Eestis ilmus esimene fotokunsti õpperaamat 1898. a., autoriks Andres Kuusk.

Tartu firma H. Berg ostis Tallinnas tööstuse.

Tartu firma H. Berg on ostnud Tallinnas Nunne tän. asuva A. Targama kummi-, metalltemplite- ja mehaanikatööstuse.

Koduköök

Rabarberisupp.

(Mittemagus.)

1 ltr vett, 250—300 gr rabarberit, ½ kl hapukoort, 2—3 keedetud muna, 50 gr rohelist salatit tilli, soola.

Rabarberivarred lõhestada neljaks ja lõigata 2 sm pikkusteks tükkideks, katta külma veega ja tarvilise soolaga keeta pehmeks ja jahutada. Tüll ja salat raiuda, segada juure. Valada liuda üle munakuupide ja koorre. 2—3 inimesele.

Värske porganditoit.

200 gr porgandeid, 100 gr rabarberit, 2—3 tl suhkrut, 1 spl hapukoort, vajalised riivsaia, peent pipart, tilli.

Toores porgand riivida jämedal riivil, rabarber riivida peenel riivil, nii et mahl eralduks. Saadud mahl hõõruda suhkrule, hapukoore, peenepira ja pisut soolaga. Segada riivitud porgandiga. Lisandada niipalju riivsaia, et tekkinud vedelikku kokku koguks. Peent tilli riputada üle enne serveerimist.

Värske vaarika magustoit.

2 kl vaarikaid, 2 spl suhkrut, 1½ spl kamajahu, 1 spl vett.

Vaagnale riputada kord kamajahu, selle peale kord vaarikaid, mida kahvliga vähe suruda. Jälle kord suhkrut, siis kamajahu jne., kuni ained kõik kasutatud. Viimse marjakra peale pritsida 1—2 spl vett ja selle peale veel kord suhkrut. Lasta esista üks tund külmas kohas. Serveerida piimaga 2—3 inimesele.

Therese Witismann.

Tomatisupp.

250—300 gr tomateid, 1 ltr hapupiima, ½ kl hapukoort, 2 värsket kurki, 1 spl peent tilli ja murulauku, veidi riivitud sibulat. Soola.

Masindatud tomatid surutakse läbi sõela, samast lastakse läbi ka hapupiim. Klopitakse koorre- ja tarviliku soolaga läbi, segatakse ribadeks peenedatud kurgid, ratutud till ja murulauk. Serveerida poole tunni pärast hästi külmade võileivadega.

Värske porgandisupp.

200 gr porgandeid, 150 gr kohupiima, 1 ltr vett või läbiaetud piima, 3 spl hapukoort, 1—2 munakollast, 1 spl peent tilli 1 kimp rediseid, soola, peent pipart.

Ravitaimede kalender

(Algus eelmises numbris.)

Septembris kogutakse:

Kirburohi, harilik, korjatatakse kogu taim. Mahla ja värsked lõmast. lehti tarvit. mädanevate haavade ja nahahaudumise vastu. Teed tarvit. rinnahaiguste, kollatõve, reuma ja veetõve vastu. Kirburohi, mõru — korjat. kogu taim. Keedis ja tee ravib igasugust verejooksu, külmetust, kollatõbe, jooksvat. Koirohi — korjat. latvu ja lehti (kohe kuivatada). Keedis (5 gr 1 kl vee kohta, 1 spl iga kahe tunni tagant) aitab seedimishäirete, krampliku oksendamise, kroonilise lümfangüüria paistetuse ja maat-usside ning täide vastu. Pulber mõjub samuti (½ gr korraga, 2—3 k. päevas). Hoiduda liialdamast tarvitamisega! Käpad — korjat. noori, valkjaid juuri kohe pärast taimede õitsemist või hilissügisel. On vastumürgiks kangetele mürgidele, aitab kõhulahtisuse, maokatarri vastu. Moonipead — seemneist valmist. mooniõli ja noortest peadest oopiumi. Maarjalepp — kogut. õitseajal. Teed tarvit. kopsu-, maksa- ja kurguhaiguste puhul. Keedis veega segatult on hea paiseile. Mesikas, kollane — korjat. õitsvaid latvu. Ülihea paiset, mädahaavade, ka jooksva vastu. Näär, harilik — korjat. juuri. Tee (15 gr 1/3 l v., 1 t. tagant 1 spl.) mõjub hästi veetõve, jooksva, kõha vastu, ajab higile, puhastab neere ja põit. Pulber (1 gr paar k. päevas) mõjub hästi kõhulimasuse vastu. Mustikad — korjat. lehti ja marju. Tee ja keedis on ülihea ravim kõhulahtisuse vastu, tähtis eriti imikutele Ekstrakt on hea nahahaiguste puhul.

Lill pudelis — nii näevad välja moodsed lõhnaõlipudelikud.

Uusi leiutusi

Patendiseaduse põhjal on antud patendid järgmistele leiutustele peale:

Verner Nolcken, Nõmmel: „Talitusviis matide ja voodrite valmistamiseks vanadest tarvituselt võetud auto väliskummidest“. Dr. Wilhelm Hofer, Viljandist: „Talitusviis ballastainetest vaba, ekstraktsioonainete poolest kontsentreeritud kolloidse männiekstrakti valmistamiseks“. Jakob Ruuder, Tallinnast: „Automaatne pöörsild“. Ferdinand Mathiesen, Haapsalust: „Jalgratta pakiraam“. Andreas Einberg, Tallinnast: „Turbamasina kere“. Vassili Kolk, Muhu-Hellamaa vallast: „õhukeskkütte kaloriifer“. Julius Suur, Võhma alevist: „Liikuvale alusele ehitatud, mehhaanilisel jõul töötav, alusturba purustamise ja pallidesse pressimise seadeldis“.

Ins. Reinhold Pulst, Pärnust: „Pöörlevate ketastega traadivaltis neljakandilise või soonelise traadi tõmbamiseks“. Paul Laamann, Tartust: „Numbrimäng“. Helmut Masing, Sõmeru vallast: „Kaelkoogud“. A.-s. šokolaadi- ja komvekitööstus „Kave“, Tallinnast: „Talitusviis ja seadis šokolaadist või säärastest söödavatest massidest täis- või õõnsate kehade, eriti loomutruult järelejätatud eratasas või lõhestatud pealispinnaga esemete valmistamiseks“. Georg Metzler, Nõmmel: „Seadeldis purunenud heliplaatide parandamiseks või mängukõlblikuks tegemiseks“. Aleksander-Friedrich Parvei, Põltsamaalt: „Harja harjaste tugi“. Aktsiaselts Volta tehased, Tallinnast: „Tiibratasump“. Josef Herbrich, Petserist: „Pesumasin“. Alfred Hainas ja Rudolf Reinumägi, Tallinnast: „Aurutekitaja“. Aleksander Kaskneem, Tallinnast: „Tõukeisk“. Villem Tikk, Tallinnast: „Talitusviis kummitalla ühendamiseks nahaga jalanõude juures“. Eesti mehhaanilise puutööstuse aktsiaselts A. M. Luther, Tallinnast: „Kokkupandav paat“. Ins. Aleksander Saidelson ja ins. Nikolai Snitkin, Tallinnast: „Menetlus ja seade aspiratsiooni (õhu sissehingamise) kergendamiseks gaasimaski kasutamisel“.

New Yorgis patenteeris leidur L. Devan uude hammasteta hammasratta, millise peavoorus seisab vaikses ja ühtlases jõulekandes. Leiutus on rajatud kahe magnetiseeritud terasvõlli tarvitamisele, mis muudab ta eriti kohaseks kinoparaatidele jne., kus kärata töötamine vajalik.

„Briggs Manufacturing Co“, juhtiv autošassii vabrik Ameerikas teatab uude plastilise ja läbiipaistva aine patenteerimisest, milline ristiti „steelplastiks“. Sellest eriti vastupidavast aineast tahetakse tulevikus valmistada läbipaistvaid autokeresid, kuullaagreid, tsilindreid, transmisse, rattaid, ventilaatoreid jne. Mis puutub uue aine koosseisu, siis ei koosne ta mitte kahest kihist, vaid on ühtlane puukiudu sisaldav substants, mida saab ilma gruntimata emailvärviga katta.

„General Motors Corporation“ demonstreeris augusti algul uudset autoklaasi, millisega nüüdsest peale varustatakse kõik selle vabriku 1940. a. automudelid. Siin on tegemist kahe klaaskihiga, millised ühendatud uude plastilise kihiga. Erilise lihvimise ja poleerimisviisi abil on kõrvaldatud valguskiirte lainekujuline murdumine, mis oli eriti tülikas endiste autoklaaside juures. Uue klaasi tarvitusele võtmisega on suudetud parandada nägevust 62% ja sügavustervust 81% võrra. Kui sinna juure arvata ka selle

uue klaasi purunematu, siis muutub sellise klaasi taga autojuhtimine märksa ohutumaks.

Patendinõutamisi.

Patendiametile on esitatud patendinõutamised järgmistele leiutustele peale:

Peeter Koorits, Tallinnast: „Kaitse benziini, piirituse ja sääraste ainet hoiunõudele plahvatuse ärahoidmiseks“. Markus Univer, Pärnust: „Jagamissirkel nurga jagamiseks kolmeks ja viieks võrdseks osaks“. Dipl. ins. O. Uritam, Tallinnast: „Aed- ja juurvilja õilis konserveerimise viis“. Viktor Päss, Tallinnast: „Valgust polariseerivate kihtide valmistamisviis“. Mag. chem. Hugo Raudsepp, Tallinnast: „Talitusviis väikeste gaasihulkade määramiseks õhus“. Endel Kalvik, Tallinnast: „Kraavide ja muldkehade põiklõigete mõõtja“. Ins. Eugen Vassiljev, Tallinnast: „Gaasikaitsevarjend ja menetlus selle sisseseadmiseks“. Voldemar-Nikolai Kits, Helsingist: „Talitusviis konserve sisaldavate konservikarpide soojendamiseks“. Richard Vasard, Tallinnast: „Löögitööriist, mille löögijandja töötab kesktelje ümber liikuvate löögikehade abil“. August Sepp, Nõo vallast: „Kombineeritud lüpsiseadeldis“. O.-ü. „Delta“, Tallinnast: „Gaasitorbik“. Ferdinand Lõhmus, Hugo Lõhmus ja Leonhard Lõhmus, Rakverest: „Vakukülvikast kultivaatori juure“. Voldemar Loo, Nõmmel: „Elektri-kammkuivataja juuste kuivatamiseks“ ja „Vahetatava kantsaplekiga puitkants kingadele“. Jüri Lodo, Tartust: „Arvutusraam“. Johannes Kaarma, Pärnust: „Kastekannu pihusti“. Artur Erilas, Tallinnast: „Ajanäitaja ketas-numbrilaud“. Ins. Nikolai Snitkin, Tallinnast, ja ins. Eugen Vassiljev, Tallinnast: „Menetlus vedelate piimasaaduste alahoidmiseks loomulikus olekus“. Jaan Pärnpuu, Karuse vallast: „Auto tasakaalu näitaja“. Heinrich-Ernst Urbel, Viljandist: „Umbrohukitkur“. August Elmelo, Tartust: „Talitusviis kuivade likööri-ekstraktide valmistamiseks toormajandusest“. Dipl.-ins. Henn Mennig, Tallinnast: „Suusk“. Karl Luha, Tartust: „Revolvriraud laskmiseks sportpüssi padrunitega“. Cornelius Laviste, Tallinnast: „Roost ja roosarnastest kõrstaimeid kiudaine (tselluloosi) valmistamisviis“. Alfred Haines ja Rudolf Reinumägi, Tallinnast: „Ujumis- ja päästekrae“. Rudolf Reinumägi, Tallinnast: „Piibutubaka pakkimisviis“. Usaldusühing W. Lampe & Co., Tallinnast: „Talitusviis siltide, plakatite ja teiste reklaamtrükitoodete valmistamiseks“. Henry Winkler, Tallinnast: „Talitusviis pressaine valmistamiseks kunstvaigust“. Jaan Laidna, Tallinnast: „Hüdrauline juhtimiseseadeldis jõuvankritele ja teistele liiklemisvahenditele ning masinatele“. Peeter Timm, Paides, „Stratiiv“. Anton Feldmann, Tallinnast: „Elektrikarjane“. Herman Graf, Nõmmel: „Talitusviis oksüüdi sisaldavate ühendite saamiseks metallsooladest külmalteel“. Juhan Siplane, Pärnust: „Seadeldis jalgratta käepideme kinnitamiseks juhttrauale“. Nikolai Snitkin ja Jüri Valdmets, Tallinnast: „Hermeetiline kork“. Ferdinand Lõhmus, Rakverest: „Põhjakohendajaga varustatud ader“. Elmar Siidam, Tallinnast: „Seadis kahe vedelaine temperatuuride vastastikkuseks üleandmiseks“.

Ainuõiguslikke kaubamärke:

Järgmistele kaubamärkide ainuõiguslikuks tarvitamiseks on Patendiamet annud tunnistuse: „Pa-Mu“ A.-s. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduse ühing „Ephag“, Tallinnas. „Kuld Narmas“. Sigari- ja tubakatehas Kubana V. Leinbok, Tallinnas. Kaubad: Tubaaksaadused. „Ahmed“. Sigari- ja tubakatehas Kubana, V. Leinbok, Tallinnas. Kaubad: Tubaaksaadused. „Soolo“. Sigari- ja tubakatehas Kubana, V. Leinbok, Tallinnas. Kaubad: Tubakasaadused. „Kotkas“. Tartu Seebi- ja Soodavabrik „A. Frederking“, Tartus. „Bismusol“. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduseühing „Ephag“, Tallinnas.

„Uno“. Taimenovil- ja õlidetehas „Olivia“, K. Detert, Tallinnas. Kaubad: Kunstvõi. „Vartoinin“. A.-s. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduse ühing „Ephag“, Tallinnas. Kaubad: Arstirohud, keemilised tooted arstlikuks ja teravishoidlikuks otstarbeks, farmatseutilised droogid ja preparaadid. „Turist“. Eesti Tarvitajate Keskuhisus, Tallinnas. Kaubad: Kohvrid, koolirantsid ja reiskotid. „Pigmentol“, A.-s. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduseühing „Ephag“, Tallinnas. Kaubad: Arstirohud, keemilised tooted jne. Nimetu märk (joon.). Riidetööstus „Kudur“, vennad Besprvsanny & Ko., Tallinnas. Kaubad: Kunstsiidiriie kangas ja villane riie kangas. „Vatonol“. A.-s. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduseühing „Ephag“, Tallinnas. Kaubad: Arstirohud, keemilised tooted jne. „Citosein“. A.-s. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduseühing „Ephag“, Tallinnas. Kaubad: Arstirohud, keemilised tooted jne. „Reform“. Joh. Lorupi Klaasivabrik, Tallinnas. Kaubad: Klaaspurgid. „Ekalin“. A.-s. Eestimaa Apteegi- ja Rohukaubanduse ühing „Ephag“, Tallinnas. Kaubad: Arstirohud, keemilised tooted jne.

Potiseppemeister
Juhan Pirn
60-aastane

Sünd. 10. sept. 1879. a. Tartumaal Jõgeva vald talurentniku pojana. Savitööd hakkas õppima kodukohas vennad Tiimannide savitööstuses. Õppeaeg kestis 1892.—1897. a. Olles töötanud Jõgeval 13 aastat, siirdus ta 1910. a. Tartu, kus töötas mitmes savitööstuses. Hiljem töötas Tallinnas, Võrus, Valgas ja Viljandis ning mitmel pool maal. 1919. a. kutsuti Paidesse savitööstuse meistriks, millisel kohal töötas 2 a., avades siis Paides iseseisva savitööstuse. Paides siirdus Pirn 1924. a. Viljandisse, kus töötas algul savitööstuse rentnikuna. 1930. a. asutas ta endale iseseisva savitööstuse, mis töötab elektrijõul, ning valmistab igasuguseid savinõusid ja ka värvilisi ahjupotte. Tema tööstuse saadusi on hinnatud Viljandi Põllumeeste Seltsi juubelinäitusel 1934. a. suure hõbeaurahaga ning 1938. a. kuldaurahaga. Samuti on tööstuse saadused tunnustamist leidnud väljaspool kodulinna, olles hinnatud Tallinnas Põllumajanduse näitusel 1938. a. suure hõbeaurahaga ning 1939. a. Tallinnas Käsitöö näitusel 2. auhinnaga.

J. Pirn on registreeritud 22. juunil 1936. a. Viljandi Töösukusametis meistriks ning on tegutsenud mitu aastat Viljandi Töösukusameti eksamikomisjoni liikmena. Oma kutsetöö kõrval töötab meister Pirn mitme seltskondlikes organisatsioonides.

Apteegid ostavad sügisel järgmist arstirohu-taimi.

Järg eelmisest numbrist.

Islandisammal kogutakse sügisel täiesti kuiva ilmaga ja puhastatakse hoolikalt alumistest, pruuniks muutunud osadest. Hind ? Kalmusejuurikas kogutakse varakevadel või hilissügisel. Enne kuivatamist eemaldatakse juurikalt peened juured ja lehejäänused. 1 kg hind kr. 0.40. Kibuvitsamarjad, valminud, punased, kogutakse sügisel, vabastatakse seemnetest ja kuivatatakse. 1 kg hind kr. 1.25—1.50, seemnega aga kr. 0.40—0.50. Koirohi kogutakse juulis ja augustis. Võetakse õitseva taime ülemised osad ja kuivatatakse varjulises kohas. Alumised jämedamad puitunud varreosad eemaldatakse. 1 kg hind kr. 0.30—0.40. Kõõmned külvatakse augustikuul. Saaki annab teisel aastal. Hind 1 kg eest kr. 0.60—0.70. Lükopodium. Kollased on roomavad, mitmeaastased taimed igiroheliste nõelataoliste või soomusjate lehtedega. Väävelkollased pead korjatakse augusti- või septembrikuul, kuivatatakse paberi peal päikesepaistel ja sõelutakse eosed (spoorid) läbi tiheda jõhvsoela. Hind 1 kg eest kr. 4.50—5.—. Maavitsavarred. Kogutakse ühe- ja kaheaastaste taimede varred sügisel, peale lehtede langemist ja kuivatatakse. Moonipead ja seemned. Kogutakse hilissüvel ja sügisel täiesti valminud pead, milles seemned (haliid) juba lahtiselt leiduvad. Seemned eraldatakse peadest ja mõlemad kuivatatakse lahus. Hind? Mustikad. Valminud, kuiva ilmaga korjatud marjad kuivatatakse alul mõni päev päikesepaistes ja siis varjulises, soojas kohas. Hind 1 kg eest kr. 1.80—2.—. Naistepunalehed. Juulikuust kuni septembrini kogutakse õitseva taime maapealsed osad ja kuivatatakse õhu käes varjulises kohas. Peale kuivatamist eemaldatakse jämedamad varred. Hind? Palukalehed kogutakse septembris (õied aga õitseaial, mai- ja juunikuul). Kuivatatakse varjulises tolmuvabas kohas mitte kõrgel soojusel. Hind?

Tellimise hind:

1. kuuks kr. —.60
6. kuuks „ 3.30
aastaks „ 6.—

Pea- ja vastutav toimetaja A. RANDALU; väljaandja H. TANRE.

Toimetuse ja talitus: Tallinn, Narva maantee 4, „Väljavaade“. Toimetuse kōnetunnid kl. 10—12 e. l. Talitus avatud kl. 9—5 p. l. Telefonid: talitusel 312-52; toimetusel 303-35, kl. 5—8 õhtul 446-52; väljaandjal 301-88. Tarvitamata käsikirjad säilitatakse ühe kuuni; tagasi saadetakse vastava postitatu korras. Kuulutuste koha valikut ei kindlustata.

Kuulutuste hind:

esiküljel ja tekstis 12 snt.
ja kuulutusküljel 5 „
mm ühel veerul.

Tähelepanuks!

Alljärgnev kuulutuste osa on ellu kutsutud välismaistel eeskujudel. Süstematiseerituna omavad kuulutused selles osas erilise mõju. Peale selle aga võtab „Väljavaate“ talitus erisoovil enesele ka kohustuse kuulutustele saadetavad vastused ja kirjaliikud pakkumised kuulutajatele kätte toimetada.

Kuulutuste eriosas kuulutamine tuleb odav ning „Väljavaate“ suure leviku tõttu annab maksimaalseid tulemusi.

Selles ajakirja „Väljavaate“ kuulutuste eriosas olgu kõik vastused kuulutustele adresseeritud märgusõna all:

ERIKUULUTUSTE OSAKOND.

(Algus eelmises numbris.)

Vajatakse kohe:

Boysid:

Tallinnas — 2
Tartus — 1

Ehitustöölisi:

Tallinnas — 3
S.-Jaanis — 1
Maale — 4
Valgas — 1
Rakveres — 1
Tõllustes — 1
Tartus — 1
Kuressaares — 1
Naissaarel — 1
Holstres — 1

Esindajaid:

Tallinnas — 4
Tartus — 2
Paides — 1

Ettekandjaid:

Tallinnas — 4
Narvas — 1
Tõrvas — 1
Viljandis — 2
Tartus — 10

Fotograafe:

Nõmmel õpil. — 1

Gipsijaid:

Tartus tütarl. — 1

Hobusemehi:

Tallinnas — 1
Rakveres — 1

Iitikkijaid:

Tallinnas — 2
Tallinnas õpil. — 1

Insenere:

Tallinnas — 1
Tartus — 1

Installatoreid:

Tallinnas — 1
Valgas õpil. — 1

Juuksureid:

Jõgeval — 1
Elvas — 2
Tallinnas — 3
Viljandis — 1
Tartus — 7
Tartus õpil. — 2

Juurdelõikajaid:

Tallinnas — 1

Jäätisemüüjaid:

Kuressaares — 1

Kaevutegijaid:

Tallinnas — 1
Rakveres — 1

Kangapuhastajaid:

Tartus — 1

Karjaravitsejaid:

Tartus — 2
Väimelas — 1

Karjaseid:

Viljandis — 1
Võrus — 1
Tartus — 1
Maale — 1

Karusnahaparkijaid:

Tallinnas õpil. — 1

Kasvatajaid:

Tartus — 1
Tallinnas — 1

Katelseppi:

Narvas — 1

Katusetegijaid:

Tartus kivik. — 1
Viljandis pilpak. — 1

Kelnereid:

Tallinnas — 1

Kindategijaid:

(nahk) Tallinnas — 1

Kingseppi:

Tallinnas — 3
Tallinnas õpil. — 1
Narvas — 2
Viljandis — 1
Tartus — 5
Tartus õpil. — 2

Kinomehaanikuid:

Leedus — 1

Kivilõhkujaid:

Viljandis — 1

Kleidõmblejaid:

Tartus — 2
Tallinnas — 1

Kokaabisid:

Tartus — 1
Rakveres — 1

Kokkasid:

Tallinnas — 3
Nõmmel — 1
Tartus — 1

Kompekipakkijaid:

Tallinnas — 1

Kondiitrid:

Tartus — 1
Viljandis õpil. — 1

Kontoriametnikke:

Tallinnas — 1

Kooliteenijaid:

Maale — 1

Korstnapühkijaid:

Valgas õpil. — 1

Kraasijaid:

Tallinnas — 1

Kraavitöölisi:

Rakveres — 1
Tabiveres — 1
Kohtla-Järvel — 1
Viljandis — 1
Maale — 3

Krohvijaid:

Tartus — 1

Kudujaid:

Tartus — 8
Tallinnas — 1
Elvas — 1

Köitjaid:

Tallinnas — 1
Tartus — 3

Köögitenejaid:

Nõmmel — 1
Tartus — 2
Rakveres — 2
Viljandis — 2
Tallinnas — 7

Künnikuid:

Tallinnas — 2

Laagrirätsepaid:

Tallinnas — 2

Laborante:

Tallinnas — 1

Lambivarjutegijaid:

Tallinnas — 1

Lapsehoidjaid:

Tallinnas — 10
Paides — 1
Rakveres — 3
Nõmmel — 2
Tartus — 8

Leivategijaid:

Tartus — 2

Lihttöölisi:

Tallinnas — 2
Tartus — 1
Võrus — 2

Lokkijaid:

Tartus — 5
Tallinnas — 1
Pärnus — 1

Lukuseppi:

Tartus — 3
Nõmmel — 1
Tallinnas — 2
Narvas — 1
Tartus õpil. — 1

Läikepesutriikijaid:

Tartus — 1
Tallinnas — 1

Maalreid:

Tallinnas õpil. — 5
Tallinnas — 3
Tartus — 8
Tartus õpil. — 1
Nõmmel — 1
Järvel — 1

Talitus on kogu aeg valvel, et kirju kätte toimetada kuulutajale, kuid vastust viimaseile ta loomulikult ei saa kindlustada.

Kui kuulutuses on nimetatud mitu pakkumist või nõudmist, siis palume kirju saata ka mitmes eksemplaris.

Kui soovitakse, et vastus veel samal päeval edasi saadetak, tuleb lisada igale kirjale 25 senti postmarkides kulude katteks.

Kuulutamine eriosas maksab 30 senti rida, mida ühes kuulutuse tekstiga võib postmarkides ka kirjaga talitusele saata.

Kasutage võimalust „Väljavaate“ eriosas kuulutamisel! Olgem kokkuhoidlik ja säästke aega, raha ning vaeva!

Ajakirja „Väljavaate“ talitus Tallinnas, Narva mnt. 4. Telef. 303-35.

Majahoidjaid:

Tartus — 7
Nõmmel — 1
Tallinnas — 2
Kuressaares — 1

Majandusejuhatajaid:

Harglas, lastesanat., palgaga
kr. 38 — 1

Maateenijaid:

Tallinnas — 2
Nõmmel — 1
Kuressaares — 1
Tartus — 2
Viljandis — 1
Haljalas — 1

Majavalitsejaid:

Tartus — 1

Mantliõmblejaid:

Tallinnas — 1
Tallinnas õpil. — 1
Tartus — 1
Rakveres — 1

Marjanoppijaid:

Maale — 3
Tallinnas — 1

Masinakirjutajaid:

Tartus — 1

Masinaladujaid:

Tartus — 2

Masiniste:

Viljandis — 1
V.-Maarjas — 1
Uue-Karistes — 1
U.-Karistes abim. — 1

Metallitöölisi:

Tartus õpil. — 1

Modiste:

Tallinnas — 1

Moonakaid:

Maale — 1

Motoriste:

Tallinnas — 1
Isakul — 1
Ilmastes — 1
Rakveres — 1
Tartus — 1

Mullatöölisi:

Haapsalus — 1
Tartus — 1
Nõmmel — 1
Maale — 2

Möldreid:

Maale — 2
Virumaale — 1
Harjumaale — 1

Mööbelseppi:

Tartus — 3
Tartus õpil. — 3
Tallinnas — 3
Tallinnas õpil. — 1

Müüjaid:

Rakveres — 2
Tartus — 5
Kuressaares — 1
Tartus — 1
Tallinnas — 2

Müüritöölisi:

Tuhalaanes — 1

Mütsitegijaid:

Tartus — 1
Tallinnas — 1

Naistöölisi:

Tartus — 1

Nõudepesijaid:

Tallinnas — 1

Pagareid:

Tartus — 4
Tartus õpil. — 1
Tallinnas — 1
Tallinnas õpil. — 1
Põlvas — 1
Tapal õpil. — 1
Rakveres — 1
Rakveres õpil. — 1
Otepääl õpil. — 1
Võrus õpil. — 1

Parketipanijaid:

Tartus — 1

Passijaid:

Tartus — 3
Tallinnas — 1
Rakveres — 1

Pealsetegijaid:

Tallinnas õpil. — 1
Tartus õpil. — 1
Tartus — 1

Peennahatöömeistreid:

Tartus õpil. — 2
Tallinnas — 5
Tallinnas õpil. — 1

Perenaise-abilisi:

Tallinnas — 2
Rakveres — 1
Pärnus — 2
Tartus — 1
Maale — 1

Perenaisi:

Tallinnas — 2
Viljandis — 1
Maale — 7

Piimatoojaid:

Tartus — 3

Pikolosiid:

Tartus — 2
Tallinnas — 2
Viljandis — 1

Plekkseppi:

Tallinnas õpil. — 1
Tallinnas — 1

Poisse:

Tartus harjatööle — 1
Tallinnas keemiat. — 1
Tartus piimat. — 2

Praktikante:

Tartus palgalisi — 1

Puhvetipreilisiid:

Tallinnas — 2
Rakveres — 1

Puukingutöölisi:

Rakveres — 1

Puutöölisi:

Tallinnas — 3
Tartus — 1
Nõmmel — 1
Kivimäel — 1

Põllutöölisi:

Sootagas — 1

Raadiomontööre:

Tallinnas — 1

Raamatupidajaid:

Tallinnas — 1

Rohuteadlasi:

Maale — 2

Rätsepaid:

Viljandis käeal. — 2
Tartus käeal. — 4
Tallinnas käeal. — 2
Tõrvas — 1

Saeveskimeistreid:

Põlvas — 1

Seppi:

Tallinnas — 1
Tallinnas abil. — 1
Põltsamaal — 1
Põltsamaal õpil. — 1
Tartus — 1
Tartus õpil. — 1
Maale — 2
Maale õpil. — 1
Nõmmel — 1
Võrus õpil. — 1
Joosus õpil. — 1

Steppijaid:

Tartus — 2

Sukakudujaid:

Tartus — 1

Sulaseid:

Rakveres — 2
V.-Jaagupis — 1
Viljandis — 1
Pihtlas — 1
V.-Kabalas — 1
Maale — 4

Sveitsereid:

Rakveres kauts. kr. 100 — 1

Taluteenijaid:

Maale — 7
Tartus — 1
Rakveres — 3
Viljandimaal — 1

Takutajaid:

Tallinnas — 1
Rahumäel — 1

Teenijaid:

- Tallinnas — 17
- Tartus — 11
- Tapal — 2
- Valgas — 2
- Kuressaares — 2
- Nõmmel — 1
- Narvas — 1
- Võrus — 1
- Karitsas — 1
- Viljandis — 1
- Rakveres — 1
- J.-Jaanis — 1
- Maale — 4
- Muhul — 1

Tekitikkijaid:

- Tallinnas — 1

Telliskivivormijaid:

- Tallinnas — 1

Tislereid:

- Tallinnas — 8
- Tallinnas õpil. — 1
- Tartus — 9
- Maale — 1
- Valgas — 1
- Jõgeval — 1
- Nõmmel — 6
- Nõmmel õpil. — 2

Toatüdrukuid:

- Tallinnas — 1
- Rahumäel — 1

Traatijaid-valtsijaid:

- Tartus — 1

Trikotaažitöölisi:

- Tartus — 1
- Tallinnas — 1

Trükkijaid:

- Valgas — 1
- Pääskülas — 1

Trümmereid:

- Tallinnas — 1

Tuhvlitegijaid:

- Tallinnas — 2

Turbakärutajaid:

- Pääskülas — 1

Töölisi värvikotta:

- Tartus — 1

Tütarlapsi:

- Tallinnas — 3
- Maale — 2

Vanakesi:

- Tallinnas — 1

Vorstitegijaid:

- Tartus — 2
- Tartus õpil. — 1

Väljakandjaid:

- Tartus — 1

Väljavedajaid:

- Tallinnas — 1
- Tartus — 1
- Võrus — 1
- Viljandis — 1

Jalanõud ostke ehk laske tallutada ainult
E. Piirand'i ja E. Randoja

„Terastald“

jalanõude tööstuses

Vana Posti 8-6.

Telef 473-80.

„Terastald“

kaubamärki kandev jalanõu ei vaja enam tallutamist.

Õdesid:

- Maale — 2
- Pärnus —
- Tallinnas —
- Sindis —

Õmblejaid:

- Tartus — 4
- Tallinnas — 3
- Tallinnas õpil. — 1
- Soomes — 1

Õpetajaid:

- Virumaal — 1
- Valgas gümn. — 1
- Haapsalus — 1
- Orul keskk. — 1
- Põltsamaal keskk. — 1
- Maale — 4
- Provintsis — 1
- Rõuges — 1

Ärijuhte:

- Tallinnas — 3

Äriteenijaid:

- Tartus õpil. — 3
- Tallinnas — 1
- Narvas — 1

(Järgneb.)

VÄLJAVAADE

jälgib tööturgu Eestis.

Kübaraid,

daamide ja härrade

pesu

rikkalikus vali-
kus soovitab

L. PÄRLI

Pesu- ja pudukauplus

TALLINN, Pikk 5

Telef. 433-33

Soovitakse osta:

Maju:

- Tallinnas — 3
- Tartus — 3
- Nõmmel — 2
- Kuressaares — 3
- Otepää — 1

Väljamaksuga:

- 1000 kr. Tartus — 1
- 5.—6.000 kr. Tartus — 1
- 7.—10.000 kr. Tartus — 1
- 10.000 kr. Tartus — 1
- 10.—15.000 kr. Nõmmel — 1
- 10.—12.000 kr. Tallinnas — 1
- 14.000 kr. Tartus — 1
- 15.000 kr. Tallinnas — 2
- 20.000 kr. Tallinnas — 1
- Tartus — 1
- 27.000 kr. Tallinnas — 2
- 30.000 kr. Tallinnas — 1
- Tartus — 1
- 30.—40.000 kr. Tartus — 1
- Võru — 1

Krunte:

- Tallinnas — 2
- Tartus — 2
- Pääskülas — 2

Väljamaksuga:

- 3.500 kr. Nõmmel — 1
- 10.000 kr. Arukülas — 1

Sõidukeid:

sõidua autod:

- Tallinnas — 2
- Tartus — 1

veo autod:

- Tartus — 2

Vajatakse osanikke:

- 200 kr. Tall.
- 1.200 kr. Tall.
- 1—2.000 kr. tööstusesse Tall.
- 1—3.000 kr. rauakaupl. Tall.
- 2.750 kr. ärril Tall.
- 2—3.000 kr. ärril Tartu
- 2.500 kr. ärril Tall.
- 3.000—5.000 kr. ettev. Tall.
- 3.000 kr. Tartu
- 3—4.000 kr. Tall.
- 3.500—4.000 kr. tööst. Tall.
- 8—10.000 kr. Tall.
- 8—12.000 kr. Tall.
- 15.000 kr. Tall.
- 30.000—35.000 majaehit. Tall.

Müüa-rentida:

Harjumaal:

- 250 kr. 38 t. Kehrast 4 km
- 350 kr. 40 ha Sauelt 3 km
- 3.000 kr. 31 t. Kehrast 30 km
- 3.000 kr. 3 t. Loksalt 6 km
- 3.500 kr. 8 ha Kehrast 1,5 km
- 4.000 kr. 21 t. Vasalemmast 18 km
- 4.000 kr. 2000 r.-s. Tallinnast 5 km
- 4.400 kr. 24 ha Keavast 7 km
- 5.500 kr. 15 t. Kehrast 8 km
- 6.000 kr. 32 ha Sakust 10 km
- 6.500 kr. 18 ha Lohust 5 km
- 7.000 kr. 25 ha Kohilast 8 km
- 7.000 kr. 25 ha Keavast 8 km
- 7.000 kr. 78 ha Riisiperest 15 km
- 7.500 kr. 30 t. Raasikult 18 km
- 8.000 kr. 41 t. Kehrast 10 km
- 8.000 kr. 31 ha Sauelt 5,5 km
- 8.600 kr. 26 ha Hagudist 1 km
- 9.000 kr. 28 ha Sauelt 2,5 km
- 13.000 kr. 51 t. Tallinnast 15 km
- 14.000 kr. 45 t. Kohilast 6 km
- 14.000 kr. 70 ha Kiisalt 4 km
- 15.000 kr. 42 t. Kohilast 2,5 km
- 15.000 kr. 68 t. Väanast 4 km
- 18.000 kr. 120 ha Riisiperest 12 km
- 18.000 kr. 73 ha Turbast 2,5 km
- 20.000 kr. 34 t. Riisiperest 10 km
- 22.000 kr. 77 ha Sauelt 2,5 km
- 23.000 kr. 23 ha Raplast 5 km
- hind kokkuleppel 46 ha Raasikult 22 km.

Virumaal:

- 200 kr. 21 ha Kadrinast 18 km
- 8.000 kr. 78 ha Avinurmelt 19 km
- 8.500 kr. 19 ha Vaekülalt 8 km
- 10.000 kr. 44 ha Rakkest 9 km
- 15.000 kr. 29 ha Jõhvist 11 km
- 17.000 kr. 30 t. Jõhvist 3 km
- 20.000 kr. 68 ha Auverest 7 km
- 20.000 kr. 28 ha Toilast 7 km
- 25.000 kr. 56 ha Pussilt 5 km
- 35.000 kr. 158 ha Rakkest 12 km
- 100.000 kr. 765 t. Auverest 3 km.

Pärnumaal:

- 600 kr. 43 t. Torilt 2 km
- 8.200 kr. 8 ha Pärnust 2 km
- 8.500 kr. 29 ha Laiksaarelt 7 km
- 14.000 kr. 41 ha Abjast 14 km
- 15.000 kr. 24 ha Torist 2 km
- 16.000 kr. 33 ha Vigalast 21 km
- 25.000 kr. 22 ha Torist 2 km

'Selle kaitsemärgiga

Pääsukese kraed

tagavad tarvitaja nõudlikuma soovi.
Saadaval kõigis pudu- ja pesuärides.

- Kuldrannake, hind 75 senti
- Pääsusilm „ 75 „
- Heletäht „ 85 „
- Stabiil „ 85 „
- Aero (Non plus ultra) „ 90 „

Ladu: Tallinn, Aia tän. 5.
Sissekäik Vana Virust.

Läänemaal:

- 400 kr. 40 t. Ristilt 7 km
- 1.500 kr. 43 ha Vigalast 10 km
- 3.200 kr. 26 ha Paliverest 3 km
- 6.000 kr. 25 ha Paliverest 13 km
- 6.300 kr. 16 ha Uuemõisast 0,2 kr.
- 32.000 kr. 126 ha Ellamaalt 12 km
- 35.000 kr. 80 ha Ristilt 20 km.

Viljandimaal:

- 450 kr. 82 vk. Kaarlist 11 km
- 1.000 kr. 94 tiinu Viljandist 4 km
- 3.000 kr. 1 ha Jõgevast 26 km
- 15.000 kr. 47 tiinu Sürgaverest 4 km
- 26.000 kr. 64 ha Jõgevalt 31 km
- 35.000 kr. 201 ha Võhmast 30 km.

Tartumaal:

- 90.000 kr. 220 ha Elvast 10 km.

Valgamaal:

- 8.000 kr. 1 vkm. Tõrvas
- 25.000 kr. 65 ha Sangastest 4 km.

Järvamaal:

- 2.600 kr. 10 ha Järva-Jaanist 10 km
- 6.000 kr. 22 ha Türiilt 6 km
- 7.000 kr. 32 ha Tamsalust 2 km.

Petserimaal:

- 4.000 kr. 27,3 ha Petserist 30 km.

